

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník čtrnáctý

6

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1964

Za zvědečtění boje proti kriminalitě v ČSLA

Podplukovník JUDr. Zdeněk Lohnecký, podplukovník JUDr. Václav Sedivý,
podplukovník JUDr. Ladislav Zázvůrek

Program KSSS, o němž naše KSČ jasně prohlásila, že se k němu plně hlásíme a budeme podle něho pracovat i v podmínkách socialistického Československa,¹⁾ vytyčuje úkol zajistit přísné dodržování socialistické zákonnosti, likvidaci jakéhokoli porušování právního řádu, likvidaci zločinnosti a odstranění všech příčin, které ji plodí.²⁾ Tento smělý a náročný úkol nutí k zamyšlení, jak k plnění vytyčených požadavků přistupovat, aby krok za krokem bylo dosahováno jednotlivých postupných cílů, které by vyústily v dosažení žádoucího stavu.

Takovýto přístup je o to naléhavější, že stav trestnosti v ČSLA, hodnoceno podle stíhaných a obžalovaných osob, je vysoký a zhoršoval se postupně od r. 1959 (po prudkém předchozím poklesu v souvislosti s usnesením PB ÚV KSČ z prosince 1958 k otázkám kázně, trestnosti a mimořádných událostí). Vysoký je zejména počet závažných trestných činů vojenských, jako svémocných odloučení a zběhnutí, trestných činů proti vojenské podřízenosti a cti, proti životu a zdraví a proti majetku v socialistickém vlastnictví. Stoupl počet trestných činů páchaných pod vlivem alkoholu a v roce 1963 tvořil zhruba třetinu stíhaných trestných činů.

Poněvadž kázeň a vysoká organizovanost na základě přesného plnění vojenských řádů a předpisů, které jsou nedílnou součástí socialistického právního řádu, je základním předpokladem úspěšného plnění úkolů a přímo ovlivňuje stav bojové pohotovosti vojsk, RMNO na výcvikový rok 1964 vážně kritizuje veškeré nedostatky v uvedených oblastech. Rozkaz současně zdůrazňuje jako prvotní úkol upevnit morálně politický stav a kázeň.

¹⁾ Zpráva Ústředního výboru XII. sjezdu KSČ o činnosti strany a hlavních směrech dalšího rozvoje naší socialistické společnosti (Nakladatelství politické literatury 1963; XII. sjezd KSČ, str. 87).

²⁾ Program KSSS (Nová mysl — zvl. číslo, říjen 1961, XXII. sjezd KSSS, str. 459).

Jistě by neodpovídala skutečnosti domněnka, že v minulosti nebyla činěna opatření ke zlepšení kázně a zákonnosti v armádě, včetně boje proti kriminalitě. Právě tak nepochybně však je, že dosažení úsilí nepřineslo takové výsledky, které by znamenaly kvalitativní zlom v upevnění kázně a zákonnosti.

Na základě těchto úvah chceme vyslovit své názory na nutnost i možnost hlubšího a vědeckějšího zkoumání příčin a podmínek existujících nezákonností v ČSLA, které se nejvýrazněji a neškodlivěji projevují právě páchaním trestných činů. Vycházíme přitom z přesvědčení, že značná podobnost podmínek, v nichž k porušováním jevům dochází (např. organizovanost podle stejných norem, přibližná shodnost materiálních podmínek a kvality velitelského sboru, věková shodnost vojáků zákl. sl.), si vyžaduje — současně ale také i umožňuje — mnohem naléhavěji zobecňovat poznatky a zkušenosti, než je tomu třeba v civilních prostředích; přitom ovšem jsme vzdálení názoru, že by prostředím bylo všude stejné a bez jakýchkoli specifičností, které pochopitelně mohou mít a mají rovněž vliv na stav kázně a jeho vývoj.

Podotýkáme, že si nečiníme nárok na konečné závěry k této problematice, ale že nám jde o to, dát podnět k hlubšímu společnému zamyšlení orgánů, kterým je uloženo podílet se svou prací na omezení a postupné likvidaci kriminality v ČSLA.

Příčiny a podmínky kriminality

V současné době lze na stránkách odborných právnických časopisů sledovat plodnou diskusi o problémech vědeckého přístupu ke zkoumání příčin kriminality v socialistické společnosti. Živá a podnětná výměna názorů probíhá v SSSR i v ostatních zemích socialistické soustavy a připravuje tak teoretické předpoklady

pro vědecké rozpracování této významné otázky.

Jednotlivé názory se shodují v tom, že v rozpracování vědeckých metod výzkumu kriminality a tím spíše v jejich aplikaci bylo mnoho zanedbáno. Rozvíjejí se teoretické úvahy, zda výzkum kriminality přísluší vědě trestního práva nebo jinému vědnímu oboru s ohledem na to, že výzkum přesahuje rámec vědy trestního práva. Odpověď na tyto úvahy má totiž praktický význam pro organizaci výzkumu příčin kriminality. Důležité nakonec je, že jak věda trestního práva, tak i kriminologie, kriminalistika, psychologie i další vědní disciplíny a orgány musí hledat neustále dokonalejší prostředky nejen pro odhalování trestných činů a jejich postih, ale především pro zjišťování příčin kriminality a pro jejich předcházení.

V odborné literatuře je orientována pozornost na mnoho dalších zásadních otázek, jako např. s čím ve výzkumu příčin kriminality začít a na jaké kategorie trestných činů se zaměřit. Jsou naznačovány metody tohoto výzkumu. Široce je pojat např. návrh vědeckého rozpracování problematiky výzkumu příčin kriminality a úkol předcházení trestným činům v práci A. A. Gercenzona.³⁾

V teorii je již plně uznávána nutnost vědeckého výzkumu kriminality, ale praktické uskutečňování probíhá daleko pomaleji. Překážkou rychlejší realizace je podle našeho názoru především způsob myšlení pracovníků teorie i praxe z minulosti. K tomu jistě dále přispívá určitá obava z případných dalších finančních nákladů na výzkum, netrpělivost některých odpovědných činitelů, kteří nechťejí uznat dlouhodobý charakter výzkumu a chtěli by výsledky v nejkratší době, a konečně že v současných podmínkách nemáme ani dostatek všestranně vědecky fundovaných kádrů, které by mohly teoreticky správné závěry úspěšně rozpracovat a aplikovat v praxi. Okolnost, že vědecká tvorivá práce byla v této oblasti zanedbána, pak způsobila, že dnes máme v této oblasti málo zkušeností a teprve se vlastně vytvářejí vědecké koncepty příčin kriminality v socialistické společnosti a metodiky jejího výzkumu.

Postupně se vytváří názor, že při zkoumání příčin kriminality v socialistické společnosti nelze vystačit s vysvětlením, že trestné činy jsou výsledkem antisociál-

ního postoje jako přežitků kapitalismu ve vědomí lidí. Toto vysvětlení, i když bylo ve své obecnosti správné, bylo příliš všeobecné a jednostranné, než abychom se jím mohli spokojit a nezkoumat hlouběji objektivní podmínky, které v socialistické společnosti umožňují páchání trestné činnosti.

A. A. Gercenzon v již citované práci např. hovoří o tom, že projevovali přežitky minulosti napomáhají nejružnější bezprostřední podmínky a okolnosti spojené s ještě ne zcela odstraněnými nedostatky a zvláště nedostatky ve výchovné práci.

V NDR např. doc. Benjamin vychází z toho, že k tomu, aby trestný čin byl spáchán, musely vedle přežitků ve vědomí pachatele rozhodně přispět určité nedostatky, slabosti nebo často také přímé chyby při výstavbě socialismu, jako např. disproporce, nedostatky v řídicí činnosti, nedbání principu materiální zainteresovanosti, nedostatky v kulturní a výchovné práci a jiné.⁴⁾

Z našich autorů prof. Schubert upozorňuje na to, že koncepte mající sloužit jako usměrňovatel metody výzkumu protispolečenských činů musí pod pojmem přežitky minulosti vyjadřovat vše, s čím se musí socialistická společnost potýkat jako s neblahým dědictvím. Nemohou být zdůrazňovány jen subjektivní faktory (přežitky ve vědomí lidí), ale i faktory existující ve sféře ekonomické a kulturní.⁵⁾

Dr. Kudlík rovněž zdůrazňuje vedle subjektivních příčin jako rovnocennou složku nepříznivé působení objektivních příčin a podmínek v socialistickém typu společnosti na vznik kriminality. Vychází přitom z předpokladu, že socialismus je rozpornou společenskou realitou, která má svou vlastní vývojovou dialektiku; právě proto, že i zde existují specifické vývojové rozpory (na rozdíl od nesmířitelných rozporů společnosti vykořisťovatelského typu jde o rozpory neantagonistické), které se mohou za určitých okolností vyhroutit v konflikt, je třeba zkoumat, za jakých podmínek tento konflikt „přerůstá“, resp. může přerůstat až ve zločinné projevy jednotlivců.⁶⁾

V oblasti teorie státu a práva vyslovují např. Boguszak a Jičínský názory,

⁴⁾ Benjamin: Jak lze zkoumat příčiny kriminality — Neue Justitz č. 2/1963.

⁵⁾ Schubert: „K metodě výzkumu příčin protispolečenských činů“. Právník č. 1/1963.

⁶⁾ Kudlík: „Ještě k pojetí příčin kriminality a její prevence“. Právník č. 2/1963, str. 143.

³⁾ A. A. Gercenzon: „Sovětská právní věda a úkol předcházení trestným činům“ — Sovětskoje gosudarstvo i pravo čís. 1/1962.

kteří mají rovněž svůj význam pro určení koncepce příčin kriminality v socialistické společnosti. Tito autoři vycházejí z toho, že „i za socialismu existují ještě rozpory mezi obecným zájmem celé společnosti a individuálním zájmem jednotlivce, které mají své objektivní i subjektivní příčiny. Subjektivní spočívají především v přežitcích starého způsobu myšlení, objektivní pak jsou spojeny s celkovou materiální a kulturní nezralostí nového řádu, v němž ještě existuje výroba zboží a vztahy z ní plynoucí.“⁷⁾

K příčinám kriminality v armádě

Také v armádě se již plně uznává zásada vědeckého zkoumání jevů, tedy i protisociálních. Je to výraz výsledků XII. sjezdu a usnesení konference komunistů MNO z roku 1963 a 1964. V usnesení strany se hovoří o nevyhnutelném spojení teorie a praxe k vytvoření skutečně vědeckého přístupu k výzkumu protisociálních jevů. Domníváme se však, že prozatím není vždy jednoznačně chápán skutečný obsah této zásady a že její pojetí zůstává často pouze teoretické a proklamativní. Za vědecký postup jsou někdy považovány i metody, které, i když jsou používány v dobré vůli a přinášejí i mnohé důležité poznatky, nejsou činností vědecky fundovanou.

Jestliže připouštíme existenci neantagonistických rozporů uvnitř socialistické společnosti, tj. objektivní faktor, který vedle subjektivního faktoru vytváří podmínky pro vznik kriminality, musíme počítat s těmito rozpory i v podmínkách armády, kde mohou mít mnohdy se zřetelem k charakteru armády ještě vyhraněnější podobu.

Také zde nevystačíme s dosavadním pojetím a musíme si ujasnit řadu otázek. Všeobecně se vychází z toho, že kriminalita v armádě je rovněž výsledkem odolávajících přežitků minulosti ve vědomí lidí. Mluví se i o tom, že porušování vojenské kázně je umožňováno nedostatky v organizovanosti života vojsk podle řádů, nedostatky ve výchovné práci, malou náročností a příkladností velitelského sboru apod. Tyto závěry jsou jistě správné, ale příliš obecné a neumožňují jednoznačně konkretizovat opatření k předcházení kriminalitě. V rozbořích určité kategorie trestné činnosti v podmínkách armády se často nedostáváme dále než k statisticko-

evidenčním poznatkům o nejčastějším motivu trestné činnosti, k některým okolnostem, které v konkrétních případech umožnily spáchání trestného činu apod. Význam této činnosti justičních orgánů ve spolupráci s politickými, velitelskými orgány a společenskými organizacemi nelze podceňovat, neboť v průběhu let bylo shromážděno mnoho cenných poznatků a dat, která mohou být důležitým podkladem pro další rozpracování a výzkumnou práci při odhalování příčin kriminality v armádě.

Tak např. při zkoumání příčin dopravních nehod způsobených vojenskými řidiči jsou zjišťovány vedle vlastní nekázně řidičů často též objektivní podmínky, které umožnily mimořádnou událost, např. nedostatky v organizaci výcviku řidičů a v organizaci automobilní služby, v organizaci a pořádku u jednotek apod. V poslední době byly v praxi vojenských prokuratur získány závažné poznatky o nedostatecích při výběru branců pro řídičský výcvik a při jejich zařazení do funkcí řidičů. V rozporu s platnými předpisy byli např. zařazováni vojáci zdravotně, zejména psychicky nezpůsobilí tuto funkci vykonávat, nebo vojáci, u nichž charakterové vlastnosti nedávaly předpoklady pro takové zařazení (např. osoby odsouzené již dříve pro dopravní nekázeň, osoby se sklony k požívání alkoholických nápojů a i jinak charakterově nespolehlivé).

Při vyšetřování trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví se často setkáváme s objektivními podmínkami, které umožňují páchání tohoto druhu kriminality. Jsou to např. nepořádky v evidenci materiálu, nedostatek kontroly, nedostatek v ostraze apod.

Určité objektivní podmínky vytvářejí předpoklady ke vzniku požárů ve vojenských objektech a ztěžují účinné zajištění protipožární ochrany. Tak např. nedostatek investičních prostředků nutí k tomu, že pro uložení vojenské techniky je dosud používáno provizorních dřevěných objektů, které jsou z hlediska požární bezpečnosti nevyhovující. V těchto objektech nejsou často ani dány podmínky pro dodržování předpisů protipožární ochrany.

Přes tyto cenné dílčí poznatky nelze však při nejlepší vůli dosavadnímu zkoumání příčiny kriminality v armádě přiznat vědecký charakter, protože zde chybí především ona metodičnost, systematickosti, soustavnost a perspektivnost, jimiž se seriózní vědecká práce vyznačuje. Až doposud jde převážně o sledování dynamiky

⁷⁾ Boguszak-Jičinský: „Právo a zákonost v ČSSR“ — SNPL 1961, str. 32.

kriminality, o více či méně odpovídající vyhodnocení určitých výrazných signálů v kvantitativních ukazatelích a o účelové prověrky, zaměřené k určitému problému, což dává nezbytné podklady pro operativní opatření velitelských nebo justičních orgánů, avšak neposkytuje vědecké podklady k hlubokému posouzení příčin kriminality a pro přísně vědecky podložená perspektivní řešení k likvidaci podmínek protizákonných činů v podmínkách armády (v širších souvislostech s bojem proti kriminalitě v naší společnosti vůbec).

Vlivy, které vedou ke vzniku trestného činu, existují jednak přímo v osobě pachatele, jednak vně jeho osoby. Toto rozdělení neznámá ani v nejmenším, že by vlivy patřící do jedné skupiny existovaly paralelně, bez vzájemného působení na vlivy skupiny druhé. Právě naopak, jejich prolínání a zpětný odraz se trvale opakuje a vytváří soustavný řetěz. Pro názornost lze uvést dva schematické příklady.

Za existence velmi příznivých podmínek (organizovanost života podle řádů, všestranně náročný postoj velitelů k plnění služebních povinností, kontrola atd.) je značně ztíženo spáchání závažnější nezákoně či trestného činu i narušeným jednotlivcem, který odmítá respektovat zákonnou povinnost. Ovšem už sám fakt, že u jednotky jsou neukázněni jednotlivci, zejména vlivní, či ve větším počtu — vytváří nebezpečí, že jejich nekázeň bude ovlivňovat stav kázně jednotky, pokud jejich negativní vliv nebude neutralizován především výchovným působením za aktivní účasti zdravého kolektivu.

Právě tak naopak. Dobrý a ukázněný jednotlivec podléhá negativním vlivům prostředí, které v něm vyvolá záporné počínání; to by nepochybně nevystlo až v porušení zákonnosti, kdyby svou zápornou úlohu nesehrály zevní podmínky. Tento směr vlivu lze dokumentovat především z oblasti trestných činů majetkových, kdy nedostatky v evidenci, kontrole, inventurní činnosti atd. vyprovokovaly ve vědomí jedince téměř zapomenutý přežitek po bezpracném obohacení.

Principy důsledného centralismu, přísné organizovanosti a nedílné velitelské pravomoci, které jsou pro plnění úkolů v socialistické armádě nezbytné, mohou u některých jednotlivců za určitých podmínek prohlubovat konflikt individuálního zájmu se zájmem celospolečenským, u jiných jednotlivců mohou takový konflikt, který mnohdy vede až k trestné činnosti, přímo vyvolávat. Zejména povaha většiny

vojenských trestných činů svědčí o tom, že jsou projevem rozporu mezi převažujícím individuálním zájmem jedince a charakterem vojenské služby, jejímž podmínkám se mladý, charakterově dosud nevyhraněný člověk nedovedl přizpůsobit, a rozpor mezi egoistickým osobním zájmem a požadavkem vojenské kázně řešil tím nejkrasnější způsobem, tj. např. svémocným vzdálením od jednotky, odmítnutím splnění rozkazu, urážkou nadřízeného, popřípadě dokonce i za použití násilí, tedy spácháním trestného činu.

Vztah mladých lidí k vojenské službě je vytvářen již v občanském životě a pokud již před nástupem vojenské služby je nepříznivě deformován, může být potenciálním zdrojem nežádoucích konfliktů ve vojenském prostředí. Vztah mladého člověka k armádě a vojenské službě je před nástupem vojenské služby ovlivňován prostředím, především rodinou, školou, přáteli a občanskou veřejností. V tomto směru mohou mít nepříznivý vliv určité nesprávné pacifistické tendence, které vedou k podceňování stále armády, branné povinnosti a velitelského sboru z povolání.

Pro zkoumání příčin vojenských trestných činů mají nepochybný význam poznatky vojenských psychologů, které byly získány např. průzkumem problematiky zájmů vojenské mládeže. Tak např. v práci Oldřicha Mikšíka v kapitole o příčinách nezájmu o některé stránky vojenské služby jsou uváděna zajímavá fakta o tom, proč mají někteří vojáci záporný vztah k vojenské službě a co je tedy našim mladým lidem nejvíce nepříjemné z celého vojenského života. Na prvních místech jsou uváděny rodinné důvody, odloučenost od blízkých a malá možnost styku s nimi, tvrdší život a vztahy podřízenosti.⁸⁾ Souvislost těchto zjištění o nejvíce nepříjemných stránkách vojenského života s výskytem nejčastějších trestných činů vojenských je zcela zřejmá. Těžšíže vojenských trestných činů tvoří totiž právě trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu a proti vojenské podřízenosti a ctí.

V současných podmínkách nemůžeme však v tak složitém a citlivém organismu jako je armáda, vyloučit i určité nedostatky, které mohou být objektivními podmínkami napomáhajícími vzniku kriminality. Svou úlohu zde může mít rozvoj složitě moderní bojové techniky, již je ar-

⁸⁾ Oldřich Mikšík: „Zájmy mládeže a jejich rozvoj v armádě“ Naše vojsko 1980.

máda vybavena a jejíž zvládnutí klade neustále vyšší fyzické, psychické i časové nároky na příslušníky velitelského sboru, na organizaci a řízení i na každého vojáka, zejména na specialisty. S růstem bojové techniky a s rozvojem zbraní hromadného ničení vznikají nové koncepty vedení boje, které si vynucují změny v dislokaci a organizaci vojsk, což vše skrývá nebezpečí chyb a může mít vliv na stav kázně a mimořádných událostí.

Proto vedle subjektivních faktorů, které ovlivňují kriminalitu, je nezbytné zkoumat i složité a vzájemně související podmínky, tzn. objektivní faktory. Je to nutné tím spíše, že omezovat se pouze na výchovnou práci by nepochybně nedávalo předpoklady pro účinnou prevenci kriminality.

Metody zkoumání příčin a podmínek kriminality

Všechny tyto složité vztahy a souvislosti v podmínkách organizovaného vojenského života vyvolávají potřebu vědeckého zkoumání příčin kriminality.

Je nepochybné, že výzkum musí vedle vědy trestního práva vycházet ze speciálních poznatků psychologie, pedagogiky, sociologie, psychiatrie, soudního lékařství a vojenské vědy. Přitom nemůže jít o využívání obecných poznatků těchto vědních disciplín, nýbrž se musí jednat o souběžné zaměřený vědecký výzkum k příčinám protispoločenských činů v podmínkách armády, který by vycházel ze speciálně stanovených hledisek.

Úspěch vědeckého výzkumu může být zaručen jen při široké spolupráci vědeckých pracovníků s pracovníky praxe, ať již jde o stanovení hlavních směrů výzkumu, metodiky i o vlastní výzkum. Pokud jde o pracovníky praxe, jde o pracovníky jak justičního, tak velitelského směru. Předpokladem je i úzká spolupráce se stranickými orgány a společenskými organizacemi.

Řízení vědeckého výzkumu musí být v rukou skutečně vědecky fundovaných pracovníků, kteří by pro plnění tohoto úkolu v podmínkách armády byli teoreticky i prakticky řádně připraveni.

K metodice výzkumu příčin kriminality probíhá v současné době rovněž odborná diskuse a přesahovalo by rámec této úvahy jednotlivé názory na tuto složitou otázku rozebírat. Bylo by úkolem speciálně zaměřeného vojenského vědeckého pracoviště, aby byla vypracována i jednotná

metodika výzkumu příčin kriminality v podmínkách armády.

Nelze se omezit výhradně na statisticko-matematické metody, ale považujeme za nezbytné přistoupit k soustavné hluboké vědecké analýze.

Nepochybně však je, že po metodické stránce musí výzkum příčin kriminality začít u rozboru co nejširších statistických ukazatelů dynamiky kriminality v celarmádním měřítku, i podle druhů vojsk. Statistika dynamiky kriminality je sice již soustavně sledována, avšak chybí vědecké zkoumání statistických ukazatelů. Nelze vystačit s analýzou prvního stupně, tj. se soustavným sledováním, shromažďováním, srovnáváním a tříděním statistickoevidenčních ukazatelů kvantitativního charakteru, ale je nutné důsledně přecházet k analýze druhého stupně, tj. k hlubokému hodnocení kvalitativnímu a zkoumání statistických ukazatelů ve vztazích a souvislostech s ukazateli ekonomického a sociologického charakteru. V podmínkách armády musí jít i o analýzu sociální situace a vztahů u vojenských jednotek a o sledování širších souvislostí s organizací a stavem plnění úkolů armády v jejích složitých podmínkách i ve vztahu ke společnosti jako celku, neboť armáda není izolovaným kolektivem.

Tuto základní metodu výzkumu by pak bylo nutno doplnit výběrovým zkoumáním ve formě studia velkého počtu uzavřených trestných případů. Ve výzkumu příčin kriminality by se v plné míře měly uplatnit různé osvědčené techniky výzkumu, jako např. průzkum, zúčastněný průzkum, interview, anketa, dotazník apod.

Výzkum by měl být orientován i na spolehlivé zjištění skutečné kriminality. Justiční statistika dává obraz pouze o osobách stíhaných, žalovaných a souzených. Přitom počet skutečně spáchaných trestných činů je vyšší, neboť řadu jich velitelé vyřídí kázeňsky na základě § 294 tr. zák. *)

Spolupráce teorie a praxe by se měla výrazně projevit i na vypracování podrobných hledisek k zaměření vyšetřování jednotlivých druhů a případů trestné činnosti, zejména pokud jde o zjišťování a zkoumání jejich příčin a podmínek. Jde v podstatě o vědecké rozpracování metodiky plnění úkolu, stanoveného v § 89 odst. 1

*) K tomu ještě přistupují případy neodhalených trestných činů a jiného porušování kázně, nebo případy nezákonných jednání, která zůstávají bez povšimnutí, ať již veliteli nižších stupňů nebo v důsledku falešného kamarádství.

písm. f) trestního řádu (dokazování okolností, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání). Rovněž při rozpracování těchto hledisek by musely být využity poznatky jiných vědních disciplín.

Pro potřeby výzkumu příčin kriminality v armádě by bylo nutné využít i výsledky výzkumu civilních vědeckých pracovišť. Z tohoto hlediska budou zejména významné poznatky ze speciálního výzkumu kriminality mládeže. Bylo by možné aplikovat i výsledky průzkumu některých trestných činů obecných, např. násilných, majetkových apod.

Naproti tomu těžiště vlastního výzkumu by mělo být zaměřeno na trestné činy vojenské a na vliv podmínek vojensky organizovaného prostředí na vývoj kriminality. Vědecký výzkum příčin kriminality v armádě by jistě dospěl k poznání skutečného stavu a příčin porušování vojenské kázně a vytvořil by podmínky pro účinnou prevenci směrem k pachatelům i při odstraňování objektivních okolností a předpokladů, umožňujících vznik protispoločenských činů.

Prostředky předcházení kriminalitě

Prvořadým úkolem je zvýšit účinnost opatření proti příčinám a podmínkám nezákonnosti vůbec, kriminality pak zejména. Jde o to, plně využít všech dostupných prostředků k tomu, aby byl neutralizován záporný vliv příčin a podmínek, z nichž kriminalita zákonitě vyrůstá, a současně byly postupně vytvářeny všude takové podmínky, které vzniku trestného činu zabraňují; takto tedy dosáhnout neutralizace či odstranění onoho katalyzátoru, který urychluje přeměnu individualistických přežitků v trestné činy.⁹⁾

a) Výchovná práce

Podstatnou příčinou kriminality jsou nedostatky přímo uvnitř subjektu. Prostředkem boje proti kořenům kriminality musí být proto všestranná péče věnovaná výchově zejména toho okruhu lidí, který svou činností stav kázně a zákonnosti nejvíce ovlivňuje. Na jednom pólu to jsou již narušení jednotlivci, na druhém příslušníci velitelského sboru.

Pokud jde o první skupinu, jde o celý komplex opatření v zájmu neutralizace negativních vlastností počínaje soudružským pohovorem, přes celou škálu kázeň-

ských prostředků, prokurátorských pohovorů až po trestní stíhání včetně výkonu soudního trestu. Kritické zhodnocení stavu recidivy dokumentuje, že v tomto celém procesu ještě zdaleka není uděláno všechno potřebné.

Počet stíhaných osob, které již byly předtím soudně trestány (převážně pro trestné činy spáchané ještě před nástupem vojenské základní služby), je stále vysoký. Např. v r. 1962 bylo z celkového počtu stíhaných těchto osob 26,3 %. V r. 1963 byl stav téměř shodný, neboť podíl těchto pachatelů na kriminalitě činil 26,5 %. V tomto roce bylo pak z těchto pachatelů 43 %, kteří byli již předtím trestáni pro úmyslné trestné činy 2-5krát. V ozbrojených silách zasluhuje tento problém větší pozornosti i proto, že počet mladistvých osob stíhaných soudy, tj. osob před nástupem vojenské základní služby, se v posledních letech zvyšoval.

K dosažení účinného postupu proti trestnosti se počítá s širokou účastí samotných kolektivů vojáků jednotek, zejména organizací ČSM. Jde zejména o požadavek, aby nezástal neodhalen ani jediný trestný čin i přestupek. To souvisí s Leninovou tezí, že v boji s trestnou činností není tak důležitá výše trestu, jako společenské vědomí, že ani jeden přestupek a trestný čin nezůstane neodhalen a nepotrestán. Podle poznatků prokuratury není však dosud ani v této oblasti využito všech příznivých podmínek, které poskytuje socialistický charakter armády. Zejména není dosud pravidlem, že by organizace ČSM upozorňovaly na porušování socialistické zákonnosti nebo daly podnět k trestnímu stíhání osob, které se dopustily trestného činu.

Pokud jde o výchovné působení na příslušníky velitelského sboru, nebude v převážné většině sledován cíl zabránit spáchání trestného činu. Přitom ani se stavem kriminality vojáků z povolání nemůžeme být spokojeni, neboť jejich počet, pokud jde o stíhané a žalované osoby, je vysoký. Např. v r. 1963 bylo obžalováno pro trestné činy 238 důstojníků a 140 praporčíků. Charakter spáchané trestné činnosti pak naznačuje, že trestná činnost těchto vojáků musela nutně závažným způsobem narušit výchovu vojáků základní služby. Tak 41 důstojníků bylo obžalováno pro rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a 69 pro trestné činy pod vlivem alkoholu.

Rozhodujícím úkolem je dosáhnout stavu, abychom především vojáky z povolání

⁹⁾ O. Novotný: Otázka příčin a podmínek zločinnosti, Acta Universitatis Carolinae, Iuridica 1/1963 str. 25.

vyzbrojili takovými znalostmi, aby se ve své denní činnosti stali aktivními bojovníky za přesné dodržování zákonů a řádů.

Domníváme se, že zvýšená péče výchově velitelského sboru v tomto směru přispěje i k růstu autority jeho příslušníků; o prospěšnosti a potřebnosti dosáhnout zde zlepšení není pochybnosti. Zvýšení úcty k velitelskému sboru v důsledku toho, že příslušníci mužstva budou respektovat vyšší znalosti a schopnosti svých představených, zákonitě povede ke snížení trestných činů proti vojenské podřízenosti a k upevnění kázně. Ze zkušenosti lze potvrdit, že podřízený se nedopustí neuposlechnutí rozkazu, urážky či zprotvění vůči nadřízenému, k němuž chová obdiv a váží si ho pro jeho znalosti a schopnosti.

Značná část velitelů plní dobře až vzorně své povinnosti, poctivě a s veškerou snahu vede cílevědomou výchovou vojáky k vysoké kázní. Tito velitelé také přispívají k tomu, že převážná část morálně narušených mladých lidí, lidí bez správného poměru ke společenským povinnostem před nástupem vojenské služby, odchází po vojenské službě morálně pevnější a ukázněnější. Z našich poznatků můžeme však také usuzovat, že v některých jednotkách velitel správně nepostupuje, neboť nedovede vyvolat zájem a iniciativu kolektivu na upevnění kázně. Část velitelů stojí při upevňování kázně osamocena a výchovné působení kolektivu chybí. Domníváme se, že nežádá je to tím, že velitel nenajde správný přístup k vojákům, především ke zdravému jádru jednotky, je k nim málo soudružský, nevychází vstříc jejich oprávněným potřebám. V individuálním omezování vojáků vyplývajícím z požadavků vojenské kázně se pak také vždy nerozliší nutná míra a osobní zájmy vojáků jsou omezovány více, než vyžadují zájmy plnění úkolů bojové a politické přípravy a bojové pohotovosti.

Otázka kázně se podle našeho názoru řeší někde převážně administrativními záležitostmi. V těchto podmínkách se pak často daří neukázněným vojákům narušovat kolektiv i kázeň ostatních jeho členů. Některým velitelům chybí potřebné pedagogické znalosti, někdy i schopnosti, takže potom nejsou přirozenými vedoucími svého kolektivu. Někteří velitelé jsou ke svým podřízeným nepřipustně familiární.

Přes řadu dílčích úspěchů není žádoucí měrou využíváno prostředků masového výchovného působení, které má ar-

máda k dispozici; máme na mysli především vojenský tisk, rozhlas, televizi a další agitačně propagační prostředky. Domníváme se, že zde zápornou úlohu sehrálo nesprávné, ztrnulé chápání nepochybně správného požadavku, aby k masové výchovnému působení bylo využíváno především kladného příkladu. Když pomineme stále ještě doznívající snahu „lakovat na růžovo“, šidíme se minimálně o jednu významnou možnost zvýšit přesvědčivost argumentace rozborem kontrastujícího příkladu kladného a záporného. Plně, organické zapojení odpovědných členů redakcí všech uvedených institucí by znamenalo významnou posilu v boji proti kriminalitě, neboť zapojení tak zkušených pracovníků v oblasti propagandy, agitace a masové politické práce by násobilo vyvíjenou snahu přímým ovlivňováním myšlení a praxe širokého okruhu velitelů i mas vojáků. Rovněž i zde je cílevědomost, plánovitost a koordinace předpokladem úspěchu. Téměř se neodvažujeme vyslovit, jakým kladným přínosem by bylo politicky správné a hodnotné zaměření pozornosti do této oblasti ze strany umělců, kteří se zabývají vojenskou problematikou.

Další skutečností, která brání dosáhnout zřetelnějších výsledků v boji proti podmínkám a příčinám kriminality, jsou nedostatky v řídicí práci. Jsme toho názoru, že bez důsledného prosazení seriózního systému opatření, která by cílevědomě, přesvědčivě a účinně ovlivňovala praxi, nelze dosáhnout zlepšení ani na úseku kázně a zákonnosti. Poznání, rozbor, zhodnocení, vytyčení koncepce, její organizační a masové politické zajištění, kontrola plnění a zpětné vyhodnocení získaných poznatků pro další perspektivu musí být skloubeno v organický, neustále se opakující cyklus. V tomto směru plně podporujeme a bereme za své myšlenky a závěry obecně vytyčené pro stranickou činnost na MNO plněm hlavního výboru KSČ o úkolech na ideologickém úseku.

b) Náborová jednotka a koordinace

Důležitým prostředkem v boji proti kriminalitě je správné používání trestních zákonů, jinak řečeno **trestní politika**.

V praxi je značně obtížné naplnit známou Marxovu tezi, že trest v socialistické společnosti není odplatou za protispoločenské jednání, nýbrž nutnou společenskou ochranou před takovým jednáním.

Jsme toho názoru, že v ústředních orgánech, do jejichž kompetence spadá

péče o upevňování kázně a zákonnosti, by se otázka trestní politiky měla věnovat větší pozornost než dosud. Zejména že by se měla trestní politika častěji a s důkladnějším poznáním skutečného stavu společně hodnotit a zkoumat. Jde nám zejména o užší soudružskou spolupráci těchto orgánů, o vzájemné vyměňování poznatků a zkušeností, prostě o dosažení plné názorové jednoty na aplikaci trestních zákonů.

Setkáváme se, byť ojediněle, s názory, že trestní politika není orgány prokuratury a soudů správně uplatňována, že by měly být pachatelům trestných činů ukládány přísnější tresty. Příslušné orgány by měly tedy připravit ze svého úseku činnosti příslušné podklady, jako statistické údaje a ostatní poznatky, a rozhodnout, zda kritické hlasy mají své opodstatnění. Bylo by zejména nutné a potřebné posoudit, zda nejde o jednotlivá pochybení při celkové správné linii. Jednotlivá pochybení nelze totiž vyloučit a je možné a také nutné ihned je napravovat prostředky trestních zákonů. Při pochybení v celkové linii by se ovšem musela přijmout opatření zásadní. Jde však právě o to, vyloučit možnost, abychom se na celkovou linii v trestní politice nedívali přes několik jednotlivých případů a z tohoto pohledu pak nehodnotili a neusměrňovali trestní politiku.

Podívejme se na některá možná pochybení v trestní politice i na možnosti, jak jim zabránit. Podle § 294, odst. 1 tr. zákona lze kázeňsky vyříditi, odůvodňují-li to okolnosti případu, řadu kázeňských činů vojenských. Patří sem některé druhy neuposlechnutí rozkazu, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti, urážky mezi vojáky, vyhýbání se výkonu vojenské služby, svémocné odloučení, porušování povinnosti strážní a dozorcí služby, při obraně vzdušného prostoru a ohrožování politického a morálního stavu jednotky. Z výřetu vyplývá, že kázeňsky lze tedy vyříditi i trestné činy, které mohou narušit kázeň jednotky závažným způsobem. Přitom velitel může tyto trestné činy vyříditi kázeňsky i bez souhlasu prokurátora. A je to i trestní politika uplatňovaná v těchto případech velitelem, která může podstatnou měrou přispět k utužení kázně v jednotce nebo naopak.

Jsou poznatky o tom, že velitelé útvarů dovolují, aby takové trestné činy, jako svémocné odloučení, porušování povinnosti strážní a dozorcí služby, neuposlech-

Podplukovník JUDr. Zdeněk Lohnický
podplukovník JUDr. Václav Šedivý
podplukovník JUDr. Ladislav Závůrek

nutí rozkazu nebo urážky mezi vojáky, byly řešeny v rozporu s příl. 6 KR nižšími veliteli. Je pochopitelné, že takováto opatření nesplní náležitě žádanou výchovnou funkci vůči pachateli trestného činu ani vůči ostatním příslušníkům jednotky.

V případech, kde velitel oznámí takový trestný čin prokurátorovi a ten věc veliteli vrátí ke kázeňskému vyřízení, je to opět prokurátor, kdo zde uplatňuje trestní politiku. V drtivé většině případů je záležitosti velitele a prokurátora dole, jak o věci rozhodnou. Prokurátoři jsou přesvědčeni o tom, že dělají svou věc dobře. Velitelé útvarů, kteří mají podle příl. 6 KR oprávnění o věci rozhodnout, mají totéž přesvědčení (pokud je nám známo, u MNO se plnění této části velitelských povinností prozatím nehodnotí). Správné uplatňování trestních zákonů však není a nemůže být věcí jen rozhodnutí v konkrétní věci, v konkrétním případě. To je i otázka celkové praxe a jejího celkového působení na stav kázně, trestnosti a mimořádných událostí. Chceme-li nabýt jistotu, že pracujeme dobře a s dlouhodobou perspektivou, pak by se měly v ústředí takovéto otázky společně zkoumat a hodnotit. Je například známo, že počet svémocných odloučení je vysoký. Měli bychom tedy v této oblasti, a to nejen v této, provádět průzkum, jak nám trestní politika pomáhá stav řešit. Jestliže zjistíme, že trestní politika je správná, pak také zjistíme, že příčina neuspokojivého stavu je jinde. A závěr a opatření by pak měly být takové, že tedy do této oblasti, kde zaostáváme, upřeme pozornost a úsilí. A tímto způsobem, který se podle našeho názoru značně přibližuje vědeckému postupu v boji s kriminalitou, bychom pak měli postupovat i u jiných druhů kriminality.

Důležitým prostředkem k řešení stavu kázně, trestnosti a mimořádných událostí by mohly být **meziřesortní porady v centrále**. Dosavadním nedostatkem je, že tyto porady byly svolávány velmi nepravidelně a s dlouhodobým časovým odstupem. Chybí tedy i zde soustavnost, pravidelná a otevřená soudružská kritika dosavadní práce a podrobné projednání a koordinace přijímaných opatření.

Organizační formy a náplň činnosti na centrále

Stav kázně, trestnosti a mimořádných událostí nelze ovlivnit žádným jednorázovým opatřením. Kriminalitu nelze také v současných podmínkách vývoje naší

společnosti likvidovat, nýbrž pouze omezovat a tím pro její likvidaci v budoucnu vytvářet předpoklady. Úkol bojovat s kriminalitou je nutno proto chápat jako úkol dlouhodobý, avšak přitom jako úkol, k jehož splnění je nutno využít beze zbytku všech možností, které jsou v současné době po ruce.

Ukázali jsme, že výzkumu příčin kriminality a boji proti kriminalitě v socialistické společnosti se začíná věnovat zvýšená pozornost. Dospěli jsme k názoru, že v tomto procesu bychom neměli zůstat stranou ani v ČSLA. Považujeme proto za svou povinnost i naznačit, jaká je možnost organizačních předpokladů takovéto činnosti. Domníváme se, že zřízení vědeckého pracoviště by vyžadovalo rozsáhlá organizační a kádrová opatření, pro něž nejsou zatím podmínky. Myslíme, že by bylo možno v současné době řešit stav vytvořením koordinační komise, která by plnila funkci velitelského poradního orgánu přiřazeného k ministrově, popřípadě ke kolegiu MNO nebo náměstkovi MNO; tento orgán by mohl eventuálně pracovat jako sekce vědecké rady MNO, zřízené podle čl. 5 statutu MNO. Zastoupeny by v něm měly být složky, které mohou přímo řešení problémů kázně a kriminality ovlivňovat. Máme na mysli především funkcionáře náměstka MNO, sekretariátu MNO, HPS, VPA, ÚVN, správy vojenských soudů, hlavní vojenské prokuratury a vojenského tisku. Tento orgán by si musel udržet charakter pružného dělného kolektivu, který by na vysoké odborné úrovni za účasti

souběžných vědních disciplín, jako sociologie (vliv civilního prostředí), psychologie, psychiatrie, pedagogika, logika pomáhal odpovědným vedoucím pracovníkům v jejich velitelském úsilí za zlepšení kázně a snížení kriminality.

Pokud jde o náplň práce, usiloval by především o zvýšení úrovně poznání podmínek a příčin kriminality. Poněvadž dosavadní nekoordinovaná opatření nepřinesla zvědčení zdrojů poznání, bylo by potřebné zpracovat ucelený komplex metod, jak jsou naznačeny vpředu. Na této práci by se mohli podílet odborníci z jednotlivých složek podle specifické problematiky (např. automobilní nehody — TAS) i aktivisté od vojsk.

Vedle hlavního úkolu spjatého s organizací vědeckého způsobu poznávání příčin nekázně a nezákonnosti, zejména kriminality, by mohl uvedený orgán činit návrhy a náměty na meziresortní porady, popřípadě jednání kolegia MNO k otázkám kázně a zákonnosti; dávat náměty na zaměření a organizaci právní propagandy na MNO i ve vojscích; přispívat k prosazování názorové jednoty a hodnocení a řešení problému kázně a zákonnosti na centrále i podřízených stupních; zobecňovat získané poznatky prostředky masového působení (vojenský tisk, rozhlas, televize apod.).

Teprve v další fázi, po získání potřebných zkušeností i podle výsledků těchto nových forem práce, by mohla být zřízena eventuálně i samostatná vědecká instituce.

Pokusili jsme se vysvětlit, že problematika příčin a podmínek kriminality v ČSLA je závažná.

S ohledem na získané zkušenosti nelze vystačit s dosavadními formami a metodami práce. Současný stav a vývoj kriminality vyžaduje naléhavé řešení na kvalitativně nové základně za použití všech dostupných vědních disciplín, za těsné a koordinované součinnosti složek velitelských, stranickopolitických a justičních. Nekladí jsme si za cíl vyřešit tuto složitou a náročnou problematiku. Přáli bychom si, aby naše studie byla chápána jako podnět k zamyšlení nad možnostmi a předpoklady vědeckosti v zaměření úsilí za zlepšení stavu kázně a snížení kriminality v armádě; zároveň jde o pokus aplikace některých nových podnětů společenských věd, především vědy trestního práva k problematice příčin a podmínek kriminality v socialistické společnosti a k metodice výzkumu těchto jevů.

PŘECHOD msd DO DOČASNÉ OBRANY

Plukovník Juraj Repčín, plukovník Augustin Procházka

O přechodu divize do obrany rozhodne zpravidla velitel armády na základě celkové situace.

Velitel divize obdrží úkol od velitele armády k přechodu do obrany často v době, kdy vojska budou ještě vzdálena od čáry, na které má divize přejít do obrany. V této situaci se zpravidla rozhodne a uloží úkoly útvarům podle mapy. Základem rozhodnutí velitele divize pro obranu je zámysl obranného boje, způsob jak zabezpečit splnění úkolu. Určuje v něm pořadí ničení nepřítele na pravděpodobných směrech jeho útoku, prostory pro údery jadernými a chemickými zbraněmi, směry protiztečí, prostory, na jejichž udržení závisí odolnost obrany, uskupení sil a prostředků a učlenění obrany z hlediska využití terénu.

Jakmile se velitel divize rozhodne, vydává ihned plukům prvního sledu nařízení k upevnění dosažených nebo k ovládnutí výhodných čar a k přehrazení důležitých směrů a mezer zatarasy všeho druhu. Současně učiní nutná opatření pro ochranu proti ZHN a k obnově bojeschopnosti vojsk. Při stanovení úkolů plukům musí velitel divize vycházet z konkrétní nepřátelské situace, ze stanoveného úkolu divize a z dosavadní bojové sestavy.

Při přechodu do obrany se bude pásmo činnosti divize zpravidla rozšiřovat. Šířka obranného pásma bude záviset jak na úkolu, tak i na terénních podmínkách, především však na možnostech použít jaderné munice v obraně. Může být na hlavním směru do 30 km, u pluku do 10 km, pro prapor do 5 km.

Hloubka obrany divize musí dávat možnost narůstání odporu, volnost manévru silami a prostředky (zejména druhého sledu a záloh), i možnost rozptylovat síly z hlediska ochrany proti ZHN. Může být u divize do 20 km a u pluků do 10 km. Tyto hloubky umožňují, aby divize zaujala tři i více obranných postavení, přičemž pluk může zaujmout dvě a prapor jedno postavení. Jejich počet bude určovat velitel divize podle konkrétní situace a terénních podmínek. Vzdálenost mezi jednotlivými postaveními může být různá a bude záviset na terénu a úkolu, který byl plukům stanoven. Je ji třeba stanovit tak, aby jedním úderem atomové pumy střední ráže nebyla zasažena dvě postavení současně.

Základem každého postavení budou zpravidla **opěrné body** motostřeleckých a tankových rot. Jejich umístění musí zabezpečovat přehrazení pravděpodobných směrů útoku nepřítele. Mezi rotními opěrnými body v závislosti na šířce pásma obrany budou mezery zpravidla v šířce 1 — 1,5 km. Tyto mezery však musí být nepřetržitě pod palbou všech prostředků, zvláště protitankových, a pod palbou dělostřelectva z hloubky.

Bojová sestava divize v obraně se bude zpravidla skládat ze dvou sledů, z oddílů vojskových raket, z dělostřelecké skupiny, z uskupení jednotek PVO, z protitankové zálohy, z pohyblivého odřadu zatarasovacího, z ženijní a chemické zálohy. Uspořádání bojové sestavy divize bude závislé především na množství při-

dělené jaderné munice, na uskupení a předpokládané činnosti nepřítele na daném směru, na šířce obranného pásma a rovněž i na rázu terénu. Možná varianta motostřelecké divize v obraně je uvedena v příloze 1.

Přechod do obrany v útoku bude zpravidla probíhat v podmínkách, kdy prvosledové pluky budou vázány bojem s nepřítelem a posilové prostředky a dělostřelectvo budou zabezpečovat nepřetržitě jejich bojovou činnost. Proto i jednotky se budou přeskupovat, zaujímat určené prostory v obranných postaveních a vytvářet hloubku obrany postupně.

U prvního sledu mohou vzniknout v podstatě tyto situace. Pluky prvního sledu v dotyku s nepřítelem mohou být na takové čáře, která s menšími změnami je vcelku výhodná pro přední okraj obranného pásma. Pak po obdržení rozkazu přecházejí jednotky v dotyku ihned do obrany, zakopávají se a upevňují dosaženou čáru. Za druhé je možné, že na některých směrech nebo v některé části terénu bude pro přechod do obrany nutné zmocnit se prostoru, který je obsazen nepřítelem. V tom případě je třeba soustředit prostředky a síly k ovládnutí takového prostoru (viz přílohu 3). V obou případech se prapory druhého sledu pluků pod ochranou praporů, které jsou přímo v dotyku s nepřítelem, rozmísťují a zaujímají obranu v určených prostorech, a to zpravidla po rotách i opěrných bodech. Současně se však praporům druhého sledu určují úkoly pro protizteče. Mezi praporními rajóny obrany při daných šířkách budou zpravidla mezery, které musí být přehrazeny zátarasy a pod účinnou palbou dělostřelectva a minometů.

Tankový prapor motostřeleckého pluku je možno buď celý použít ve druhém sledu pluku k protiztečím, nebo část přidělit praporům prvního sledu. Vždy je však nutné mít alespoň jednu tankovou rotu jako tankovou zálohu ve druhém sledu pluku. Možná sestava motostřeleckého pluku v obraně prvního sledu je uvedena v příloze 2.

Může být však i případ, kdy bojová sestava prvosledových pluků a i dosažená čára jsou pro zaujetí předního okraje nevýhodné. Pak je nutné volit přední okraj obranného pásma na nejvýhodnější čáře v hloubce vlastní sestavy. V tomto případě se obrana zaujímá pod ochranou těch jednotek, které jsou v dotyku s nepřítelem. Ty mohou vytvořit předsunuté postavení, které může být až 3 až 5 km před předním okrajem obranného pásma. Tvoří je prapory a posilové prostředky pluků prvního sledu. Zaujímají zpravidla po rotách nebo i četách opěrné body. Možná varianta je uvedena v příloze 4.

Hloubka obrany a bojová sestava má umožňovat narůstání odporu scustřeďováním sil, prostředků a palby na důležitých směrech. Jde o volnost manévru, o možnost palebných úderů a protiztečí ke zničení nepřítele, kterému se podařilo proniknout do naší bojové sestavy. Proto jedním z prvořadých úkolů při přechodu do obrany bude, aby v souladu s celkovým zámyslem obranného boje byly vytvořeny silné druhé sledy a zálohy pluků i divize. Ty musí být co nejdříve v pohotovosti plnit úkoly, především však k rozhodným protiztečím.

Přechod do obrany se musí vyznačovat aktivní a sladěnou činností sil a prostředků. V souvislosti s tím musí být pohotovы raketové jednotky, dělostřelectvo a protivzdušná obrana k odrážení a ničení nepřítele. Proto podle situace zaujímají palebná postavení tak, aby byla zabezpečena jak nepřetržitá podpora boje prvosledových pluků, které jsou v dotyku s nepřítelem, tak i přeskupování sil a zaujímání obrany.

Druhý sled divize bude účelné umístit na důležitém směru a to na takovou vzdálenost od prvního sledu, aby jaderným úderem na první sled nepřítel nezasáhl současně i druhý sled. Kromě toho tato vzdálenost musí umožňovat druhému sledu jak rychlou protizteč, tak i případné zesílení pluků prvního sledu. Vzdálenost prvního sledu divize za prvním sledem může tudíž být 4 — 5 km. K protiztečím je nejvýhodnější mít v druhém sledu divize tankový pluk. Z hlediska obranného boje bude výhodné, aby tankový pluk byl schopen nejen provést protizteč, ale podle potřeby i zaujmout na určených směrech výhodné palebné čáry ke zničení proniknuvších nepřátelských tanků.

Je-li tankový pluk motostřelecké divize při přechodu do obrany v prvním sledu a v dotyku s nepřítelem, pak bude nutné přeskupit ho při nejbližší příležitosti do druhého sledu. Do té doby musí být připraven k protiztečím i motostřelecký pluk v druhém sledu, popřípadě i vševojsková záloha divize. Nelze však vyloučit, že někdy bude nutné při přechodu do obrany ponechat tankový pluk v prvním sledu. Bude to zejména tehdy, předpokládáme-li, že nepřítel bude útočit s největším počtem tanků, nebo při značných ztrátách protitankových prostředků motostřeleckých pluků a někdy i k zabezpečení přeskupení vojsk. V tomto případě se obvykle zesiluje tankový pluk motostřeleckou jednotkou do praporu v to. V obranném boji může postupně dojít ke změně úkolu a místa jednotlivých pluků.

Soudobá obrana vyžaduje dovedně rozmístit síly a prostředky podle konkrétní situace tak, aby byla vysoce aktivní a umožňovala nejen narůstání odporu do hloubky, ale především ničit nepřítele všemi silami a prostředky. Bojová sestava divize a pluku nesmí být nikdy šablonovitá.

S ženijním budováním obrany je nutné započít ihned při přechodu do obrany. Poněvadž obrana bude zaujímana v dotyku s nepřítelem, bude těžiště okopových prací spočívat u prvosledových pluků na jednotkách pěchoty, na osádkách tanků a obsluhách děl. V hloubce obrany je možné využít ženijních strojů, především k budování palebných postavení pro baterie oddílů vojskových raket, k budování míst velení, úkrytů pro ochranu živé síly a techniky proti jaderným úderům, k přípravě jednotlivých postavení pro druhé sledy, cest k rychlému manévru a k rozvinování pluků a jednotek k protiztečím.

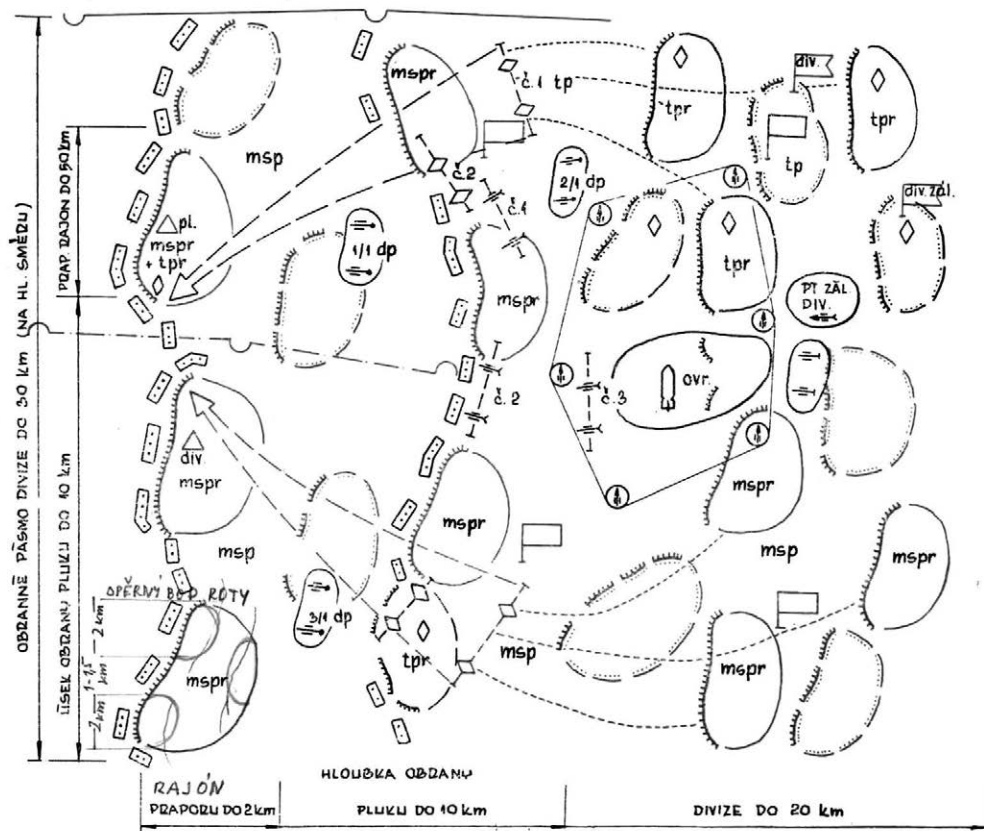
V mezerách mezi jednotlivými opěrnými body zvláště na důležitých směrech je nutné využít ženijního zatarasování. Protitanková minová pole bude účelné klást na směrech útoku nepřátelských tanků v hloubce obrany až v průběhu boje. Souběžně s ženijní přípravou obrany je nutné i maskovat všechny objekty a bojovou techniku. Postup ženijních prací při přechodu divize do obrany bude záviset na konkrétní situaci, na úkolu, terénu a čase.

Při přechodu do obrany bude nutné upřesnit **úkoly průzkumu**. Průzkumné jednotky prvosledových pluků a divize plní úkoly, které obdržely pro útočný boj. Půjde o to, aby při změně situace obdržely nové nebo doplňující úkoly.

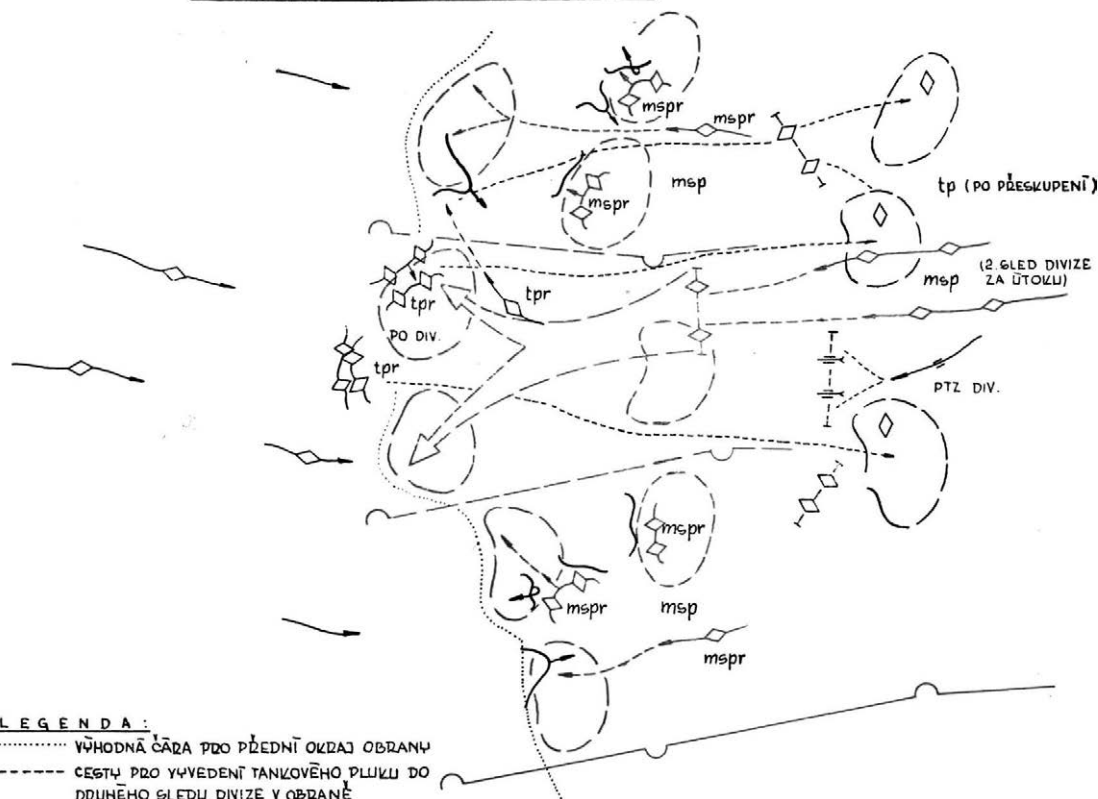
Hlavním úkolem průzkumu bude i nadále zjišťovat nepřátelské prostředky jaderného napadení, především taktické a místa velení. Cílem průzkumu bude zjišťovat všechny přípravy nepřítele k útoku, zejména přeskupování sil, přesuny druhých sledů a záloh, především tankových jednotek na jednotlivé směry, zaujímání výchozích nebo vyčkávacích prostorů pro útok. K průzkumu je nutné využít všechny prostředky jak před vlastní obrannou sestavou, tak i v hloubce nepřátelské sestavy, i na odkrytých křídlech vlastní sestavy. S přechodem do obrany organizujeme ihned pozorování zvláště u prvosledových jednotek, dále pozorování

MOŽNÁ VARIANTA BOJOVÉ SESTAVY msd

(MAXIMUM SIL JE SOUSTŘEDĚNO V HLOUBCE OBRANY)

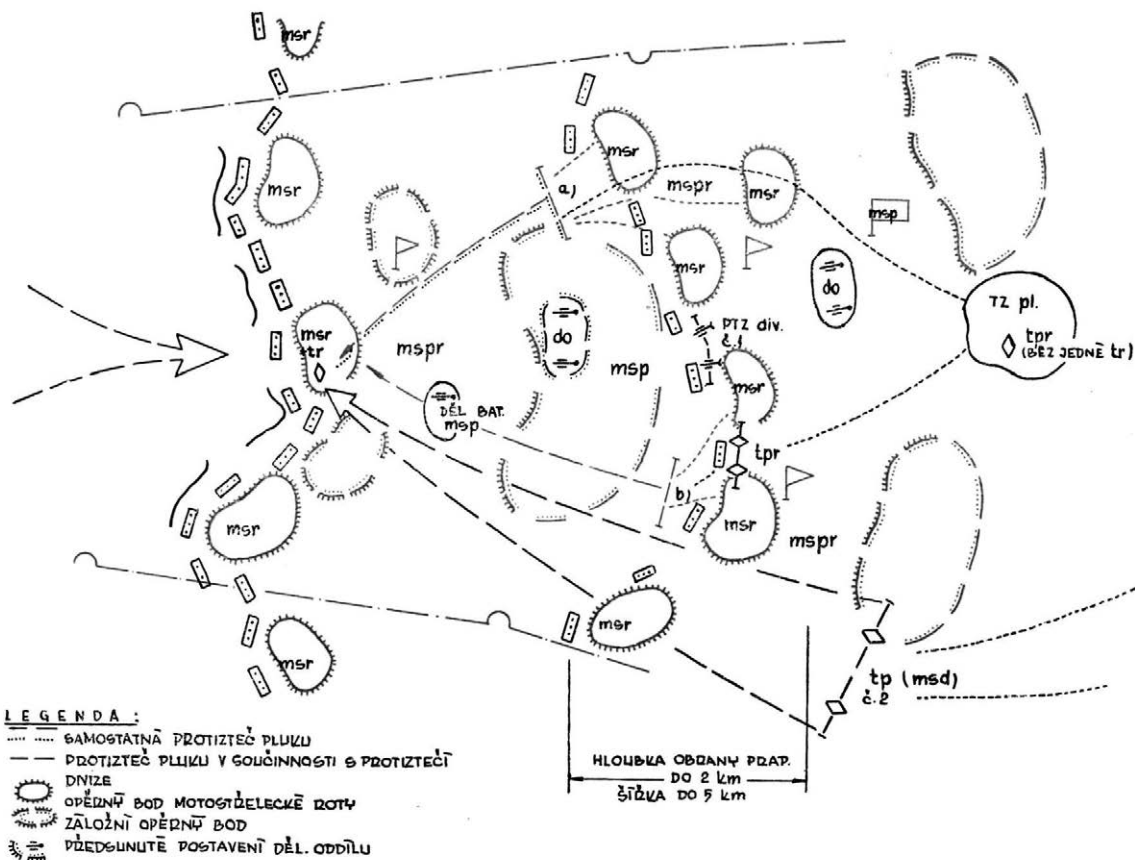
MOŽNÁ VARIANTA PŘECHODU msd DO OBRANY OVLÁDNUTÍM VÝHODNĚHO TERÉNU
A S VYVEDENÍM tp (PO) DO 2. SLEDU V OBRANĚ

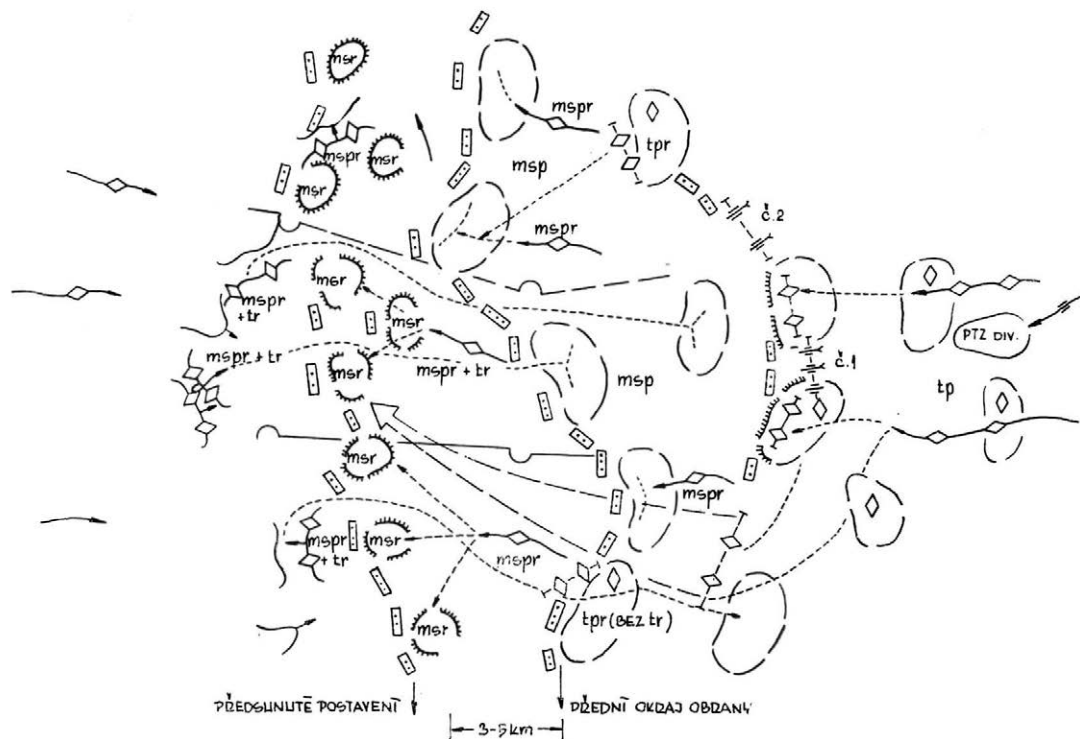
LEGENDA:

- VÝHODNÁ ČÁRA PRO PŘEDNÍ OKRAJ OBRANY
- CESTY PRO VYVEDENÍ TANKOVÉHO PLUKU DO DRUHÉHO SLEDU DIVIZE V OBRANĚ
- PŘEDPOKLÁDANÝ DAZŮN OBRANY mspr
- PŘEDPOKLÁDANÝ DAZŮN OBRANY tpr

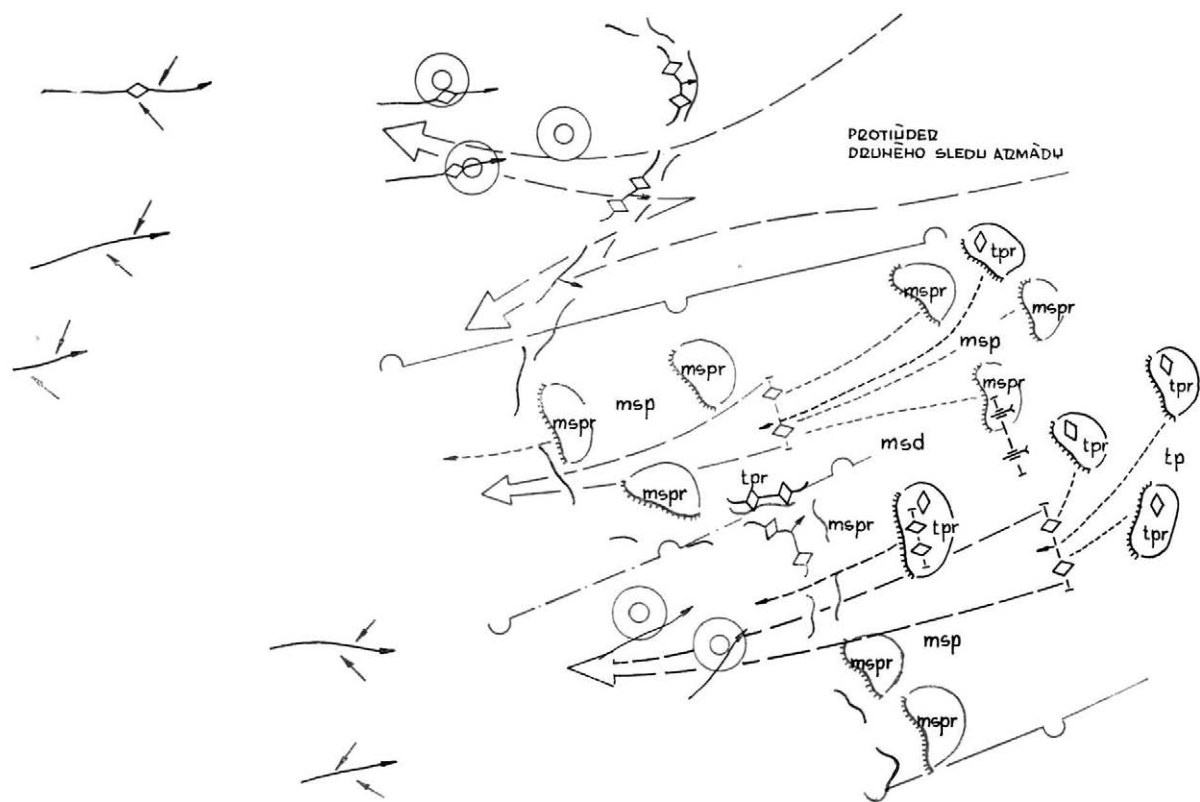
MOŽNÁ VARIANTA msp V OBRANĚ V PRVĚM SLEDU DIVIZE

MOŽNÁ VARIANTA PŘECHODU msd DO OBRANY SE ZAUJETĚM PŘEDNÍHO OKRAJE V HLoubCE

SCHEMA PŘECHODU msd Z OBRANY DO ÚTOKU S VYUŽITÍM ÚSPĚCHU ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU /VAZIANTA/

vání a průzkum v hloubce a týlu vlastní sestavy, neboť nepřítel může v našem týlu vysadit vzdušný výsadek.

Někdy bude nutné vyslat zvláště na směry pravděpodobného soustředování nepřátelských sil průzkumné skupiny pluků, které byly za útočného boje ve druhém sledu. Po zaujetí obrany je možné organizovat průzkum bojem k získání zajištění a zpráv o změnách v bojové sestavě nepřítele.

Některé změny budou i v opatřeních k ochraně proti jaderným zbraním a ostatním prostředkům hromadného napadení. Při zaujímání obranné sestavy je důležité co nejvíce rozptýlovat jednotky i palebné prostředky a organizovat protiatomový manévry.

Chemický a radiační průzkum organizujeme na celou hloubku obranné sestavy divize včetně týlu. Velký význam má okamžité varování vojsk o nebezpečí jaderného, chemického a biologického napadení. Proto bude nutné zkontrolovat pronikání stanovených signálů, popř. je upřesnit a zabezpečit, jak budou přehrazeny nebo zataraseny mezery vzniklé po nepřátelských jaderných úderech, aby je nepřítel nemohl použít k proniknutí do hloubky obranné sestavy.

Opatření k obnově bojovschopnosti jednotek a odstranění následků po jaderných úderech musí být sladěna centrálně v divizi. Uskutečňují se na rozkaz velitele divize nebo pluku tak, aby byla vždy zajištěna pohotovost obrany. Chemické rotě divize nebo posilovým chemickým jednotkám určujeme podle důležitosti jednotlivých směrů prostory k rozvinutí míst speciální očišty (MSO). S umístěním MSO musí být včas seznámeni velitelé jednotek a současně určeny cesty a přístupy k nim. U divize i u pluků určujeme jednotky, které budou připraveny k úkolům v záchranných a uvolňovacích odřadech.

Organizace paleb v obraně

Dovedně organizovaný palebný systém všech druhů zbraní v obraně je hlavním předpokladem dosažení úpornosti a aktivity obrany i hlavním prostředkem ničení útočícího nepřítele. Při přechodu divize do obrany během aktivní nepřátelské činnosti je systém paleb zaměřen k odražení a ke zmaření útoku nepřítele na důležitých směrech a k vytvoření podmínek pro rychlé zaujetí obrany na celou hloubku. Ihned po odražení nepřátelského útoku organizujeme systém paleb v souladu s rozhodnutím velitele divize pro obranu a postupně přeskupujeme palebné prostředky.

Systém palby v obraně divize musí být organizován tak, aby byly sladěny palby všech druhů zbraní a údery letectva s jadernými údery s přihlédnutím k ženíjným zátarasům a překážkám všeho druhu. Organizujeme je na směrech pravděpodobných úderů nepřítele před předním okrajem, na bocích i v hloubce obrany tak, aby umožňoval soustředit palby v krátkém čase a na libovolném směru. Musí zabezpečovat v maximální míře ničení nepřátelských jaderných a ostatních prostředků hromadného ničení ihned po jejich zjištění, ničení nepřítele v prostorech soustředění, za přesunu i při rozvinování, odražení útoku nepřátelských tanků a pěchoty i ničení jeho vzdušných výsadek. Do systému paleb musí být zahrnuty i mezery v obraně, odkryté boky a ženíjná zátarasy.

V obraně musí být palebný systém uspořádán tak, aby byl zajištěn manévry palbou k podpoře druhého sledu a záloh divize při protizteči a manévry palebnými prostředky k obnovení palebného systému v prostorech, na které nepřítel uskočil jaderné údery.

Při organizaci systému paleb stanoví velitel divize prostory, ve kterých musí být způsobeny nepříteli rozhodné ztráty jadernými a chemickými údery, způsob a řízení paleb na nepřítele na dalekých přístupech, čáry přehradných paleb a pro soustředěnou palbu dělostřelectva. Velitel divize určuje prostor rozmístění protitankové zálohy, čáry rozvinutí a palebné čáry tanků druhých sledů a záloh.

Protitanková obrana tvoří kostru obrany divize v celé hloubce, především na tankových směrech. Systém protitankové obrany zahrnuje rotní opěrné body s protitankovými prostředky, tankové léčky, tanky druhých sledů a záloh, určené k ničení nepřátelských tanků přímou palbou, připravené palebné čáry k obsazení a rozvinutí tankové zálohy v průběhu boje, dělostřelectvo na tankových směrech a protitankové zátarasy.

Při přechodu divize nebo pluku do obrany organizujeme nejdříve protitankovou obranu včetně paleb a zátarasů především na tankových směrech.

Protitankové prostředky rozmísťujeme tak, aby bylo zabezpečeno jejich vzájemné spojení palbou do šířky i do hloubky, aby byl umožněn manévr palbou a řízení protitankové palby. Děla, tanky a protitankové řízené střely rozmísťujeme tak, aby přetínaly palbou tankové směry z boku a z hloubky. Tankové léčky organizujeme v mezerách, na bocích zátarasů a opěrných bodů i v hloubce obrany. Jejich činnost musí být sladěna s ostatními protitankovými prostředky.

Nepřátelské tanky ničíme v prostorech soustředění, na přesunech a čarách rozvinování jadernými údery, údery letectva a palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení. Před předním okrajem a při proniknutí nepřítelů do hloubky obrany ničíme je palbou protitankových řízených střel, přímou střelbou dělostřelectva a tanků a ostatních protitankových prostředků s využitím tankových zátarasů.

Organizace velení

Přechod do obrany v průběhu útočné činnosti má některé zvláštnosti i v organizaci velení. Bude nutné zabezpečit nepřetržité spojení s prvosledovými pluky a posilovými prostředky, které bojují s nepřítelům. V souladu s rozhodnutím velitele divize pro obranu postupně zaujímáme a rozmísťujeme místa velení a organizujeme i tomu odpovídající systém spojení.

K zabezpečení velení na stupni divize rozvíjíme v obraně velitelské stanoviště a týlové velitelské stanoviště. U pluku zřizujeme VS a TVS. Organizace velitelských stanovišť musí zabezpečit nepřetržité velení podřízeným, spojení s nadřízenými a se sousedy. Velitelské stanoviště, které je hlavním místem velení, umísťujeme stranou od předpokládaného směru hlavního úderu nepřítelů, pokud možno v terénu nedostupném tankům.

Záložní velitelské stanoviště divize je určeno k převzetí velení vojskům v případě vyřazení velitelského stanoviště. Rozmísťujeme je stranou VS nebo za ním. Je účelné vytvořit je ihned při přechodu do obrany z předem stanoveného velitelského stanoviště, bylo-li za útoku zřízeno. Na záložním velitelském stanovišti je obvykle zástupce velitele divize s nezbytným počtem důstojníků štábu a druhů vojsk. Aby záložní velitelské stanoviště bylo schopno převzít kdykoli velení vojskům, musí být stále informováno o všech rozkazech a nařízeních podřízeným veliteli a znát přesně situaci útvarů.

Týlové velitelské stanoviště umísťujeme na takovém místě a směru, odkud

je spolehlivě zabezpečeno velení týlovým útvarům a zařízením a spojení s velitelským stanovištěm.

Při rozmísťování jednotlivých míst vycházíme ze zásady, aby jaderným úderem střední ráže nedošlo současně k vyrazení dvou velitelských stanovišť.

Pro řízení obranného boje zřizujeme kromě toho pozorovatelny, které obsazují důstojníci štábu. Jejich počet bude závislý na důležitosti směrů vedoucích do obranného pásma i některých prostorů z hlediska celkové odolnosti obrany.

Pro jednotlivá místa velení je nutné včas prozkoumat a připravit i záložní prostory rozmístění, a tím zabezpečit pro případ potřeby organizovanou směnu prostorů velitelských stanovišť.

Spojení v obraně organizujeme jak linkové, tak i rádiové. Při přechodu divize z útočného boje do obrany můžeme použít dosavadní systém rádiového spojení jen do doby, než budou zaujata nová místa velení. Do zahájení nepřátelského útoku používáme linkové spojení a pohyblivá pojítka. Rádiové spojení je v pohotovosti na příjmu a můžeme je používat jen pro spojení s průzkumem, k řízení palby protivzdušné obrany a k uvědomování vojsk o nebezpečí. Jakmile nepřítel zahájil útok, využíváme k velení všech druhů pojítek.

Obranný boj

Veškerá činnost vojsk v obraně musí být zaměřena na zmaření nepřátelského útoku. Při přechodu divize do obrany v průběhu útoku bojují vlastní jednotky s nepřítelem téměř nepřetržitě. Odrážejí údery nepřítele a ničí jej palbou. Po odražení úderu nepřítele přeskupují síly a prostředky a budují obranu v souladu s rozhodnutím velitele divize pro obranu.

Do zahájení útoku nepřítele soustřeďuje velitel divize a jeho štáb úsilí na odhalení příprav nepřítele k zahájení útoku, na zjištění prostředků jaderného napadení, míst velení a hlavního uskupení, zejména tanků.

Jakmile je zjištěno soustřeďování jednotek nepřítele a jeho příprava k útoku, zúčastňují se palebné prostředky divize protipřípravy podle plánu velitele armády. Před jejím zahájením upřesní velitel divize cíle pro raketový oddíl, dělostřelectvo a tanky.

Je-li po ukončení protipřípravy plánován úder částí sil divize před přední kraj, upřesní velitel divize úkoly a směry útoku jednotkám určeným k úderu a úkoly palebným prostředkům, které úder těchto jednotek zabezpečují. U motostřelecké divize můžeme použít k úderu před přední okraj obrany motostřelecký nebo tankový pluk z druhého sledu divize i druhý sled a tankovou zálohu pluku prvního sledu. Jednotky zahajují úder ihned po ukončení protipřípravy. Využívají výsledků jaderných úderů, mezer a trhlin v narušené sestavě nepřítele, rychle pronikají do hloubky, aby ovládly stanovenou čáru nebo objekt, a tam se ihned opevňují. Při úspěšném úderu může divize podle rozkazu velitele armády přejít i do všeobecného útoku.

Jakmile nepřítel zahájí palebnou přípravu pro útok, je nutné provést okamžité vlastní údery raketovými jadernými zbraněmi, letectvem a dělostřelectvem ke zničení prostředků jaderného napadení, tanků i pěchoty připravujících se ke zteči. Velitel divize upřesňuje situaci u jednotek, zejména u těch, které byly napadeny nepřátelskými údery a činí opatření k obnově bojeschopnosti vojsk a k odstranění následků. Do prostorů nepřátelských jaderných úderů usku-

tečňujeme manévry palbou, zálohami, pohyblivým odřadem zatarasovacím a v případě potřeby i částí sil druhého sledu k jejich zesílení a k přehrazení vzniklých mezer. Současně se zesílením obrany na směrech nepřátelských jaderných úderů je nutné likvidovat případné vysazení vzdušných výsadků nepřítel.

Jakmile nepřítel zahájí zteč, následují znovu úderu jadernými i chemickými zbraněmi na jeho první a druhý sled i na zálohy. Dělostřelectvo přehradnými palbami ničí jeho tanky. Současně vlastní jednotky v obraně soustředěnou palbou ničí tanky i pěchotu, vyrážející ke zteči. Tanky, kterým se podařilo proniknout do obrany, musíme ničit všemi protitankovými prostředky umístěnými i v hloubce obrany. Velitel divize soustřeďuje palbu na nejnebezpečnější uskupení nepřítel a zesiluje obranu na směru hlavního úderu nepřítel přesunem záloh, pohyblivého odřadu zatarasovacího, tankové zálohy i manévrem sil a prostředků z úseků, kde nepřítel neútočí.

Podařilo-li se nepříteli vklínit se do obrany, musí velitel divize učinit opatření především k zastavení jeho pronikání do hloubky. Na každém směru určujeme zejména tankovým plukům jednu až dvě palebné čáry k odrazení útoku nepřátelských tanků.

Ke zničení proniknuvšího nepřítel organizuje velitel divize protizteč druhým sledem a zálohami divize. Protizteč se uskutečňuje z chodu zpravidla v jednom sledu s úderem do boků a týlu vklínivšího se nepřítel v době, kdy byl zastaven, utrpěl maximální ztráty palbou a jeho přicházející zálohy byly zadrženy nebo utrpěly velké ztráty. Prvosledové pluky využívají k protizteči svých druhých sledů současně s protiztečí velitele divize. Utrpěl-li nepřítel značné ztráty, mohou ji provést i samostatně. Po protizteči a obnovení postavení jednotky obnovují narušený systém palby, především protitankových paleb, zatarasy a součinnost se zálohami a druhým sledem.

Má-li nepřítel značnou převahu zejména v tancích, je účelnější, aby druhý sled divize zaujal obranu na výhodných čarách, jednotky se bránily na místě a ničily nepřítel palbou všeho druhu, a vytvořily tak výhodné podmínky k protíúderu druhým sledem armády.

Přechod divize z obranné do útočné činnosti

Hlavním cílem každé obrany je v podstatě odrazit nepřátelský útok, způsobit nepříteli značné ztráty a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do rozhodujícího útoku. Vytvoření výhodných podmínek pro útok bude záležet především na tom, do jaké míry se nám podaří zničit nepřátelské prostředky jaderného napadení a hlavní uskupení nepřítel, zejména tankové jednotky, nebo vytvořit předpoklady k jejich zničení. V podstatě půjde o to, abychom získali rozhodnou převahu v silách a prostředcích na předpokládaném směru přechodu do útoku.

Rozhodující úloha k získání převahy nad nepřítel na směru hlavního úderu bude především záležitostí velitele armády nebo frontu. Motostřelecká nebo tanková divize, která přešla do dočasné obrany v prvním sledu, může však k tomu přispět rozhodnou a aktivní činností při ničení nepřítel v průběhu obranného boje.

Přechod divize z obrany do útoku bude se tedy uskutečňovat zpravidla na základě celkové situace armády. Může k němu dojít, zasadí-li nepřítel své hlavní síly k průlomu naší obrany a hyl-li jeho útok obranným bojem odražen a způ-

sobený mu značné ztráty. Bude to zejména při armádním protiúderu z hloubky, který může přerůst a pokračovat všeobecným útokem na daném směru. V tom případě se připojí k útoku motostřelecká nebo tanková divize, která přešla dříve do obrany v prvním sledu. Nelze vyloučit případ, kdy po neúspěšném pokusu o průlom naší obrany na určitém směru bude nepřítel přeskupovat své síly a prostředky k útoku na jiný směr, čímž oslabí sestavu před obranným pásmem divize a přechodně zaujme obranu. Potom bude možné využít vhodné situace a nejslabšího místa v nepřátelské sestavě a přejít do útoku, jehož cílem bude proniknout do hloubky sestavy nepřítele, zničit ho po částech a udeřit do boku a týlu těch sil, které se připravují k útoku na jiném směru. I v tomto případě musí však být přechod divize do útoku sladěn v rámci armádní operace. Bude spojen zpravidla s útokem vlastních hlavních sil na jiném směru.

Přechodu divize do útoku budou zpravidla předcházet jaderné útoky na důležité cíle nepřátelské sestavy, údery letectva a palba dělostřelectva. Divize, která je v obraně v prvním sledu, zahájí úkol obvykle druhým sledem z chodu, zejména tehdy, budou-li v druhém sledu tankové jednotky.

Přechod do útoku budou podporovat všechny palebné prostředky, tedy i přímá střelba plukovního a praporečnického dělostřelectva a tanky, které jsou v obraně v prvním sledu na směru hlavního úderu. Přechod z obrany do útoku bude čas- to vyžadovat skryté přeskupit útvary a jednotky k soustředění sil a prostředků na hlavní směr útoku.

Pluky a jednotky, které byly v obraně v druhém sledu, zahajují útok z chodu buď z těch prostorů, ve kterých byly dříve v obraně rozmístěny, nebo z nových výchozích prostorů. Tyto volíme blíže k prvnímu sledu. Možnou variantu uvádí **příloha 5**. Motostřelecké jednotky útočí zpravidla pěšky za podpory tanků a později podle situace využívají i útoku na obrněných transportérech k rychlému proniknutí do hloubky sestavy nepřítele. Současně s přechodem do útoku, zejména byl-li zahájen pluky (jednotkami), které byly v druhém sledu v obraně, musí být vytvořen nový druhý sled nebo záloha divize (pluku). K tomu je možné využít u divize pluků, které jsou v obraně v prvním sledu mimo směr hlavního úderu. Ty přecházejí postupně, s rozvíjením útoku, z obrany do druhého sledu a postupují za prvním sledem podle nařízení velitele divize. Bojové úkoly divizi a plukům při přechodu z obrany do útoku stanovíme podle všeobecných zásad pro útok.

Z á v ě r

I když považujeme útok za hlavní druh bojové činnosti k úplné porážce a zničení nepřítele, bude často docházet v rámci útočných operací na některých směrech i k obrannému boji.

Přechod motostřelecké nebo i tankové divize do obrany v průběhu útoku bude probíhat ve složitých podmínkách a bude vyžadovat od velitelů a štábů včasná a rozhodná opatření k zastavení nepřítele a ke způsobení takových ztrát, aby upustil od další aktivní činnosti.

Při organizaci obrany bude nutné vystříhat se jakékoli šablonovitosti v uskupení bojové sestavy, ve volbě počtu postavení i rozložení jednotek v nich na celou hloubku obrany.

Obrana musí být organizována tak, aby způsobila rozhodné ztráty útočícímu nepříteli a vytvořila podmínky pro následující přechod do útoku.

MASKOVÁNÍ

v obranné operaci vševojskové armády

Plukovník Jan Svoboda

Operační maskování zůstává i v současných podmínkách důležitým prvkem operačního zabezpečení. Jeho význam vzrůstá zvláště v obranné operaci vzhledem k určité převaze útočícího nepřítele. Operační maskování se také stalo jedním z prvků boje proti zbraním hromadného ničení nepřítele.

Cílem operačního maskování v obranné operaci zůstává i nadále dosáhnout překvapení nepřítele, ale hlavním jeho úkolem je ztížit nepříteli vyhledávání cílů a tím i uskutečnění jaderných úderů zvláště na raketové jaderné zbraně a potom na síly a prostředky obranného uskupení určeného k udržení prostoru hlavního úsílí obrany armády. Dále má uvést nepřítele v omyl, pokud jde o zámysl obranné operace a dnes navíc i dobu trvání a přechod armády do nového útoku.

Hlavním obsahem operačního maskování v současné obranné operaci armády je maskování prostorů bojového rozmístění raketových a jaderných prostředků, druhých sledů a záloh a jejich přípravného manévru.

Operační maskování, které chceme uskutečnit pro zdárný průběh obranné operace, musí vycházet z opatření operačního maskování za útočné operace armády. Důležité je, že musí navazovat a plynule přecházet do opatření, která chceme uskutečnit ve prospěch obranné operace armády.

Opatření operačního maskování v obranné operaci můžeme i nadále dělit na dvě skupiny. Do první skupiny patří činnost k utajení organizace obrany a do druhé klamání nepřítele.

V současných bojových podmínkách při přechodu z útočné do obranné operace bude vždy nedostatek času. Z těchto důvodů těžiště činnosti operačního maskování bude se soustřeďovat hlavně na klamání nepřítele a na maximální využívání ochranných vlastností terénu v obraně.

Abychom mohli přistoupit k účinnému a hodnověrnému klamání nepřítele v obranné operaci, je třeba si náležitě uvědomit podstatné znaky současné obra-

ny, s nimiž musí být opatření operačního maskování v plném souladu. Zanedbání této základní zásady může věci spíše uškodit, než prospět.

O charakteristice současné obrany pojednává několik příspěvků, uveřejněných ve Vojenské mysli, proto ji nebudu rozebírat. Přesto je třeba zdůraznit, že současná obrana je pouze dočasný druh bojové činnosti. Do obrany se přechází náhle a přímo z útočné sestavy, bez nějakého přípravného období, jako tomu bylo dříve. Z toho vyplývá, že na organizaci obrany a tedy i na činnost spojenou s úkoly maskování, bude velmi málo času a proto opatření, která mají utajit organizaci obrany, budeme uskutečňovat podle situace a zpravidla jen ve velmi omezeném rozsahu.

Dalším důležitým prvkem operačního maskování je znalost hlavních demaskujících příznaků při organizaci i vedení obranné operace. Dnes mohou být tyto příznaky:

- změny v operační sestavě, hlavně změny v umístění a počtu druhých sledů a záloh, dále prostorů bojového rozmístění raketových jednotek a palebných postavení dělostřelectva, které jsou charakteristické pro obranu,

- průběh předního okraje obrany,
- změny ve způsobu bojové činnosti vojsk,

- změny v rozmístění míst velení,
- organizace a budování PTR (organizují se i dnes v tom případě, je-li dostatek protitankových prostředků),

- mezery mezi svazky, útvary a jednotkami, které zaujímají obranu, a hustota rozmístění vojsk,

- budování různých zátarasů a změny v systému palby,

- příprava týlových prostorů a zařízení, která je typická pro obranu,

- přísuny a odsuny.

Zaměříme se na změny, které nastaly při utajování v době organizace a vedení obranné operace.

Maskování zemní úpravy terénu, které

bývalo kdysi tak účinné, můžeme i v dnešních podmínkách nejrychleji použít nakrytím materiálu, který je přímo v místě budování obrany. Dříve se používaly v důležitých prostorech, kde se kladl důraz na ukrytí zemní úpravy terénu, také umělé masky. Toto maskovací opatření v současných podmínkách bude zpravidla neproveditelné anebo jen vzácnou výjimkou.

Jaderné raketové zbraně, jako nový, pro boj a operaci rozhodující palebný prostředek, jsou dnes pro nepřítele prvořadým průzkumným objektem. Proto je nutné věnovat těmto bojovým prostředkům mimořádnou pozornost jak na stupni armády, tak i svazku. Pro jejich rozmístění v obranné sestavě armády i divize určíme přednostně prostory, které mají nejlepší přirozené maskovací podmínky.

Demaskujícím příznakem přítomného oddílu vojskových raket nebo armádní raketové brigády bude silná PVO, dobře organizované přímo zajištění a hlavně, na co se dnes zapomíná, to mohou být stopy po pásových vozidlech, která slouží k jejich dopravě.

Palba protiletadlových prostředků nesmí být předčasně zahajována, zvláště na letadla nepřítele, která provádějí provokační nálety. Palbu z těchto prostředků zahájíme tehdy, když je již jasné, že nepřítel zjistil prostor jejich umístění.

Na ukrytí nebo rozrušení stop po pásových vozidlech nebude zpravidla času ani vhodného materiálu. Proto můžeme nepřítele klamat tak, že v prostoru rozmístění raketových jednotek umístíme několik maket tanků, abychom znázornili možné umístění tankové jednotky.

Přesuny raketových prostředků do jiných prostorů musí být předem dobře připraveny, aby byly rychlé a pokud možno skryté. Proto je třeba volit cesty přesunu pokud možno ve skrytém prostoru, zejména je upravit a náležitě prozkoumat nový prostor bojového rozmístění tak, aby vyhovoval všem požadavkům skrytého umístění.

Zamaskovat zátarasy všeho druhu je poměrně i dnes nejsnadnější u minových polí, která budeme pokládat spíše v hloubce než na předním okraji obrany v dotyku s nepřítelem.

K maskování cest pro přísun a odsun a tak i pro plánovaný manévr druhými sledy a zálohami, které jsou v dosahu a prostorech viditelných pozemní radiolokační nepřítel, můžeme i dnes použít koutové odražeče, které se dají snadno a rychle

rozestavit z obou stran cesty. Vývoj výroby koutových odražečů dospěl tak daleko, že jsou skladatelné, lehké a hlavně netrpí poruchovostí. Jejich doprava a použitelnost dnes není problémem.

Velitelská stanoviště, druhé sledy, zálohy a palebná postavení dělostřelectva maskujeme jako dříve, tj. využíváním přirozených masek. K zabránění průzkumu radiolokačními prostředky nepřítele umísťujeme velení do prostorů, kde terén poskytuje přirozené radiolokační stíny.

Přípravy protiztečí, armádního protíúderu a činnost v noci a za omezené viditelnosti můžeme utajit starými osvědčenými způsoby.

V dalším pojednám o druhé skupině opatření operačního maskování, tj. o možnostech klamání nepřítele, na němž bude pro nedostatek času ležet tíha operačního maskování v obranné operaci armády.

Zkušenosti ze cvičení ukázaly, že není účelné naznačovat klamnými prostory bojového rozmístění vojskové i armádní raketové jednotky a útvary. Poněvadž raketové prostředky jsou jedním z nejdůležitějších prvků bojové i operační sestavy, bude vždy snahou velitelů, určit těmto bojovým prostředkům nejvýhodnější prostor umístění. Zcela nevhodné a hrubým porušením maskovací kázně by bylo, nemaskovat tuto bojovou techniku nebo ji znázorňovat maketami raket. Přítomnost raketových prostředků můžeme naznačit jiným způsobem, jako například klamným přísunem maket raket do možných prostorů bojového rozmístění těchto bojových prostředků. Jiný je možné, aby z pravděpodobného prostoru bojového rozmístění raketových jednotek se odpálily některé rakety. Čas a další zkušenosti z příštích cvičení nám ukáží ještě jiné možnosti, jak klamat nepřítele o prostorech bojového rozmístění těchto bojových prostředků.

Dříve, zvláště v době VVV, bylo možno klamat nepřítele klamnou ženijní úpravou terénu na jednotlivých pravděpodobných směrech útoku nepřítele. V dnešních podmínkách bude mít ženijní úprava terénu podle situace jen omezený a velmi nutný rozsah a proto tento způsob klamání nepřichází v úvahu.

V této souvislosti je možno se zmínit i o organizaci klamných rájů obrany. Budování klamných rájů obrany, zvláště na předním okraji obrany v dotyku s nepřítelem, bude zpravidla neproveditelné a bude jistě výjimkou. Dovolí-li to však situace, je výhodné v mezerách mezi útva-

ry a jednotkami aspoň v taktické hloubce obrany, tyto klamné rajóny budovat. Aby budily dojem hodnověrnosti, musí se v nich jako dříve napodobovat bojová činnost vojsk.

Dříve, zvláště na taktickém stupni, bylo velmi účelné klamat nepřítele o hodnotě a síle obsazení jednotlivých rajónů obrany použitím maket různé bojové techniky a zbraní. Dnes krátka a přechodná doba v obraně nám nedá možnost zřizovat a ani přisunovat makety tohoto určení. Dnes předem zřízené makety různé bojové a hlavně dopravní techniky, se s výhodou dají použít jen v klamných prostorech rozmístění útvarů a svazků v hloubce obranné sestavy armády. Tyto makety musí být lehké, skladatelné, pevné a hlavně snadno ovladatelné. Zkušenosti z různých cvičení stále dávají podnětné návrhy k tomu, jak vývoj maket má dále pokračovat, ale můžeme říci, že již dnes máme některé dobře zpracované makety této bojové a dopravní techniky, takže jejich stav odpovídá současným požadavkům.

Okolem předsunutého postavení v obraně je uvést nepřítele v omyl, pokud jde o průběh předního okraje obrany a dosáhnout, aby provedl úder jaderných prostředků na toto postavení. Význam předsunutého obranného postavení stoupá, nebude-li přechod do obrany současný, kdy armáda bude přecházet do obranné operace za velmi složité situace a kdy můžeme tedy předpokládat, že i nepřítele nebude mít za takových podmínek o naší obraně dostatečných a přesných zpráv.

Předsunuté postavení můžeme i dnes organizovat na nejdůležitějších směrech před rajóny obrany praporů a rot prvního sledu, v případě, bude-li armáda nucena zaujímat operační sestavu formou od fronty dozadu. Taková situace dovolí veliteli armády ponechat při přeskupování z útočné do obranné sestavy na čáře dotyku s nepřítelem část jednotek, které potom organizují předsunuté obranné postavení a tím klamou nepřítele o skutečném průběhu předního okraje obrany na daném směru. Je velmi výhodné přeskupovat sestavu pod ochranou noci nebo za omezené viditelnosti, poněvadž pak můžeme předpokládat, že se nám podaří nepřítele oklamat o průběhu předního okraje obrany.

Zámysl obranné operace může nepřítele nejlépe zjistit podle zpráv o rozmístění našich druhých sledů a záloh. Proto musíme této otázce věnovat zvýšenou po-

zornost a k oklamání nepřítele organizovat klamné prostory soustředění druhých sledů a záloh.

O organizaci a budování klamného prostoru soustředění divize bylo dobré pojednání ve Sborníku VA-AZ čís. 3/1962, který doporučuji zájemcům prostudovat.

Pro úplnost dodávám, že v obranné operaci armády je třeba klamné prostory soustředění organizovat tak, aby se z nich dala znázornit ta klamná činnost, kterou mají druhé sledy a zálohy v obranné operaci plnit. Může to být příprava protiztečí, ale hlavně armádního protiúderu, dále to mohou být klamné zásahy protitankových záloh a jiné.

Klamné prostory soustředění svazků druhého sledu nebo záloh armády v žádném případě nesmí být poblíž, ani na stejné úrovni a směru skutečných prostorů, protože tím se neutralizuje očekávaný účinek. Jinak by mohly mít výsledek opačný, tj. mohly by upozornit nepřítele na naše skutečné prostory rozmístění svazků druhého sledu a záloh.

K věrohodnosti klamných prostorů přispívá, organizujeme-li v nich ještě klamné přisuny a odsuny materiálu i pohyby jednotek.

V této souvislosti je třeba se zmínit i o klamných prostorech palebných postavení dělostřelectva, neboť i z jejich umístění lze snadno zjistit obranný systém armády.

Při budování klamných míst velení řídíme se stejnými zásadami jako při budování skutečných míst velení. V daleko větší míře však dnes platí zásada nutnosti oživení klamného spojení zvláště rádiového, obrany a ochrany VS. Při organizaci klamných míst velení používáme i dnes s úspěchem připravené makety, zvláště makety dopravní techniky a různá zařízení nutná pro plynulou činnost VS. V tomto směru i náš vývoj pracuje úspěšně.

Budování klamných přeprav přes vodní toky v týlu naší operační sestavy úzce navazuje na organizaci klamných přisunů a odsunů. Při organizaci platí staré, v praxi osvědčené zásady a formy tohoto klamání.

Operační maskování uskutečňujeme nejen do šířky, ale i do hloubky operační sestavy armády s napojením na plánovanou klamná opatření frontu. Proto jedním z důležitých prvků překvapení nepřítele jsou i klamná opatření v týlu armády, která musí být v plném souladu s opatřeními celé obranné operace armády. Hlavní důraz klademe na klamné želez-

niční a na ně napojené silniční transporty a na klamně pohyblivé armádní základny.

Klamný prostor PAZ volíme tak, aby odpovídal možnému operačnímu směru a byl na vhodném silničním úseku. Šířka a hloubka týlového prostoru vševojskové armády v současných podmínkách je výhodnější pro budování skutečné i klamně PAZ. Dovolí-li to situace, bude účelné skutečnou PAZ umístit na méně nápadném směru a prostor, který je na první pohled výhodný pro umístění PAZ, ponechat pro klamnou PAZ.

Pro úplnost článku zmíním se krátce ještě o organizaci a plánování.

Operační maskování plánuje štáb fronty. Štáb armády jen realizuje úkoly, které vyplývají z tohoto plánu pro armádu. Podkladem pro plánování jsou jako dříve

směrnice velitele fronty pro operační maskování, dále zámysl a pokyny velitele armády pro operační maskování v obranné operaci. Plán operačního maskování armáda nepracovává, ale příslušníci štábu si potřebné údaje ze směrnic fronty a pokynů velitele armády zaznamenávají do svých pracovních map a odtud potom čerpají podklady pro zpracování nařízení velitele armády pro operační maskování, které může obsahovat:

- cíl operačního maskování,
- zámysl velitele armády pro operační maskování,
- úkoly svazků, samostatných útvarů a druhů vojsk při operačním maskování,
- různá nařízení.

Nařízení podepisuje náčelník štábu armády.

Úkoly operačního maskování v obranné operaci armády jsou složitější než v operaci útočné. Má-li být maskování a klamání hodnověrné, vyžaduje více sil a prostředků, jichž je zpravidla v obraně jen tolik, aby mohly splnit úkoly spojené s budováním obrany. I za těchto ztížených podmínek je nutné i dnes vyčlenit potřebný počet sil a prostředků k maskování a klamání v obranné operaci armády v potřebném a nutném rozsahu. V historii, zvláště v době druhé světové války, mělo operační maskování často velký podíl na vítězství. Věřím, že i dnes dobrá organizace operačního maskování přispěje k dalšímu úspěchu v boji a operaci tím více, poněvadž operační maskování je dnes jedním z prvků boje se ZHN nepřítel.

Týlové zabezpečení armádní obranné operace

Generálmajor Josef Slabý

Řešit otázky týlového zabezpečení armádní obranné operace znamená zhodnotit především charakteristické operační rysy, které budou rozhodujícím způsobem ovlivňovat organizaci a činnost týlu. Jde o tyto operační prvky:

Obranná operace bude dočasný operační jev v rámci frontové útočné operace. To je pro týl velmi závažná skutečnost, protože hlavní úsilí frontu bude zaměřeno ve prospěch útočících vojsk; armády přecházející do obrany se bude dočasně týl v těchto oblastech týlové činnosti, které by mohly narušit nebo zdržet rychlý přechod vojsk armády do útoku a tím ohrozit tempo nebo i pokračování frontové útočné operace. Armáda při přechodu do obrany musí se spoléhat ve většině případů na vlastní zdroje a zabezpečit přechod do obrany vlastními prostředky bez vyčkávaní pomoci frontu.

Dočasnost obrany bude od týlu vyžadovat zabezpečení obranné operace se současným vytvářením příznivých materiálních a zdravotnických podmínek k zabezpečení přechodu svazků do útoku.

Materiální a zdravotnická pomoc týlu frontu bude záviset na místě a úloze armády ve frontové operaci a bude nutná zejména v doplnění zásob, ve zdravotnickém zabezpečení a v opravářské činnosti (zejména při středních a zčásti i generálních opravách).

Do obrany může armáda přecházet jen částí sil (některými svazky), nebo všemi silami v celém svém pásmu činnosti. Organizaci týlu bude nutné přizpůsobit potřebám obrany buď v celém útočném pásmu armády nebo jen na některém směru, u některých svazků.

Přechod armády do obrany nemusí být v celém pásmu současný. Při útočné činnosti na směrech může armáda v době, kdy je nutné řešit úkol obranou, částí sil ještě útočit, částí sil odrážet nepřátelský úder, popřípadě částí svých sil obkličovat nepřítele a současně ve vlastním týlu bojovat s nepřátelskými výsady. Různá bojová činnost vyžaduje nepřetržitou poho-

tovost týlu, vyžaduje udržívat od samého zahájení útočné operace (podmínky pro organizaci a součinnost týlu v obraně se totiž vytvářejí již v předchozí útočné operaci) zásoby materiálních prostředků na stupních vojskového i armádního týlu (i v předsunutých částech týlu frontu) na stanovené či předepsané výši a dále, udržívat nepřetržitě a bezprostředně za vojsky dostatečné zálohy týlových útvarů a zařízení. Toto opatření ve spojitosti s plnou pohyblivostí vojskového a armádního týlu a s jeho vybavením dostatečným počtem automobilních dopravních prostředků, umožňuje bezprostředně reagovat na jakoukoli situaci a manévry vojsk.

Přechází-li armáda do obrany v důsledku neúspěšného průběhu střetného sražení nebo v důsledku odrážení mohutného protiúderu nepřítele, nebo konečně v důsledku změny rozhodujícího směru činnosti frontu, nemusí být po týlové a materiální stránce plně vyčerpána. V tom případě zabezpečení přechodu vojsk do obrany nemusí pro týl vyvolat zvlášť obtížnou situaci. Půjde především o plné využití stávajících materiálových zdrojů a účelnou organizaci týlu k zabezpečení obrany.

Pro týl bude mnohem složitější, přechází-li armáda do obrany v důsledku snížení bojeschopnosti vojsk a týlu jadernými údery nepřítele a v důsledku značných ztrát techniky a materiálu. Zde půjde především o rychlý manévry zbylými materiálními prostředky (od svazků na pasivních úsecích k svazkům na směrech aktivní bojové činnosti) a v dalším o doplnění vojsk za pomoci frontového týlu.

Pro týl bude nejsložitější situace, kdy část předsunutých sil frontu bude dočasně oddělena od hlavních sil rozsáhlým pásmem zamoření a předsunuté síly nemají předpoklady úspěšně pokračovat v útoku. Předsunuté síly musí dočasnou obranou udržet prostor a časově zabezpečit překonání zamořeného prostoru hlavními silami frontu a pak spolu s nimi pokračovat v útoku. V této situaci mohly

armádní týly i předsunuté části týlu frontu zůstat za zamořeným pásmem. V tom případě předsunuté síly frontu bude nutno zabezpečit materiálně i zdravotnický péčí frontu s využitím vzdušné dopravy.

Další operační situace, kterou nutno řešit přechodem vojsk do dočasné obrany, může vzniknout v důsledku rozsáhlých prostorů zamořených vysokou úrovní radiace pozemními údery nepřitele nebo radioaktivním spadem ze strategických úderů. Vojska musí dočasným přechodem do obrany vyčkat snížení úrovně radiace. Týlová činnost musí směřovat především k zabezpečení ochrany týlu a jeho bojové schopnosti. Ve prospěch vojsk bude třeba týlovou péči omezit jen na nezbytné úkoly, související s uchováním jejich bojové schopnosti. Bude to stravování (s přednostním využitím individuální přípravy stravy v úkrytech) a zabezpečení výstrojním materiálem pro hygienickou očistu s dodržováním všech zásad činnosti v zamořených prostorech. Ve zdravotnickém zabezpečení půjde především o řešení život zachraňující pomoci.

Pro organizaci a činnost týlu bude mít velký význam operační složení armády. Podle zámyslu frontové operace a zejména v závislosti na počtu jaderných úderů, které má armáda k dispozici, nebo které v její prospěch může uskutečnit front, může zůstat složení armády v obraně jako za útoku nebo může dojít ke změnám. Armádě mohou být odebrány některé svazky, mající podmínky pro pokračování útoku, nebo do její podřízenosti mohou přejít divize od sousedních armád, jejichž útok byl rovněž zastaven. Do operační sestavy armády mohou konečně přejít svazky ze zálohy frontu. Nemůžeme nakonec vyloučit ani kombinace uvedených variant. Výjimečně může být armádě, přecházející do obrany, dočasně odebrána armádní raketa brigáda. Rovněž může dojít ke změnám v přidělení posilových prostředků.

Při přechodu armády do obrany může dojít ke změnám v podřízenosti svazků, ale i útvarů v bojových sestavách jednotlivých svazků. V takové situaci bude nutné, souběžně se zabezpečováním přechodu do obrany, uvést do pořádku organizační podřízenost útvarů a svazků (převzít nebo předat je do materiální péče), zjistit jejich materiální situaci a organizovat jejich další zásobování.

Armáda, v době přechodu do obrany, může mít druhý sled a zálohy (což bude velmi zřídka), kterých využije k přípravě

protiúderu. V jiné, častější variantě, budeme protiúderné uskupení teprve vytvářet manévrem sil a prostředků z pasivních úseků fronty. Souběžně s tímto manévrem, s vytvářením protiúderného uskupení, je třeba řešit i manévry zásobami, týlovými útvary a zařízeními.

Podmínky, za kterých armáda může přecházet do obrany, mohou být velmi různé a budou podstatným způsobem ovlivňovat organizaci a činnost armádního týlu, a to zejména v plnění úkolů k zabezpečení přechodu vojsk do obrany a úkolů k zabezpečení obranné operace. Splnění těchto úkolů a zejména zabezpečení protiúderu, budou zpravidla vyžadovat změny v organizaci týlu.

Zabezpečení přechodu vojsk do obrany

Při řešení týlového zabezpečení přechodu vojsk armády do obrany je třeba si uvědomit, že vlastní vojska budou v útočné sestavě roztažena do šířky i do hloubky. Rozkaz k přechodu vojsk do obrany nemůže znamenat mechanické zastavení celé útočné sestavy. Prvosledové svazky mohou přejít do obrany na místě. Nebude-li výhodný terén, mohou pokračovat v útočné činnosti, až se zmocní výhodných čar. Týl bude muset současně se zabezpečováním přechodu do obrany doplňovat zásoby těm svazkům a útvarům, které budou ještě útočit. Stejným způsobem bude nutné řešit i zdravotnické zabezpečení.

Přechod vojsk do obrany bude nutné zabezpečit zpravidla v původní sestavě týlu, organizovaného k zabezpečení přecházející útočné činnosti. Teprve potom bude možno organizovat týl do forem, odpovídajícím požadavkům a potřebám obrany, tj. doplnit zásoby prvosledovým svazkům. Nejsou-li v pohyblivé armádní základně zásoby materiálu, pak bude třeba organizovat vnitřní manévry předání zásob z pasivních směrů svazkům na směru hlavního odporu, bez vyčkávaní pomoci z vyšších zásobovacích etap. Dopravní vozidla (jejich část) bude třeba uvolnit pro přísun ženijního materiálu.

Při přechodu do obrany budou často některé prvky operačního týlu rozmístěny přímo v operační sestavě armády, někdy i v taktické hloubce (např. těsně před přechodem do obrany budou se rozvíjet nemocniční základny nebo oddělení předsunutých frontových skladů, popřípadě jiných etap). Zde bude nutné řešit přímou ochranu těchto týlových objektů a současně je přeskupit do větší hloubky.

Raněné odsunujeme přednostně z ohrožených úseků fronty, stejně tak i poškozenou techniku.

Organizace týlu v obranné operaci

Soudobé operace se vyznačují nepřetržitostí bojové činnosti. A tato nepřetržitost bude charakteristická i při přechodu vojsk do obrany a pro obrannou operaci. Nelze tedy počítat s větší operační přestávkou do zahájení útoku nebo protiúderu protivníka. To vyvolává náročné požadavky na organizaci a činnost týlu.

Týl je nutné organizovat s perspektivou současného zabezpečení armádního protiúderu a přechodu do útočné činnosti a zamezit tak složité reorganizaci.

Týlové prostory při krátkodobé obraně nemusíme určovat. Nelze však vyloučit a v některých situacích může být i výhodné (např. rychlé zavedení pořádku v týlovém prostoru, organizace těžby z místních zdrojů apod.) ohraničit týlové prostory; v tom případě zadní hranice týlového prostoru armády může být stanovena v hloubce kolem 200 km.

Současně s přechodem vojsk do obrany je nutné řešit otázky silničního zabezpečení s těžištěm pro současné potřeby protiúderu. Postupně obnovujeme silnice do divizních skladů a pokud to situace dovolí, až k přednímu okraji. Obnovujeme nejméně jednu základnu a jednu kontrolovanou silnici a jednu až dvě záložní osy s přihlédnutím k potřebám zabezpečení přechodu do útoku.

Hloubka členění týlu bude vyplývat z celkové hloubky obrany, tj. ze vzdálenosti umístění druhých sledů; divizní týly umísťujeme za druhosledové pluky, tj. v hloubce 35 až 50 km. Divizní sklady budou tedy umístěny mimo dosah taktických prostředků jaderného napadení. Pohyblivou armádní základnu rozvineme za druhosledovým svazkem armády, tj. v hloubce 120 až 150 i více km (mimo dosah takticko-operačních prostředků jaderného napadení).

Brání-li armáda dva směry, hlavní síly a prostředky pohyblivé armádní základny rozmístíme na směr hlavního odporu. K zabezpečení dalšího směru je účelné vysunout část vozidel (do jednoho automobilního praporu a jedné automobilní cisternové rotu) s naloženým materiálem a s nezbytnými jednotkami obsluhy.

V pohyblivé armádní základně, v divizních skladech i v rajónech obrany pluku,

počítáme s částečným složením materiálu na zem.

K zásobování jednotlivých etap plně využíváme kombinace přísunů s odběry materiálu.

V obranné operaci počítáme s nerovnoměrnou spotřebou materiálu a těmito denními normami:

- munice děl. a min. 0,25 — 0,35 p. p.
- tanková munice 0,3 — 0,4 p. p.
- PHM:
 - pro kolová vozidla 0,2 — 0,25 ná.
 - pro pásová vozidla do 0,35 ná.
- ostatní materiál 25 až 30 % objemu

spotřeby hlavních druhů materiálu; z toho do 40 % ženijního materiálu.

Při protiúderu může spotřeba (zejména munice a pohonných hmot) převýšit potřebu materiálu v útoku.

Ve zdravotnickém zabezpečení řešíme především odsuny raněných a nemocných. Jde o ztráty vzniklé ještě v předcházející útočné činnosti. Raněné odsunujeme do dříve rozvinuté nemocniční základny, nebo do základny nově rozvinuté péči frontu (s přihlédnutím pro potřeby zabezpečení protiúderu), popřípadě na nemocniční etapu některé ze sousedních armád.

Raněné odsunujeme a vojskové zdravotnické etapy uvolňujeme intenzivně s přednostním pořadím odsunů z předního okraje a ze směrů ohrožených útokem nepřítele. Na vojskových zdravotnických etapách nelze vyloučit ani zkrácení obvyklého rozsahu zdravotnické pomoci a její omezení jen na život zachraňující úkony.

S přechodem vojsk do obrany třeba prověřit a znovu rozdělit zálohy sběračů raněných a odsunové prostředky divizního zdravotnického praporu. Stejným způsobem řešíme vojskovou zdravotnickou službu, pokud jde o vybavení samostatnými zdravotnickými oddíly. Svazkům na pasívních směrech činnosti bude možné prostředky (samostatné zdravotnické oddíly) odebrat a přidělit je především svazkům na směr hlavního odporu, popřípadě je ponechat v záloze pro zabezpečení protiúderného uskupení. Je možné i přidělit jeden samostatný zdravotnický oddíl k zabezpečení dvou svazků.

Odsuny poškozené techniky organizujeme na stejných principech jako raněné, tj. v prvním pořadí z nejvíce ohrožených úseků fronty. Na tyto směry vyčleňujeme

většinu odsunutých prostředků armády. Shromaždiště poškozených tanků a automobilů umísťujeme ve větší hloubce, mimo pravděpodobný směr útoku protivníka. Je možno i dočasně posílit armádu letůčkou opravárenského závodu nebo jiným dílenským zařízením.

Rozsah změn v organizaci týlu bude plně záviset na dislokaci týlu v době přechodu do obrany. Byla-li těsně před vydáním rozkazu k přechodu do obrany rozvinuta nemocniční základna a pohyblivá armádní základna přesunuta do bezprostřední blízkosti vojsk, bude nutné přemístit tyto etapy do větší hloubky. Nedošlo-li k rozvinutí nových etap, bude mít reorganizace daleko menší rozsah.

Stejně tak mohlo být rozvinuto oddělení předsunuté frontové základny na směr armády přecházející do obrany. I tyto předsunuté části týlu frontu bude nutné rozmístit ve větší hloubce se současným uvážením potřeb vyplývajících z pozdějšího přechodu armády do útočné činnosti.

Týlové zabezpečení protiúderu

Řešíme souběžně s vytvářením protiúderného uskupení, a to podle variant rozhodnutí velitele armády.

V přípravě protiúderu doplňujeme vojskové zásobovací etapy materiálními prostředky. Poněvadž protiúder bude mít zpravidla formu střetného sražení po předchozím přesunu protiúderného uskupení z hloubky, bude výhodné s ohledem na vzdálenost čar předvídaného střetnutí řešit zvýšené i zásoby bez ohrožení pohyblivosti týlu.

Ve zdravotnickém zabezpečení — kromě maximálního uvolnění zdravotnických etap protiúderného uskupení od raněných zesílujeme svazky jedním až dvěma samostatnými zdravotnickými oddíly a částmi autobusového zdravotnického praporu.

Na stupni armády bude účelné vytvořit pro zabezpečení protiúderu zdravotnickou zálohu ve složení dvou až tří samostatných zdravotnických oddílů, hygienicko-epidemiologického oddílu, části autobusového zdravotnického praporu.

Kromě toho může být na stupni armády postupně vytvořena další zdravotnická záloha k pozdějšímu využití pro zabezpečení přechodu vojsk do útočné činnosti.

V technickém zabezpečení počítáme s posílením protiúderného uskupení tanky a jinou technikou odesílanou po opravách

z frontových opravárenských závodů k armádě.

Předvídá-li velitel armády použití taktické vzdušné výsadky, zabezpečujeme jejich činnost současně s ostatními přípravami k protiúderu.

V materiálních a zdravotnických přípravách počítáme s tím, že se k protiúderu připojí vojska bránící se na směr protiúderu.

K zabezpečení vlastního protiúderu patří i průzkum a příprava silnic, učlenění týlu svazků protiúderného uskupení do pochodových sestav a stanovení čar, které nesmějí týlové etapy na jednotlivých stupních překročit.

K zabezpečení protiúderu může armáda přiblížit k vojskům pohyblivou armádní základnu. V jiné variantě může za protiúderné uskupení předsunout část naložených zásob a pohyblivou základnu přesunout až s přechodem vojsk do protiúderu.

Front zpravidla rozvine na směr bojové činnosti armády nemocniční základnu, event. i oddělení předsunuté frontové základny, nestalo-li se tak již dříve, nebo nelze-li zabezpečení armády řešit z etap dříve rozvinutých ve prospěch sousedních útočících armád. V tom případě k rozvinutí frontových etap může dojít až po přechodu armády do protiúderu.

Při plánování a přípravách k zabezpečení protiúderu je nutné sladit veškerá opatření armádního týlu s přípravami týlu frontu.

Velení týlu

Velitel armády přijímá rozhodnutí k přechodu vojsk do obrany ještě v době útočné činnosti vojsk. V této době zástupce velitele armády pro týl pozorně sleduje rozhodování velitele armády a činnost operačního štábu, a to ze dvou důvodů. Jednak proto, aby dal včas veliteli armády potřebné informace a podklady pro jeho rozhodnutí a umožnil souběžnost plánování a příprav k zabezpečení přechodu vojsk do obrany, jednak proto, aby mohl správně předvídat a včas vytvořit předpoklady pro organizaci a činnost týlu v obraně. Zde mám na mysli včasné zastavení přesunu týlu a rozvinutí etap, která by v zápětí na to musela být zrušena nebo i evakuována. To ho uchrání od pozdější složité reorganizace týlu nebo dokonce od rizika jeho ohrožení nepřitelem. Při nevyjasněných situacích může náčelník týlu určovat čáry včasného za-

stavení týlu, které nesmějí týly překročit, popřípadě vyčkávací prostory, kde je zadržet až do vyjasnění situace.

Poukazují zvláště na význam této druhé oblasti činnosti týlu proto, že zkušenosti ze cvičení ukazují, že jí týloví funkcionáři věnují malou pozornost nebo ji dokonce podceňují. Je-li nepřítel pak jen několik kilometrů od prostorů rozmístění týlu a bezprostředně je ohrožuje, jsou překvapení „náhle“ vzniklou situací. Pak samozřejmě nestačí uskutečnit manévr, zejména včasnou evakuaci raněných.

Včasná a nepřetržitá informovanost týlu o vývoji operační situace tvoří základ reálného řízení materiálního a zdravotnického zabezpečení. Nestačí však jen informovanost po linii styčných důstojníků. Je nezbytné, aby v kritických situacích, vyvolávajících změnu původního zámyslu operace, byl zástupce pro týl informován osobně velitelem armády nebo náčelníkem štábu a aby v součinnosti s nimi mohl včas učinit přípravná opatření.

Plánování týlového zabezpečení obranné operace bude tedy zahájeno ještě v době útočné operace. To bude vyžadovat v oblasti velení týlu souběžně řídit zdravotnické a materiální zabezpečení útočné bojové činnosti, řešit a zpracovávat dokumentaci a vydávat předběžná nařízení pro zabezpečení přechodu k obranné operaci. Přitom obě složky se musí vzájemně prolínat a nelze je od sebe nikterak oddělovat.

V praxi často se vyskytuje názor o nutnosti rozdělení štábu týlu a oddělení týlových služeb do dvou složek — první, která by řešila otázky zabezpečení útočné činnosti, druhou, která by se zabývala otázkami týlu v obraně.

Tento názor není zcela správný — i když je nutno vydělit některé funkcionáře štábu týlu pro zpracování a přípravu týlové dokumentace pro obrannou operaci (zejména pro zpracování plánu a týlového rozkazu). Ovšem oddělovat vlastní řízení zabezpečení útoku od obrany není dobře možné právě proto, že obě složky se nepřetržitě prolínají. Velení musí být nepřetržitě, a v době útoku musí být souběžně vytvářeny podmínky pro obranu a stejně tak v době obrany nutno vytvářet podmínky pro zabezpečení útočné činnosti. Hovoříme-li o rozdělení štábu, pak jediné z důvodů zpracování dokumentace a i zde je nutné zdůrazňovat nepřetržitě sledování výsledků a dalších perspektiv útočného boje, úzkou a nepřetržitou součin-

nost se všemi složkami operačního štábu a materiálních složek druhů vojsk.

Štábní týlovou dokumentaci zpracováváme podle variant. Její rozsah bude vyplývat z času, který bude k dispozici. Největší pozornost je nutné věnovat otázkám zabezpečení armádního protiúderu.

Již v období plánování nutno sladit opatření týlu armády s plánem týlu frontu. Půjde zejména o sladění otázek silničního zabezpečení, přísunu zásob, rozvinutí nemocniční základny a oddělení předem frontové základny s těžištěm pro zabezpečení protiúderu a přechodu do útočné činnosti.

Pro každý týlový útvar počítáme s vyhrazením jednoho až dvou prostorů záložních.

Velení týlu s přechodem vojsk do obrany bude nutno zaměřit k rychlé obnově bojeschopnosti týlu. Zde mám na mysli především úplnou hygienickou očistu a deaktivaci týlové techniky a materiálních prostředků, prověření nezávadnosti válečné kořisti a opatření k jejímu rychlému využití. Dále to budou otázky řízení týlového průzkumu s cílem rychle zvládnout radiační a hygienicko-epidemiologickou situaci a situaci vodních zdrojů s těžištěm na zájmové prostory, do kterých budou přeskupována vojska nebo týly.

Pozornost vyžaduje též bojové zabezpečení týlu a ochrana proti zbraním hromadného ničení. Zde půjde nejen o rozptylování týlových útvarů, zařízení a dopravy, ale i o ukrytí techniky a materiálu, budování okopů, především pro ukrytí živé síly. Materiál, skládaný na zem v rájonech obrany pluků i na vyšších etapách ukládáme rovněž v okopech. K ochraně využíváme přednostně ochranných vlastností terénu, ochranných zařízení opuštěných nepřitelem, popřípadě vlastními vojsky. Rozsah zemních prací bude záležet na době trvání obrany.

Ve velení a řízení týlu nutno vyzvednout význam pružného a iniciativního řešení otázek týlu se správným předvídáním vývoje situace.

Velitel armády musí často řešit obranu některých prostorů nebo provádět protizteč (protiúder) kombinovaným uskupením jednotek z různých útvarů, vzniklých po jaderných úderech, nebo kterým se rychle podařilo obnovit bojeschopnost. To bude vyžadovat pružné opatření v týlu za plného využití pohyblivých záloh materiálu a záloh týlových útvarů a zařízení.

Spojovací soustavu v obraně bude nutno opřít o systém spojovacích uzlů a po-

mocných spojovacích uzlů s využitím všech pojítek, která jsou k dispozici.

S přechodem do obrany omezuje radiový provoz a postupně přecházíme na telefonní spojení a na plné využití směrových pojítek (zejména mezi velitelským a týlovým velitelským stanovištěm). Rádiový provoz používáme jen v krajních případech při současném narušení linkové sítě a směrového spojení. Plně počítáme s využitím stálé sítě ministerstva dopravy (na vlastním území a konečně i na území protivníka, pokud nebyla zničena). Dovolí-li to situace, bude výhodné budovat krátké kabelové vedení.

V systému velení využíváme předem připravené tabulky smluvených signálů, pomocí nichž rychle vydáváme nařízení a předkládáme hlášení.

Týlové velitelské stanoviště armády umísťujeme ve vzdálenosti 20 až 30 km od velitelského stanoviště armády.

Ve spojitosti s otázkami velení týlu často se diskutuje o místu náčelníka týlu v takových situacích, jako je příprava a přechod vojsk do dočasné obrany. Tuto otázku nelze řešit šablonovitě, ale vždy přihlížíme ke konkrétním podmínkám.

Bude velmi pravděpodobné, že v době vzniku kritické situace vyvolávající změnu zámyslu operace a v době rozhodnutí velitele armády k přechodu do dočasné obrany, bude náčelník týlu u velitele armády nebo u náčelníka štábu, tedy na velitelském stanovišti, kde bude mít jistě nejlepší zdroj informací. Ovšem je nutné, aby náčelník týlu měl dobré spojení se svým štábem a mohl tak nepřetržitě předáváním zpráv a pokynů plně zainteresovat celý svůj štáb a náčelníky týlových služeb do příprav a řešení nové situace a zabezpečit tak souběžné plánování a přípravu řízení.

Teoretickému rozpracování otázek týlového zabezpečení obranné operace v podmínkách použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení bylo věnováno až dosud málo pozornosti.

Cílem mého příspěvku bylo předložit některé názory a úvahy k dané problematice. Bude ku prospěchu věci, vytvoří-li můj článek základnu k širší výměně názorů.

AKTIVNÍ BOJOVÁ ČINNOST VZDUŠNÝCH VÝSADKŮ

Podplukovník Josef Mrázek

Při výměně názorů na použití vzdušných výsadků se setkáváme často s tvrzením, že specifická výsadkových jednotek je čistě jen ve způsobu přepravy vojsk na bojiště a že po přistání v nepřátelském týlu se boj výsadkových jednotek ničím neliší od normálního způsobu boje vševojskových útvarů a jednotek.

Takové a jim podobné názory se odrážejí i v praktickém použití vzdušných výsadků, které nacházejí téměř ve všech operačních a taktických cvičeních uplatnění jen v ovládnutí a udržení určitého prostoru v nepřátelském týlu, zpravidla přednostně na vodním toku, které má svou dlouholetou a stálou tradici.

Použití vzdušných výsadků je tedy zužováno prakticky jen na jednu možnou oblast jejich využití k zabezpečení boje pozemních vojsk. V souvislosti s tím, že úkoly udržet důležitý prostor jsou spojeny s obranou, je tento druh boje pokládán za hlavní druh bojové činnosti vzdušných výsadků.

K vyvrácení názoru o nespecifičnosti boje výsadkových jednotek není třeba dalekosáhlého vysvětlování. Boj v týlu nepřítele má své zvláštnosti. Podmínky boje v týlu nepřítele, jako je např. velmi nejasná, často a náhle se měnící situace, převaha nepřítele nad výsadkem, která bude pravidlem, možnost působit ze strany nepřítele na výsadek ze všech stran a všemi možnými bojovými prostředky, omezené množství zbraní a střeliva u vzdušného výsadku, obtížné zásobování materiálem a značně ztížené zdravotnické zabezpečení a řada dalších, ovlivňují zvláštní charakter boje vzdušných výsadků.

Bojová činnost vzdušných výsadků v týlu nepřítele se proto vyznačuje vysokou bojovou aktivitou, rozhodností a úporností, tedy vlastnostmi, které spolu s překvapením a dovedným využitím bojové lste, vyrovnají zpravidla pro výsadek nepříznivý poměr sil a omezené možnosti podpory letectva a dělostřelectva.

Neustálá pohotovost bojovat v obklíčení spolu s potřebou bojovat o poměrně velký prostor, nebo objekt klade značné požadavky na samostatnost útvarů a jednotek, včetně malých jednotek (rota, četa).

Boj v nepřátelském týlu, který je poznamenán složitostí, nepřehledností situace a jejími rychlými změnami, vyžaduje umění rychle přecházet od jednoho druhu boje k druhému a uskutečnit smělý manévř do boku a týlu nepřítele a s širokým využitím takových způsobů boje, jako je přepad a léčka.

To jsou tedy některé zvláštnosti boje výsadků, které je třeba stejně tak jako zvláštnosti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení znát a při rozhodování o použití vzdušných výsadků i respektovat.

Spolu s velkými změnami v operaci a boji pozemních vojsk doznal značných změn i charakter bojové činnosti výsadkových svazků, útvarů a jednotek v týlu nepřítele. Je třeba si to připomenout proto, že naše praxe použití vzdušných výsadků je zhruba na úrovni druhé světové války, ve které se výsadky na obou

válčících stranách vysazovaly zpravidla s úkolem ovládnout určitý rajón v nepřátelském týlu a udržet jej do příchodu útočících vojsk. Výjimku tvořily jen výsadky průzkumného a diverzního určení.

Soudobé operace a boje vyžadují a zároveň umožňují vzdušným výsádkům úspěšně plnit různé úkoly co do rozsahu i charakteru. Na jejich použití se proto není možné dnes dívat jen jako na malou bojovou epizodu. Představují dnes předstunutý sled operační sestavy vojsk a stávají se jedním z důležitých prostředků ozbrojeného zápasu. Proto i jejich bojovou činnost nelze omezovat pouze na jeden druh boje — obranu a nerespektovat tak ohromný kvalitativní skok, který i v otázce použití vzdušných výsadků nastal.

Jde tedy především o to probojovat u mnohých velitelů názor, že obrana dobytých objektů není v dnešních bojových podmínkách hlavní bojovou činností výsadkářů. Bojová činnost výsadkových jednotek musí mít vysoce aktivní a manévrový charakter. Neznamená to však, že obrana v boji výsadku nebude mít místo. Následující nebo další úkol výsadku bude velmi často naplněn obrannou činností. Výsadek povede tedy v některé koncove v etapě sloučené s útočícími vojsky, obranu, ovšem ne poziční, statickou, ale rovněž s aktivními, manévrovými prvky.

Aktivnost bojové činnosti výsadků není produktem samoúčelnosti a tzv. „modernosti“, ale je přímo vynucená celou řadou podmínek a potřeb soudobého boje a podmíněná rozvojem bojové techniky, především raket a dopravního výsadkového letectva.

Aktivní způsob boje výsadků vyžadují především ty bojové úkoly, které mají dnes velký a někdy i rozhodující význam v dosažení rozhodného vítězství nad nepřítelem. Jsou to úkoly spojené s ovládnutím a zničením důležitých objektů v nepřátelském týlu jako jsou jaderné zbraně, velké štáby, spojovací uzly, radiotechnické prostředky, letiště, základny, vodní díla, silniční objekty a další. Tyto úkoly, stejně jako dezorganizace velení a rušení práce týlu nepřítele mohou přinést efekt tehdy, bude-li napadeno současně co nejvíce objektů nebo jejich jednotlivých elementů, což z hlediska vzdušného výsadku znamená vyčlenit řadu jednotek, které budou plnit úkoly samostatně na velkém prostoru. Současně ovšem musí být tyto jednotky připraveny a schopny rychle se shromáždit a přejít k soustředěné činnosti výsadku jako celku.

Vzdušný výsadek je v týlu nepřítele pod stálou úhrozbou napadení a to nejen vojsky, s konvenčními zbraněmi, ale hlavně jadernými prostředky. Manévrový charakter bojové činnosti, s aktivními úkoly jednotek na samostatných směrech jsou hlavními opatřeními v systému ochrany proti jaderným zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení. Naproti tomu zhuštěná, poziční obrana představuje pro nepřítele, disponujícího velkými palebnými možnostmi ve vlastním týlu, ten nejlepší cíl a předpoklad zničení výsadku v krátké době.

Manévrový a aktivní způsob boje vzdušnými výsádky umožňují velké ničivé účinky vlastních jaderných zbraní, které odkrývají možnosti vysazovat výsadky do velké hloubky a ničením operačních záloh vytvářet podmínky k uskutečňování přesunů v nepřátelském týlu. Zabezpečují rovněž podporu aktivního boje výsadku.

Pro rozvoj aktivity a manévrovosti vzdušných výsadků nemálo přispívá dopravní výsadkové letectvo, které je nejen schopné vysadit výsadek prakticky do

neomezené hloubky nepřátelského týlu a zázemí, ale i převážet a vysazovat dopravní prostředky nezbytné k uskutečnění manévru v nepřátelském týlu.

Na aktivnost bojové činnosti se díváme ze dvou hledisek a sice z hlediska použití vzdušného výsadku, které vyžaduje aktivní činnost a za druhé z hlediska aktivního vedení jednotlivých druhů boje při plnění stanoveného úkolu.

V prvním případě bude aktivnost podmíněna postaveným bojovým úkolem. Jinými slovy padnou všechny předpoklady v tomto směru, jestliže velitel, který o použití vzdušného výsadku rozhoduje, postaví výsadku např. úkol — po vysazení obsadit určitý prostor a udržet jej do příchodu pozemních vojsk. Proto o možnostech a způsobech boje vzdušných výsadků musí být především jasno těm velitelům a náčelníkům, kteří jejich použití navrhnou a s konečnou platností o nich rozhodují.

Vyvstává tedy především potřeba ukládat vzdušným výsadkům aktivní úkoly. Pro názornost, jaké úkoly, si uvedme některé příklady:

1. Výsadek je vysazen s bližším úkolem ovládnout a zničit důležitý objekt v nepřátelském týlu, v následujícím provést manévr do nového prostoru, ovládnout v něm určitý rajón (čáru) a udržet jej do příchodu útočících vojsk. V uvedeném příkladu působí výsadek stále kompaktně s tou zvláštností, že současně s vysazením hlavních sil ke zničení objektu si vysadí předsunutý odřad k vytvoření podmínek pro úspěšné splnění následujícího úkolu, v našem případě ovládnutí předmostí (schéma 1).

2. Bližší úkol — ovládnutí a zničení postavení ŘS REDSTONE plní výsadek jako celek, po té se rozptyluje po jednotkách na velký prostor a plní úkoly zaměřené na ničení důležitých objektů, dezorganizaci velení a práce týlu nepřítele. V tomto případě se útvarům nebo jednotkám stanoví přesně objekty nebo se vymezí prostor, ve kterém provádí samostatně průzkum objektů a jejich ničení. S pozemními vojsky se jednotky slučují samostatně.

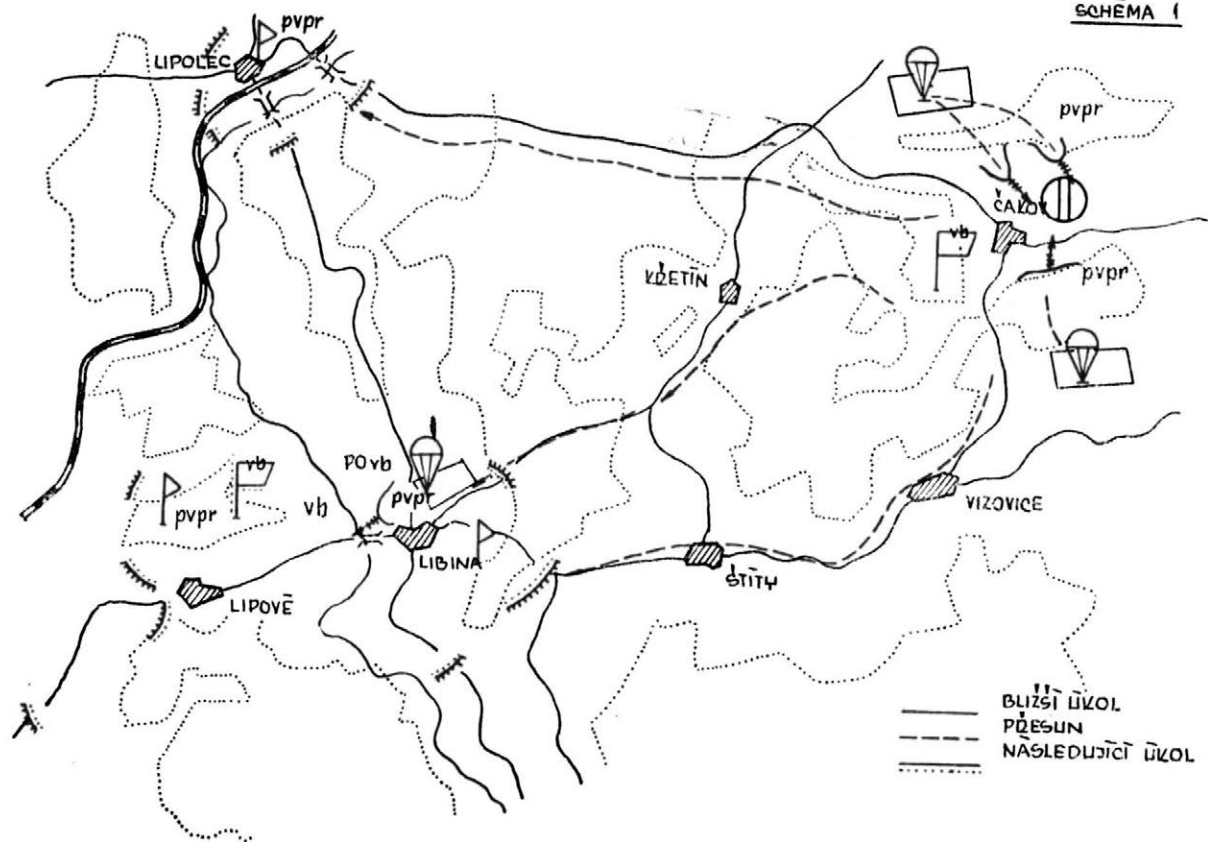
Může být i taková varianta, že v dalším se jednotky opět shromáždí a po obsazení důležité čáry, rajónu nebo objektu přejde výsadek opět jako celek do obrany až do sloučení s pozemními útočícími vojsky (schéma 2).

3. Výsadek je vysazen rozptýleně po útvech (jednotkách) a po splnění bližších úkolů, které spočívají ve zničení důležitých objektů, přejde výsadek k soustředěné činnosti celého výsadku v novém prostoru s cílem zpomalovat postup nepřátelských záloh a nedovolit jim včas zaujmout rozhodující čáru pro střetný boj (schéma 3).

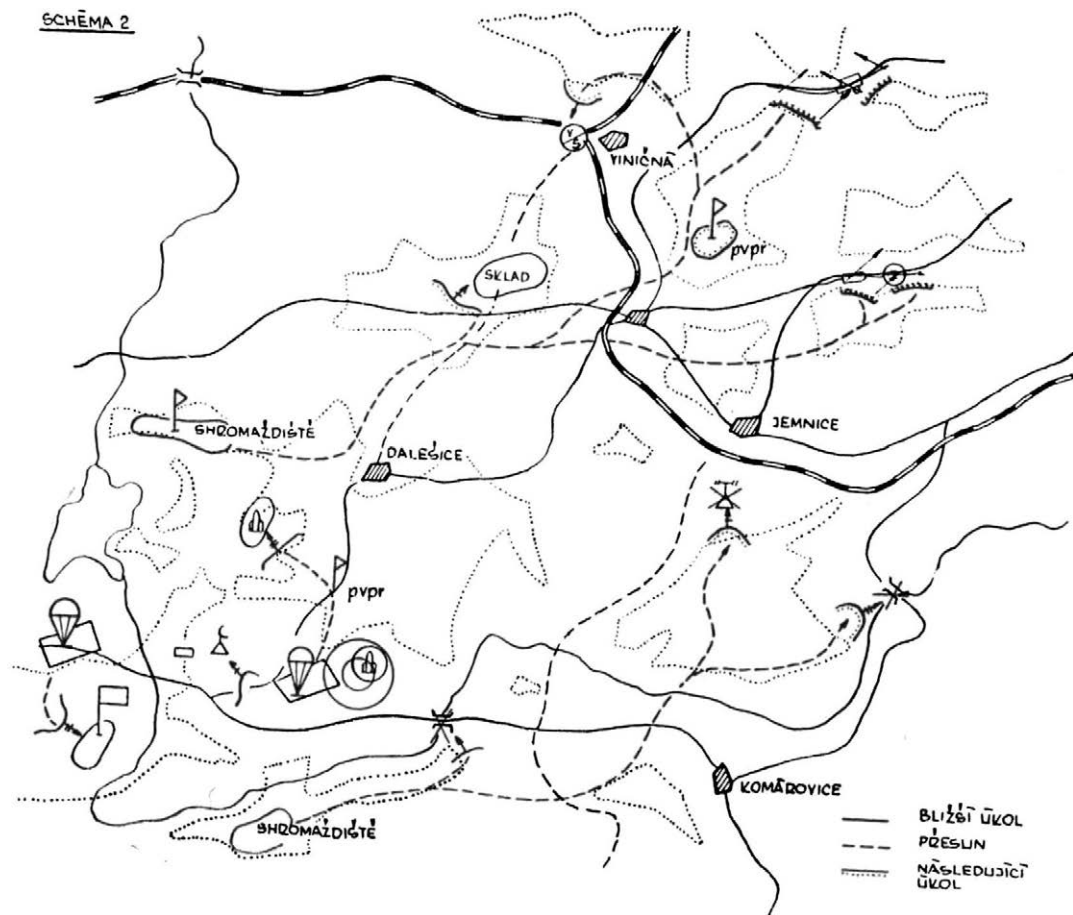
4. Obsahem následujícího nebo dalšího úkolu může být úder na nepřítele z týlu a tím pomoci útočícím vojskům zničit nepřítele a rychle prolomit nepřátelskou obranu.

Aktivnost najde tedy odraz v různých variantách bojové činnosti. Musíme dovedně střídat boj výsadku jako celku s decentralizovanou činností jednotek plnících samostatné úkoly na velkém prostoru, boj v jednom prostoru s manévrem celého výsadku nebo jeho částí sil do nového prostoru apod. Variant může být mnoho. Budou záviset na celé řadě podmínek ovlivňujících použití vzdušného výsadku jako je situace v nepřátelském týlu, charakter terénu, možnosti dopravního výsadkového letectva, síla, složení a výzbroj vzdušného výsadku a v neposlední míře i předpokládaná činnost pozemních vojsk, v jejichž prospěch se vzdušný výsadek vysazuje.

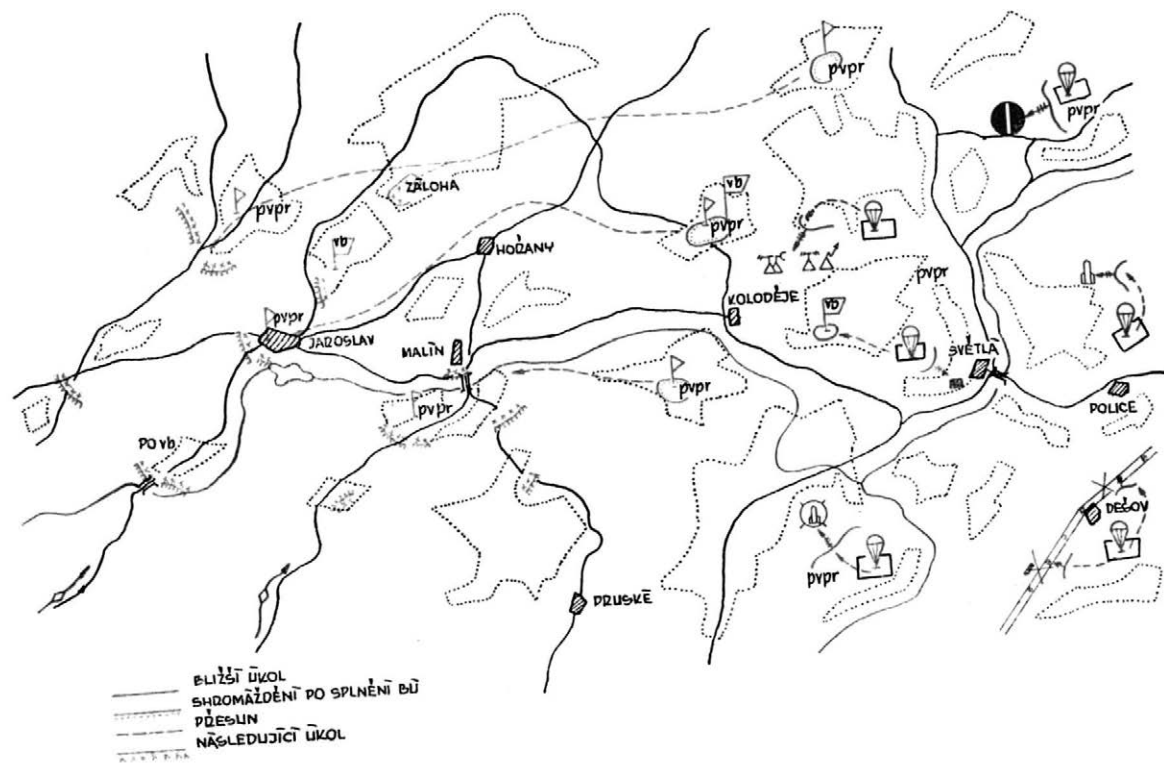
SCHEMA 1

SCHEMA 2

SCHEMA 3

Postavit úkoly vzdušnému výsadku znamená současně promyslet i způsoby jejich plnění v dané situaci. Na základě ujasnění způsobů bojové činnosti je možné dojít ke stanovení doby vysazení a tím i stanovení reálné doby samostatné bojové činnosti vzdušného výsadku. Aktivní manévrová činnost výsadku prodlužuje dobu jeho samostatné bojové činnosti a můžeme-li tak říci jeho „životnost“ v nepřátelském týlu. Uvádíme-li dnes, že výsadková divize je schopna bojovat v nepřátelském týlu 2 až 3 dny a výsadková brigáda 1 až 1,5 dne, pak tato norma vychází z předpokladu, že výsadek v uvedené síle si po vysazení nesejde do obrany, ale bude bojovat s využitím všech možných aktivních prvků. Zde je tedy odpověď na názory lidí, kteří dobu několika dnů samostatné bojové činnosti vzdušných výsadků v nepřátelském týlu pokládají za utopii.

Řekněme si ještě něco bližšího o soustředěné a decentralizované, nebo jak říkáme bojové činnosti na velkém prostoru. Tu nebo onu činnost je třeba dovedně střídat a to podle toho, jaký je úkol a jakého složení je vzdušný výsadek.

Soustředěné činnosti se používá při ovládnutí, zničení nebo udržení objektů, prostoru nebo čar vyžadujících úsilí celého výsadku. Je typická tím, že útvary a jednotky plní úkoly v taktické součinnosti mezi sebou.

Decentralizovaná činnost najde své uplatnění při plnění úkolů spojených s ovládnutím a ničením jednotlivých menších objektů hlavně při rušení velení a práce týlu nepřítele. Rysem této činnosti je to, že útvary a jednotky plní samostatné úkoly bez taktické a palebné součinnosti. Při tom chci připomenout, že i samostatné úkoly jednotek jsou součástí jednotného plánu a jsou plněny v zájmu bojového úkolu, který byl postaven výsadku jako celku. V tomto směru samostatné nazvání této činnosti jako decentralizované je nepřesné a proto se snažíme jej nahrazovat pojmem „Činnost na velkém prostoru“.

Při decentralizované činnosti jsou praporům, rotám a někdy i četám postaveny samostatné úkoly. Vzhledem k tomu, že bojová činnost samostatných jednotek vychází z jednotného plánu, musí být každé jednotce přesně určena doba, místo, způsob činnosti a rovněž místa a způsob shromáždění po splnění úkolu a též určeno spojení samostatně působících jednotek s velitelem výsadku i mezi sebou. U velkých výsadků (např. u výsadkové brigády) mohou prapory obdržet prostory bojové činnosti, ve kterých si velitelé praporů řídí boj už sami podle stanoveného úkolu (zpomalování záloh, ničení míst velení, skladů, radiotechnických prostředků, přepadávání nepřátelských proudů apod.).

Rozptýlení jednotek výsadku bude záviset na charakteru úkolu a rozhodnutí velitele výsadku, při kterém velkou úlohu bude mít využití terénu. Ve všech případech rozptýlení výsadku musí být takové, aby samostatně bojující jednotky si mohly vzájemně pomoci a aby výsadek byl schopen poměrně rychle přejít k soustředěné činnosti. Určovat normy vzdáleností jednotek mezi sebou je celkem těžké. Kromě celé řady faktorů jako je úkol, terén apod. ovlivní vzdálenost jednotek mezi sebou dosah spojovacích prostředků, kterými výsadek disponuje. Orientačně to může být mezi četami až 5 km, mezi rotami 8 — 10 km a prapory 12 — 15 km.

Při volbě té které činnosti je třeba dobře zvážit i faktor času. Pro rozptýlenou činnost je zvláště výhodná noční doba, která umožňuje přepad malými výsadkovými jednotkami i poměrně velkých nebo dobře chráněných objektů. Noc je výhodná i z druhého hlediska. Nepřítel bude využívat tmy k přesunům, pře-

skupením, vystřídání jednotek, dopravě materiálu apod. Rozhodná a překvapivá činnost malých jednotek výsadku a skupin může za těchto podmínek na komunikacích, spojovacích linkách, v prostorech míst velení apod. značně ztížit a zkomplikovat velení vojskům, zpomalit na delší dobu přesun záloh a dezorganizovat zásobování. Kromě toho činnost malých skupin a jednotek působících na velkém prostoru bude udržovat vojska nepřítele v neustálém napětí, což kromě vyčerpávání jednotek bude mít vliv i na jejich morální stav.

Použití vzdušného výsadku s úkolem vyžadujícím aktivní činnost bude zpravidla spojena s manévrem celého výsadku nebo jeho částí sil do nového prostoru. Při stanovení takového úkolu bude proto nutné počítat s možnostmi výsadku v tomto směru, tzn. jakým způsobem, na jakou vzdálenost a jakým terénem se přesune, s jakými překážkami se výsadek může během přesunu střetnout. Složitost se ukáže s přesunem bojové techniky, střeliva, materiálu a hlavně s raněnými.

K urychlení přesunu je nutné využívat všech druhů dopravních prostředků, včetně prostředků získaných na nepřátelském území a bude-li to možné i letounů a vrtulníků, zvláště pro rychlý přesun předsunutých odřadů a jednotek vycílených pro průzkum a zajištění.

Přesun stejně tak jako útočný boj a obrana výsadku má řadu zvláštností. Jejich rozbor z hlediska aktivní činnosti by byl rozsáhlý a vyžádal by si samostatné práce.

V příspěvku jsem chtěl upozornit na tu první stránku aktivity, která dostává počín při stanovení bojového úkolu vzdušnému výsadku. Měl by přimět velitele zamyslet se nad způsoby použití vzdušných výsadků a zároveň by měl být varovným upozorněním na to, že pasivnost, nerozhodnost, vyčkávání, pomalá a zdlouhavá činnost znamená pro jednotky bojující v nepřátelském týlu neúspěch a velké ztráty. Boj v týlu může být velice účinný za předpokladu, že bude veden s maximálním překvapením, rychle, důrazně a aktivně s patřičnou dávkou vynalézavosti a bojové lsti. Předpoklad k tomu vytvoří předně vševojskoví velitelé svým rozhodnutím o způsobu použití vzdušných výsadků.

Použití vrtulníkového letectva svazků

Podplukovník Karel Pezl

Dosavadní poznatky ze způsobu použití vrtulníkového letectva v armádě a svazcích ukazují na jeho jednostranné, úzké a málo efektivní bojové zasazení. Široké možnosti, které mu dávají jeho takticko-technické vlastnosti, nejsou zdaleka plně využívány k zabezpečení úspěšného boje svazků. Současná praxe — používat vrtulníky jen jako rychlý dopravní prostředek — zdaleka neodpovídá možnostem a potřebám.

Pokládám proto za účelné shrnout v tomto článku některé názory o komplexním, všestranném zasazení vrtulníků v divizi, sloužící především k zabezpečení úkolů vyplývajících z typických prvků soudobé bojové činnosti.

V příspěvku nebudu rozebírat plánování a použití taktického vrtulníkového výsadku, který se vymyká z možností organických vrtulníků svazků a které vcelku jak štáby, tak i jednotky prakticky zvládly. Zaměřím se především na ty otázky, které se neprocvičují nebo dokonce ani nezvažují ve štábech, i když jsou reálně proveditelné a jejich výsledek může kladně ovlivnit bojovou činnost.

Základní způsoby použití vrtulníků svazků

1. k zabezpečení velení vojskům a k spojení,
2. k plnění zvláštních úkolů bojového zabezpečení,
3. k zabezpečení bojové činnosti některých druhů vojsk a speciálních vojsk,
4. k plnění speciálních úkolů týlového, zdravotnického a technického zabezpečení vojsk.

K jednotlivým způsobům praktického použití

ad 1) Zabezpečení velení vojskům a spojení

K tomu účelu byly vrtulníky prakticky výhradně používány, ale i v tomto případě pouze v omezených možnostech. Jejich použití zúžené na zprostředkování osobního styku hlavních funkcionářů divize s veliteli pluků nevyčerpává plně širší a rozmanitější možnosti, které oblast velení a spojení poskytuje.

Které úkoly je účelné řešit:

a) Zabezpečení osobního styku hlavních funkcionářů, zejména k útvarům plnícím speciální úkoly.

Půjde především o praktické velení PO, který se odpoutal od bojové sestavy, s nímž je spojení uskutečňováno na maximálních hranicích dosahu rádiových stanic a vzhledem k tomu i znalost jeho situace je často neúplná. Jiné dopravní prostředky v tomto případě neumožňují vůbec osobní styk a to jak pro vzdálenost, tak vzhledem k bezpečnosti. Zvláště významné bude zabezpečení velení vojskům nacházejícím se za rozsáhlejšími zamořenými prostory po

pozemních úderech, kde opět doprava velitelů na místo bojové činnosti bude umožněna výhradně vrtulníky a přes prostory s absolutní nebezpečnou radiací.

Efektivně je možno použít vrtulníky vždy po ztrátě spojení. Rychlý přelet do prostoru bojové činnosti útvaru, možnost osobního zjištění situace, ale i technicko-organizační opatření k obnovení spojení jsou jednou z největších předností vrtulníků. Tomuto se zpravidla nevyhneme, především v dynamice bojové činnosti, v obtížném horském terénu oddělujícím směry bojové činnosti útvarů nebo po jaderných úderech.

K plnění těchto úkolů bude účelné především využívat vrtulníky Mi-1 s vyšší pohyblivostí a obsazovat je zpravidla 2 důstojníky, jejichž úkolem, kromě konkrétního opatření k velení musí být i upřesnit taktickou radiční situaci na trase letu.

Bude-li vrtulník používat velitel, je nezbytné použít verzi Mi-1 s rádiovou stanicí, zabezpečit tak s ním trvale i za letu spolehlivé spojení a umožnit mu stálou informaci o změnách v bojové situaci svazku.

S výhodou — a v tomto směru má již řada štábů své zkušenosti — můžeme použít vrtulníky k řízení přesunů. Zatím se používají především ke kontrole plynulosti přesunu, dodržení stanoveného pořadí apod. Je nutné vzít v úvahu i možnost operativního řízení přesunu. Kontrola je pouze pasivní část řízení. Zkušenosti ukazují, že v průběhu složitých přesunů dochází často k nahromadění proudů, obtížná situace vzniká při změně os za pochodu (zejména po jaderných úderech a ve složité radiční situaci). V tomto případě se zdá velmi účinné nejen sledovat průběh přesunu, ale i řídit jej zálohou pořádkových orgánů, přemísťovaných a zasazovaných do prostorů složité přesunové situace přímo z vrtulníků.

Tuto zálohu (po 1 Mi-4, 5 regulačníků a 2 motocyklisté) je účelné mít u VS pořádkového prostoru a periodicky s ní kontrolovat daný úsek komunikace. Zásahujeme na základě vlastního zjištění situace (velitel — důstojník VS pořádkové služby), nebo podle pokynů VS pořádkového prostoru. Zkušenosti ukazují, že toto může být jedna z účinných metod pružného řízení přesunu.

b) Soudobý boj vzhledem k šířce pásem bojové činnosti, rozmachu i často různorodosti charakteru boje neumožňuje veliteli osobně pozorovat bojiště a podle vlastního pozorování hodnotit situaci a přijímat řešení. I když není reálné chtít, aby rozhodnutí byla přijímána na podkladě osobního poznání boje, přesto často v některých případech složitost situace, v jiných pak závažnost rozhodnutí, vyžadují osobní prověření nebo jen ověření závěrů. Možnosti pozorování z jednoho místa (PVS) ~~toto~~ nikdy štábu nezabepečí. Vizualním pozorováním s dobrými optickými přístroji lze získat přehled o situaci vojsk maximálně v necelém pásmu jednoho pluku. Proto se zdá velmi účelná a dosud málo využívaná osobní rekognoskace hlavními funkcionáři. Jednoduchý oblet situace ve svazku při vycvičenosti nejen pilota, ale i příslušníka štábu, trvá nejvýše 1 hodinu.

Velmi výhodná je rekognoskace k ověření bojové činnosti na široké frontě, zvláště pak k potvrzení přijatých závěrů při přechodu vojsk do obrany, k vyhodnocení správné volby jednotlivých rajónů, posouzení tankových a tankům nedostupných směrů, směrů protiztečí, manévru záloh a zběžných rekognoskací pro rozmístění vojsk a volbu sestavy vůbec.

Toto opatření jsme si vzhledem k nedostatku času zvykli přijímat pouze na základě zběžného studia mapy, bez ověřování v terénu. Je nutné si uvědomit, že

zvláště na území nepřítele mapové údaje nejen že budou nepřesné, ale především rozsáhlým použitím jaderných prostředků může dojít k závažným změnám v terénní situaci, měnicím i charakter celého prostoru (rozsáhlé požáry, vytvoření širokých zatarasených a zamořených prostorů, změna v charakteru vodních toků a staveb na nich apod.).

Účelné je využívat rekognoskační skupiny k průzkumu os přesunu divize (druhých sledů) a objektů na nich zejména je-li málo času k organizaci a zabezpečení přesunu. Tato rekognoskace nenahrazuje pozemní průzkum osy, ale doplňuje ho a předchází. Při přesunu z chodu bude hlavním prostředkem průzkumu osy a zabezpečí včas nezbytné změny, rychlou volbu a kontrolu objížděk. Bude proto výhodné nasadit k plnění tohoto úkolu vrtulníky Mi-1 spojovací typ, které budou v trvalém spojení se štábem řídicím přesun nebo s VS pořádkového prostoru.

c) Vrtulníky Mi-1 spojovací typ můžeme použít k zabezpečení spojení s předsunutými prvky sestavy, zejména nejsou-li vybaveny silnějšími rádiovými stanicemi (RM-31 MV, R-112 apod.).

Jde zejména o uskutečnění spojení s

- vlastním (součinnostním) výsadkem ať již padákovým nebo vrtulníkovým, kde zpravidla nejsou dostatečně výkonné stanice,
- průzkumným odřadem, který pronikl do značné hloubky sestavy nepřítele,
- průzkumnými skupinami divize vysazenými v hlubším týlu,
- diverzními speciálními skupinami,
- předsunutým odřadem,
- útvary v sestavě divize plnícími úkoly v terénně oddělených celcích (za horským hřbetem apod.).

Praktické použití prokázalo možnost zabezpečení spolehlivého fonického spojení rádiovými stanicemi VKV (stovkové řady) na vzdálenost 80 i více km. K dosažení kvalitního spojení zpravidla postačí výstup do výše 600—800 m nad prostor VS svazku.

Výhodou je, že toto spojení lze prakticky uskutečnit a udržet i za přesunu VS bez snížení jeho hodnoty (vzdálenost VS — vrtulník nepřesahuje 2—5 km).

Spojení tohoto typu nemůže být stálým systémem, ale jen dočasným opatřením na důležité období (vysazení a boj výsadku) nebo v určitých, časově vymezených a předem upřesněných relacích (pro PzS apod.).

d) V posledním období štáby svazků zvládly organizaci VKV spojení s použitím PRM. Možnosti přemísťovat PRM vrtulníky na odlehlé a nesnadno dostupné dominanty řeší zatím obtížný úkol včasného rozvinutí a manévru PRM. Tímto můžeme dosáhnout větší spolehlivosti VKV spojení, zejména v období rychlého přechodu do pronásledování, kdy dosavadní způsoby nevytváří podmínky nepřetržitosti VKV spojení.

e) Pro úplnost zahrnuji zde i kurýrní spojení, zabezpečující včasné a rychlé doručování dokumentů k vyššímu štábu i k vlastním útvarům. Přitom je nutné dodržovat letový řád s cílem efektivně využít tohoto drahého způsobu kurýrní dopravy a účelně sladit vysílání vrtulníků od svazků k armádě a naopak tak, abychom plně využili vytížení (let divize-armáda: hlášení, let armáda-divize: rozkazy).

Pro doručování souhrnných operačních hlášení a převzetí bojových rozkazů na další den boje, je účelné upravit i tyto lhůty s ohledem na denní dobu.

Tímto způsobem lze dosáhnout nejen včasné znalosti situace, ale doručit do 30—45 minut po vydání rozhodnutí velitele armády jeho nařízení v potřebném znění do divizí (magnetofonové pásky, krátký grafický záznam rozhodnutí). Je účelné, aby k této době uskutečnil kurýrní let odpovědný funkcionář svazku (NOO), aby osobním stykem mohl upřesnit některé otázky způsobu plnění úkolu, dát myšlenku řešení a vydat krátké pokyny pro součinnost.

ad 2) Plnění zvláštních úkolů bojového zabezpečení

S daleko větší promyšleností je nutné používat vrtulníky k plnění úkolů bojového zabezpečení divize, zvláště pak k úkolům:

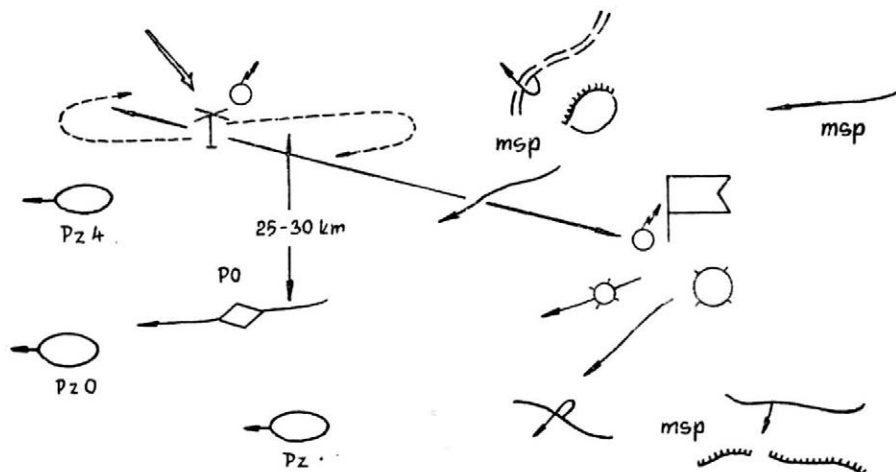
- vševojskového průzkumu,
- radiačního průzkumu,
- k OPZHN vojsk.

Průzkum

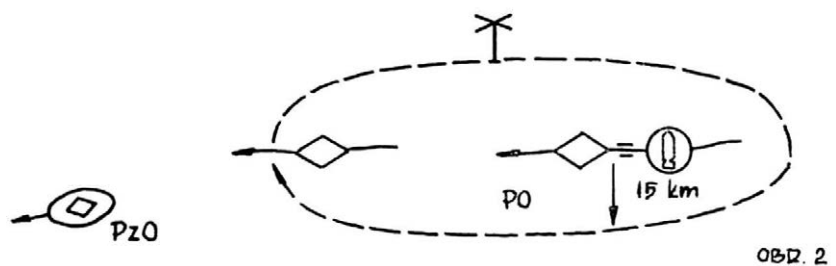
Velmi efektivní je průzkum z vrtulníků, zejména k ochraně boků a křídel sestavy divize, v hloubce nepřátelské obrany, což uvolní prostředky pozemního průzkumu a umožní soustředit je zejména před čela bojových sestav do značné hloubky, kde PVO znemožňuje vrtulníkový průzkum.

Je účelné, aby hloubka tohoto průzkumu umožnila včasné opatření velitelem svazku na zjištěnou situaci. Vzdálenost průzkumu od sestavy divize bude tedy závislá na možnosti manévru silami divize. Střední vzdálenost bude asi 20—30 km, tj. potřebná doba pro manévr ve svazku 1—1,5 hod.

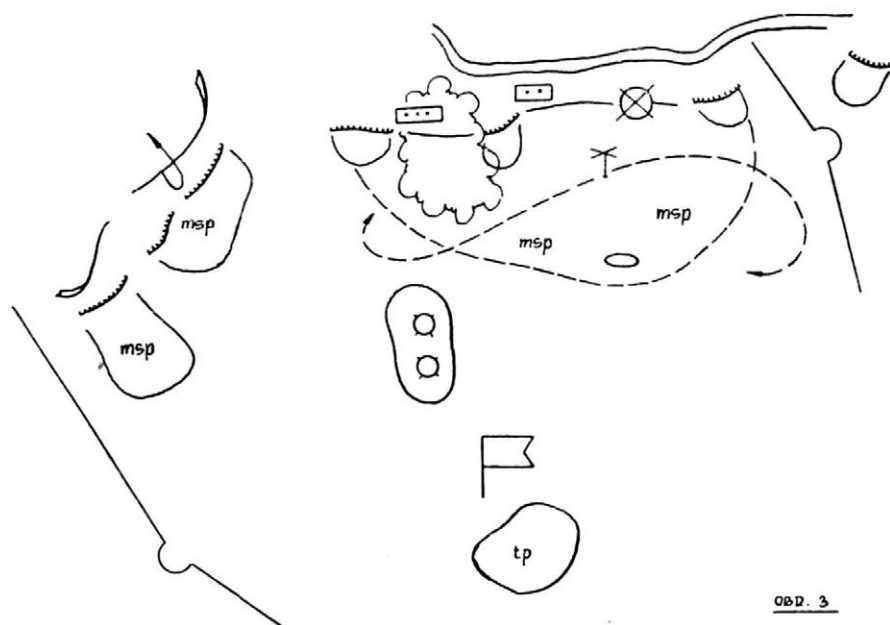
V některých případech bude účelné přidělit k plnění tohoto úkolu vrtulník i veliteli PO a umožnit mu tak bezpečnější manévr a ochranu sestavy PO (v tomto případě dát i do sestavy PO letecké pohonné hmoty pro vrtulník).

OBZ. 1

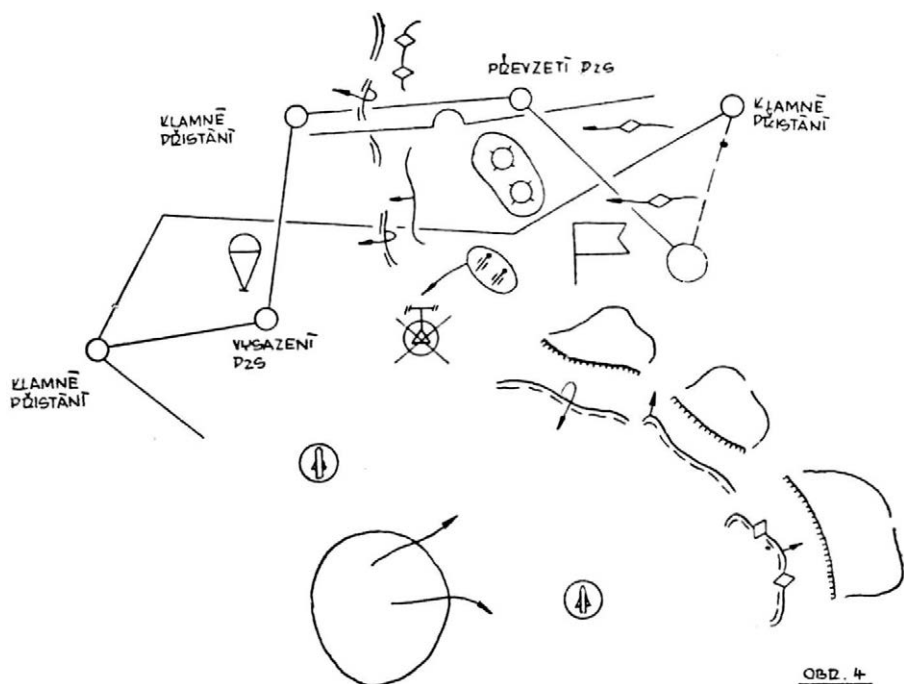
Stejně vhodný bude obdobný průzkum ve vlastní sestavě vojsk, zvláště při obraném boji v širších pásmech, kde budou v sestavě vlastních vojsk značné mezery, prakticky střežené jen průzkumem a zátarasy. Nad tímto prostorem bude účelný periodický průzkum a kontrola vrtulníky.

Tyto úkoly vyžadují, aby i piloti vrtulníků byli vycvičeni jako průzkumníci. Ke zvýšení efektivity vizuálního průzkumu bude účelné vysílat jako pozorovatele speciálně připravené (orientace za letu) průzkumníky.

Rychlá pohyblivost průzkumu i dynamika boje divize vyžaduje, aby svazek byl schopen sám si zabezpečovat činnost průzkumných skupin. Proto je nutné zvládnout použití vrtulníků (Mi-4) k vysazování vlastních průzkumných skupin do týlu

nepřítele. Tento úkol je zejména náročný na správnou volbu trasy letu, vyhýbající se prostředkům PVO, dosahu radiolokátorů, obranným místům v sestavě i samotné klamné volbě trasy letu a klamných přistání k dezorientaci nepřátelského radiotechnického průzkumu.

Pro úspěšnou a rychlou likvidaci nepřátelských výsadek v týlu divize bude rozhodující přesně zjistit rozmístění a jejich situaci. K upřesnění tohoto úkolu je účelné zasadit vrtulníky. Nepřátelský výsadek zpravidla nebude vybaven prostředky účinné PVO. Počítáme však s tím, že v prostoru vysazení bude silná letecká činnost. Proto i taktika letu vrtulníku při plnění tohoto úkolu musí být přizpůsobena režimu PVO v daném prostoru.

Radiační a chemický průzkum

Při vzniku složité radiační situace bude účelné doplnit rozvinutou vojenskou radiační hláskou síť (VRHS) zejména speciálním průzkumem z vrtulníků. Zkušenosti systematického vyhodnocování povětrnostní situace ukazují, že nestejněměrnost povětrnostních vlivů způsobuje často značné rozdíly mezi předběžným vyhodnocováním pozemní stopy (a to jak po jaderných úderech, tak zvláště po použití vysoce toxických látek typu VX šířících se v daleko složitějších podmínkách přízemních atmosférických vlivů) a skutečným stavem. Proto rychlé zjištění skutečné radiační (chemické) situace je prvořadým úkolem pro zpřesnění

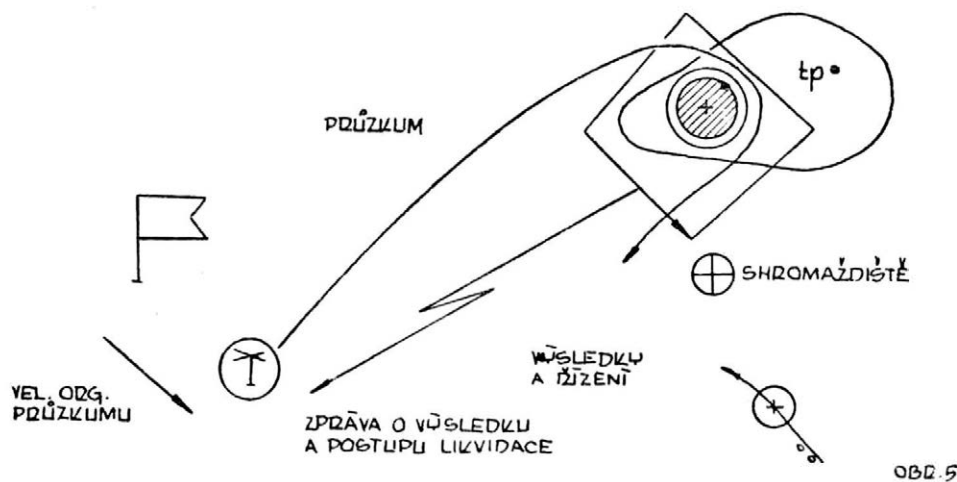
rozhodnutí velitele. Tento úkol musí být schopny plnit všechny osádky vrtulníků a to jak samostatně, tak i s předem připravenými (orientace a propočty na snížení radiace) skupinami rot chemické ochrany.

Je účelné současně uskutečňovat průzkum stopy z obou stran a především zjišťovat úroveň nebezpečné radiace (30 R). Dvojice vrtulníků s radiální skupinou je schopna zjistit stopu (30 R — ráže 47 kt — hloubka při 50 m/hod. 59 km) za 90 minut a tím dát podklad pro upřesnění rozhodnutí velitele. Kromě toho musí být připraveny hlásit vyklizení prostoru ohroženými vojsky, popřípadě dát i signály (optickými) rozkaz k jeho vyklizení. K plnění tohoto úkolu je výhodné přidělit skupině jeden vrtulník se spojovacími prostředky.

OPZHN vojsk

Po jaderných úderech nepřítele na sestavu vlastních vojsk je velmi obtížné obnovit velení zasaženým vojskům, zjistit skutečné ztráty, posoudit bojeschopnost a včas přijmout opatření k obnovení bojeschopnosti a poskytnutí účinné zdravotnické pomoci zasaženým jednotkám.

Bezprostřední průzkum (s důstojníkem — pozorovatelem) po úderu na sestavu vojsk divize umožní zjistit rozsah ztrát, ohniska zasažených jednotek, rekonoskovat závaly, zjistit požáry a pravděpodobně ztráty osob a bojové techniky v jednotlivých okruzích dosahu ničivých faktorů. Tento průzkum je možno uskutečnit asi 20 minut po úderu na vojska. Bude účelné, aby po průzkumu postavil se příslušný orgán přímo do shromaždiště ZUO, kde veliteli upřesní situaci, zejména směry zásahů průzkumných a odtarasovacích skupin, nejvýhodnější prostory pro rychlé poskytnutí zdravotnické pomoci i soustřeďování techniky. V dalším může i řídit činnost ZUO. Použitím spojovacího vrtulníku umožníme okamžitou informovanost štábu divize a přímé spojení se skupinkami ZUO. Zvláště potřebné bude přidělit vrtulník přímo veliteli ZUO k likvidaci skupinových úderů nepřítele.

Vrtulník stává se tak velmi účinným prostředkem velitele. Podstatně zkracuje čas pro získání přesných zpráv a umožňuje daleko efektivnější zasazení všech dalších prostředků při likvidaci následků jaderného napadení.

ad 3) Zabezpečení bojové činnosti některých druhů vojsk a speciálních vojsk

I při omezené možnosti (vyplývající především z nižších počtů vrtulníků v divizích) je možné vrtulníky částečně použít i k některým úkolům **bojové činnosti** druhů vojsk a speciálních vojsk. Bude to především:

- u vševojskových jednotek k diverzi v týlu nepřítele, zvláště v dynamice boje,
- u dělostřelectva:
- k průzkumu a řízení palby,
- k manévru lehkými protitankovými zbraněmi na ohrožené úseky,
- k zásobení vojsk speciální děl. municí, zvláště PTRS,
- u ženijního vojska:
- k speciálním průzkumům, zvláště komunikací, přeprav, uzlů zátarasů a ničení,
- k speciálnímu zatarasování (i na cestách odchodu nepřítele).

Diverze

Nezbytnou součástí moderní bojové činnosti je diverze i v blízkém týlu (divizním týlu) nepřítele. Vzhledem k dynamice a rychlým změnám v boji bude nutné diverzní skupiny (z vybavených a speciálně vycvičených bojových jednotek mostotřeleckých útvarů) pravidelně vysazovat do týlu nepřítele. Diverzní skupina může zahájit úkol do 2—4 hodin po vysazení a je schopna plnit úkol po dobu až 2 dnů. Tato forma boje je plně uskutečnitelná prostředky divize, která je schopna denně vysadit nejméně 2 diverzní skupiny. Je účelné vysazovat skupiny během noci do hloubky 60—100 km od linie fronty.

Řízení palby

Palba dělostřelectva řízená dělostřeleckým pozorovatelem z vrtulníků je velmi účinná. Umožňuje ničit cíle na velké pozorovací dálky s menší spotřebou munice, což je ekonomické zejména při umlčování a ničení taktických ZHN, i menších plošných cílů, jako radiolokátorů, míst velení i baterií. Kromě toho systematické pozorování bojiště z výhodných výšek umožňuje získat dostatečné množství cílů pro dělostřelectvo.

Nejvýhodnější je pozorování z výšek 200 až 400 m, zvláště při výhodných podmínkách „po slunci“.

Vrtulník startuje zpravidla jen pro plnění palebného úkolu.

Speciální dělostřelecký průzkum

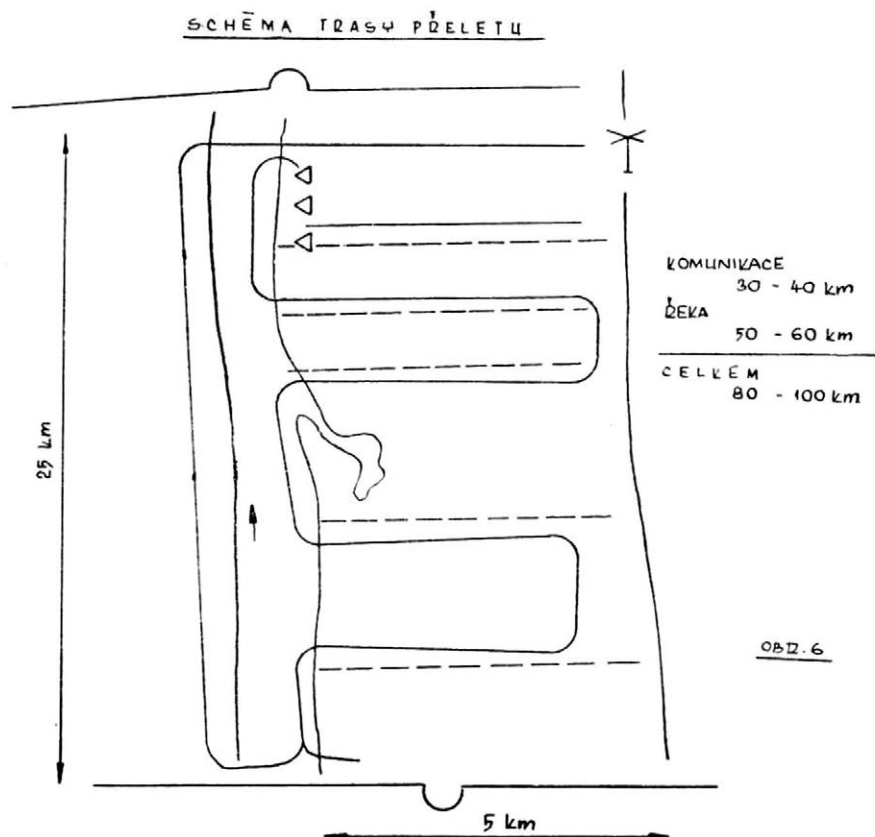
V některých případech rychlé dynamiky boje bude výhodný i děl. průzkum z vrtulníků k zabezpečení rychlého manévru oddílem vojskových raket, zejména průzkum komunikací (poloměry zatáček) a rychlé ohodnocení prostorů bojového rozmístění.

Manévr PT prostředky

Při obranném boji nebo odrážení protiútoků nepřítele je rozhodující včasný manévr protitankovými prostředky na ohrožené směry. Tento manévr přesunem „po ose“ může být často opožděný. Je proto reálné počítat s možností přesunu PT č. 82 mm BzK s obsluhami (2 Mi-4) vzduchem. Tento způsob použití PT prostředků bude velmi účinný zejména v horách, na široké frontě a při boji na předmostí. Stejným způsobem je možné přemístit tarasnicové skupiny na ohrožené směry (1 Mi-4 s 3 obsluhami tarasnic).

Zásobování speciální děl, municí

Při odražení tankových útoků bude často nutné včas a na odlehlá místa doplňovat zejména PTRS. Zasazení vrtulníku Mi-4 umožní včas pokračovat v plnění bojového úkolu, zvláště v těch případech, kdy bylo nutné přisunout munici po vyčerpání zásob až z divizních skladů nebo na větší vzdálenosti (po vysazení výsadku v průběhu boje).

Speciální ženijní průzkum

Pro ženijní vojsko je velmi náročný úkol — kromě průzkumu komunikací — včasný průzkum přístupů k vodním překážkám, zejména pro obojživelné prostředky pěchoty (OT, SKOT, TOPAS, BTR 50 P), které jsou závislé na vhodnosti přístupů a stavu břehů. Použití vrtulníku umožní ženijnímu vojsku uskutečnit tento průzkum včas a na široké frontě. S dostatečnou spolehlivostí lze prozkoumat pásmo 25 km (2 průlety) s přístupovými cestami (4—6 os na hloubku 5 km) za 50—60 minut (viz obr. 6).

Průzkum musí být zahájen nejpozději při příchodu čelních jednotek na vzdálenost 20—25 km od řeky a ukončen nejpozději s vyjitím těchto jednotek na rovádu před řekou. Je výhodné zasadit k tomuto úkolu na úsek přepravy každého pluku 1 vrtulník se speciální osádkou ženistů průzkumníků.

Průzkum uzlů zátarasů a objektů ničení

V obranném boji zejména po odchodu vojsk na stanovená pásma obrany, můžeme vhodně voleným systémem komplexního zatarasování účinně zpomalovat nepřátelský postup (zřizováním uzlů zátarasů na důležitých směrech). Poněvadž tato opatření nebudeme zpravidla předem připravovat a ženijní jednotky zasazovat k plnění těchto úkolů „z chodu“, má mimořádný význam neefektivnější volba objektů ničení, minování a ostatní opatření v tom, aby spolu s charakterem terénu umožnily malým silám vytvořit dostatečnou obrannou hodnotu. Proto bude důležitým úkolem stanovit přímo na místě na základě správného ohodnocení tankového směru prostory minování a vhodně objekty k ničení. Pro tento úkol bude mimořádně výhodné nasadit vrtulník, upřesnit terén v uzlu, volit objekty ničení a prostory minování a do příchodu jednotky do prostoru upřesnit hrubý zámysl zřízení uzlu.

Obdobně za pronásledování nepřítele bude účelné vysadit na vhodná místa odchodu nepřítele, zejména soutěsky a jiná nebezpečná místa, ženijní skupiny s úkoly vytvořit zátaras a ničením důležitých objektů na cestách podstatně zpomalit odchod vojsk nepřítele, zhušťovat jeho sestavu a tím spolupůsobit na vytváření vhodných cílů pro jaderné údery. K tomu postačí žen. skupina (1+5) s potřebným materiálem (20—30 PT min, speciální trhaviny, roznětky).

ad 4) Speciální úkoly týlového, zdravotnického a technického zabezpečení

Kromě úkolů již rozebraných a odpovídajících i účelnému využití v týlu divize, chci upozornit na možnost některého speciálního využití pro úkoly týlového zabezpečení vojsk.

Především půjde o možnosti

- dopravy zdrav. specialistů do prostoru vysokých ztrát (chirurgické brigády na místa shromaždišť raněných po zásahu ZHN),
- zásobování spec. zdrav. materiálem (zvláště krev, plasma apod.) po úderech na vojska a vyčerpání běžných zásob,
- odsunu raněných (zejména při volném využití letů, zvláště po zásobení vysunutých jednotek — výsadek, PO apod.).

Nevylučuji i účelnost speciálního technického průzkumu k zjištění nepojízdných a zapadlých tanků na odlehklých směrech od činnosti technických jednotek

divize, popřípadě i přesun letůček specialistů a agregátů přímo do prostoru nepojízdné bojové techniky.

*

Použití vrtulníkového letectva v divizi je široké a všestranné. Specifičnost těchto úkolů má i další nároky na přesnější znalosti velitelů a příslušníků štábů o možnostech vhodného, účelného a ekonomického využití tohoto moderního prostředku pro boj. Vyžaduje také naučit se s ním úsporně hospodařit s plným respektováním takticko-technických možností a vzdušné situace a stavu PVO nepřítele.

Bude nezbytně nutné nejen rozšířit přípravu příslušníků vševojskových štábů a jednotek a přizpůsobit ji těmto novým technickým možnostem, ale i vycvičit a připravit osádky vrtulníků pro tyto nové požadavky.

O které opatření jde:

V přípravě štábů

a) zvládnout dokonale taktické možnosti účelného využití vrtulníků. Odpoustat se od dosavadní zvyklosti používat vrtulníky jako pohodlný „polní taxík“, ale vidět v něm důležitý pomocník k zabezpečení rychlého velení a řady speciálních úkolů.

b) Seznámit se s **technickými zvláštnostmi** činnosti vrtulníků. To vyžaduje znát nejen taktické dolety, ale i možnosti denního resursu v hodinách, přihlížet k technickému stavu vrtulníků (potřebné zásoby letových hodin si vytvářet cílevědomě zasazováním jednotlivých vrtulníků), znát způsob materiálně technického zásobování vrtulníkových jednotek, včas je zásobovat potřebným materiálem (LPH, spec. materiál apod.).

c) **Sladit součinnost** a zvyknout si velet vrtulníkovým jednotkám. Při respektování taktického použití i technických zvláštností včas vydávat úkoly jednotkám, seznamovat je se situací, zejména s čarou vlastních jednotek, prostředků PVO, situací nepřítele, zvláště PVO (HAWK), s prostředky radiotechnického průzkumu apod. Řešit s potřebným předstihem i přemísťování vrtulníkových jednotek, zejména přeletem v noci. Uvědomit si, že i vrtulníky nemohou mnohdy i s nejlépe vycvičenými osádkami při nepříznivých povětrnostních podmínkách splnit úkoly (mlha, nárazový vítr, složitá povětrnostní situace apod.).

V některých případech poskytnout pomoc při zabezpečení létání, zejména při vysokém sněhu nebo na bahnitém terénu (odklizení nebo zpevnění přistávací plochy).

Dbat na dodržování leteckých bezpečnostních opatření, zejména při výcviku v míru respektovat leteckou dispečerskou službu a její nařízení.

d) Připravit podřízené štáby na to, že vrtulník je prostředkem velitele svazku a proto mít vždy nařízeným způsobem označenou bojovou techniku, na signál vytyčovat VS pluků nebo útvarů, vyhledat přistávací plochu, vytyčit ji, zabezpečit k ní dopravní vozidlo (je-li vzdálena od VS — v lese), poskytnout pomoc vrtulníkům, které nouzově přistály (vyrozumět štáb svazku) apod.

e) Naučit se a dokonale si osvojit **orientaci v terénu z vrtulníku**. Umět číst mapu při různých výškách, zakreslovat zjištěnou situaci, naučit se sám používat

spojovací prostředky v rádiových vrtulnících. Dokonale číst situaci a přenášet ji do mapy vyžaduje praktický výcvik důstojníků štábu.

V přípravě jednotek:

Speciální úkoly vyžadují, aby i jednotky zvládly některé zvláštnosti bojové činnosti vrtulníků. Jde zejména:

- o poznání vrtulníku a jeho možnosti;
- o způsoby nasedání a vysedání, umístění ve vrtulníku a bezpečnostní opatření za přeletu;
- o umístování materiálu ve vrtulníku a způsoby jeho upevnění.

Požadavky u různých druhů vojsk budou přizpůsobeny formám plnění úkolů.

V přípravě osádek vrtulníků:

Obsluhy vrtulníkových jednotek vševojskových svazků musí si osvojit znalosti způsobů plnění speciálních úkolů jako např.:

a) letecký speciální výcvik:

Poněvadž charakter činnosti je podmíněn plněním samostatného úkolu jednotlivými vrtulníky, narůstá podstatně i potřeba větší samostatnosti velitele vrtulníku, bezpečná znalost orientace i v obtížných povětrnostních podmínkách, zvládnutí pilotáže v minimálních výškách a v obtížném terénu (hory); daleko častěji bude nutná pilotáž v noci. Samostatnost bude klást i vyšší nároky na zvládnutí materiální části vrtulníku.

b) taktická příprava:

Požadavky kladené na osádky vrtulníků vyžadují podstatně zvýšit znalosti **taktiky**. Znalost bojové činnosti divizí je základ pro rychlou orientaci o způsobu, formě a metodě plnění uloženého úkolu. Podstatně se zvyšují i nároky na znalost nepřítele, jeho prostředků PVO, schopnost samostatně poznávat typy nepřátelské bojové techniky a přesně ji identifikovat v terénu. Získat potřebné znalosti o vlastních jednotkách, jejich organizaci, materiálu, možnostech jejich použití a středních normách při plnění jejich bojových úkolů.

Vzhledem k současnému stavu osádek musíme řešit tento úkol jako velmi závažný a v přípravě osádek mu věnovat vševojskovým štábem potřebnou pozornost. Tyto závěry ukazují, že je nezbytně nutné upravit i systém velitelské přípravy vrtulníkových jednotek a současně uvést i do souladu s předpokládanými úkoly programy výcviku vrtulníkových jednotek. Skutečnost ukazuje, že vrtulníkové jednotky svazků mají zcela odlišný charakter od dopravních vrtulníkových útvarů letectva, což je nutné všestranně brát v úvahu.

Velení a plánování použití vrtulníků svazku

Vzhledem k různorodému charakteru použití vrtulníků je nutné zabezpečit centrální řízení, jejich přidělování na jmenovité úkoly a potřebnou dobu. Činnost vrtulníkové jednotky řídí náčelník štábu (v jeho nepřítomnosti náčelník operačního oddělení) divize. Určuje i úkol veliteli vrtulníkové jednotky, zabezpečuje znalost situace a včas organizuje opatření zabezpečující plné využití vrtulníků pro potřebu svazku.

Velitelství msd

Schvalují:

velitel msd

Tabulka použití vrtulníkové jednotky na 26. 6.

Štáb les ÚHOŘ, 25. 6., mapa 100 000

PČ	Opatření	Plánovaný úkol	Doba plnění	Prostor činnosti	Typ	Počet	Let. hod.	Součinnost s	Poznámka
1	velení vojskům	Rekognoskace a osobní potřeba velit.	05.00 až 19.00	pluky	Mi-1	1	3	Určen pro štáb svazku	
2		Kurýrní služba	05.00 až 19.00	pluky VS A	Mi-1	1	4	05-06, 10-17, 18-19 hod. pod. stanice	
3		Řízení přesunů	18.00 až 20.00	A..B..C	Mi-1	1	2		
4		Spojovací účely	16.00 až 19.00	Prostor F	Mi-1 spoj.	1	2	spoj. odd.	PVO spojená s výsady
5	bojové zabezpečení	Průzkum	12.00 až 16.00	G..H..I	Mi-1	1	2	odd. průzkumu 34 pžr	PVO PO a 36 msp
6		Vysazení PzS	20.00 až 22.00	26. 6. J..K	Mi-4	1	1	34 pžr	
7		Radiační průzkum a ZUO	04.00 až 21.00	pásmo divize (2 sledy)	Mi-1	1	2 (zál)	oper. odd. 34 rcho	v trvalé BoPo do 5'
8	bojová činnost	Vysazení diverz. skupin	20.00 až 22.00	L..M	Mi-4	1	2	37 msp	
9		Pro dělostřelectvo	na výzvu	v prostoru DDS	Mi-1	1	1	vel. děl. DDS 34	řízení palby
10		Pro ženijní vojsko	00.06 až 08.00	A..B..C	Mi-1	1	2		průzkum komunikací
11	týlové zabezpeč.	Pro speciální přesun a odsun	16.00 až 19.00	Týl svazku	Mi-4	1	1	týl	
12	záloha	Záloha	05.00 až 19.00	pásmo divize	Mi-1	1	3	NŠ	
			05.00 až 15.00		Mi-4	1	2		
Celkem					Mi-1 Mi-4	9 5	21 7		

Náčelník štábu ... msd

Přehled o bojovém zasazení vrtul. jednotky
 štáb, háj. MIČÍN, 26. 6., mapa 200 000

PČ	Jednotka			zál. hod.	Den: 26. 0.							Den: 27. 6.						
	skupina	číslo	pilot		04	08	12	16	20	24	zbývá	04	08	12	16	20	24	zbývá
1	velit. skupina	065	kpt. xy	63		1		12			60							
2	1 voj Mi-1	064	npor. xy	25		12			1		23							
		065	por. xy	31		2	2	2	2		27							
		066	por. xy	37				5	3		34							
		067	kpt. xy	65			12		4		62							
3	2 voj Mi-1	136	kpt. xy	42			12			6	40							
		137	mjr. xy	40			12			8	37							
		138	kpt. xy	12			11				11							

Legenda: 1 – rekognoskace
 2 – kurýrní služba
 3 – řízení přesunů
 4 – spojovací účely

5 – průzkum
 6 – vysazení PzS
 7 – Rad. Pz a ZUO
 8 – vysazení diverzních skupin

9 – vydělené pro dělvo
 10 – vydělené pro žen. vojsko
 11 – vydělené pro týl
 12 – záloha

Při rozhodování o použití vrtulníků musí vycházet vždy z toho, aby byly zabezpečeny základní periodické úkoly, vytvořena potřebná zásoba a aby předpokládaný resurs byl plně kryt. U štábu divize bude účelné zpracovávat denně „Tabulku použití vrtulníkové jednotky“ a v průběhu boje vést operativní přehled o bojovém zasazení vrtulníků (viz příloha 1).

Tabulku použití zpracuje NŠ (NOO) po upřesnění rozhodnutí a předložení požadavků náčelníků. Je výhodné zpracovat ji dvojmo, z toho jeden výtisk ponechat na oper. odd. (k přehledu o plánované činnosti) a druhý předat veliteli vrtulníkové jednotky jako podklad pro rozdělení úkolů na vykonavatele (na jednotku, úkol a dobu). Při rozdělování úkolů musí přihlížet jak k jeho specifickým požadavkům a vybírat pro ně vhodně připravené osádky (individuální přístup), tak i k technickému stavu jednotlivých vrtulníků, zpravidla po informaci ZVTV jednotky. Na základě „Tabulky použití“ seznámí pak osádky s režimem na příští den a usměrní předletovou přípravu osádek.

Tabulku použití zpracováváme na každý den bojové činnosti; zpravidla do 20,00 hod. předchozího dne je nutné ji předat veliteli vrtulníkové jednotky k rozpracování a zabezpečení úkolů.

„Přehled o bojovém zasazení“ (viz příloha 2) je operativní dokument velitele vrtulníkové jednotky, v němž rozpracovává úkoly z „Tabulky použití“. Dává potřebný přehled o úkolu, jeho časovém plnění i o zatíženosti jednotlivých pilotů a vrtulníků. Je plánovacím a výkazovým dokumentem (splnění úkoly se vyplní — neplánované doplní). Bude vhodné přiložit druhopis tohoto dokumentu k „Tabulce použití“ pro posouzení možnosti vrtulníkové jednotky při řešení neplánovaných úkolů.

Domnívám se, že oba dva dokumenty jsou minimálně pracné, ale při tom účelné pro pružné řešení bojové činnosti vrtulnickového letectva svazků.

Zvláštní význam bude mít i správné a včasné **technické zabezpečení** činnosti vrtulnickového letectva, spočívající nejen v udržování vlastních vrtulníků v plně bojeschopném stavu, ale v koordinované jejich činnosti ve vzduchu s ostatními druhy letectva a prostředky PVO.

Bude účelné, aby polní armáda měla technické prostředky potřebné k některým revizím i v polních podmínkách. Vzhledem k zvláštnostem vrtulnickového letectva v polní armádě bude účelné zabezpečovat vrtulník speciálním leteckým materiálem a kapalinami příslušnými leteckými technickými útvary letecké armády. Zásobování LPH, vševojskovým týlovým materiálem a materiálem druhů vojsk (ženijním, chemickým, dělostřeleckým apod.) uskutečňovat normálním systémem obdobným vševojskovým útvarům.

Efektivní využití vrtulníků při zabezpečování bojové činnosti není „módní“ otázkou, ale požadavkem další modernizace soudobého boje. Vyžaduje rozšířit některé další technické a taktické znalosti příslušníků vševojskových štábů i účelně využít již dosažené výsledky velitelů vrtulnickových jednotek.

PRÁCE ŠTÁBU DIVIZE PŘI PLÁNOVÁNÍ VRTULNÍKOVÉHO VÝSADKU

Podplukovník Karel Kroupa

Podle rozhodnutí velitele armády může padákový (vrtulníkový) výsadek působit ve prospěch divize. V tom případě plánuje zabezpečení i celou bojovou činnost výsadku štáb armády.

Velitel divize dostane bojové nařízení, z něhož se dozví:

1. Úkol výsadku podle variant (mohou být 2—3 varianty).

2. Jakými prostředky zabezpečí úkol výsadku divize (ZHN, dělostřelectvo).

3. Opatření z hlediska PVO (průletové pásmo, výška letu, typy letounů, doba průletu, heslo pro uzavření a otevření průletového pásma).

4. Spojení s výsadkem (volací znaky a frekvence).

5. Součinnostní čáry, místo setkání velitelů.

6. Pomůcky pro utajení velení s výsadkem.

7. Povinnosti vyplývající pro divizi z hlediska materiálního a zdravotnického zabezpečení po sloučení s výsadkem.

8. Signál k vysazení výsadku (podle variant).

Na základě tohoto nařízení musí štáb divize:

— vydat potřebné rozkazy plukům, ovr a dělostřelectvu, protiletadlovým prostředkům,

— vyčlenit potřebné spojovací prostředky pro spojovací směr s výsadkem u všech pluků (spoj. směr aktivuje za boje jen pluk, který útočí na směr bojové činnosti výsadku). Zařadit výsadek do sítě velitele divize není výhodné,

— pověřit 1 důstojníka štábu divize funkcí směrového důstojníka za výsadkem (s úkolem získávat zprávy o nepříteli, informovat o postupu vlastních vojsk, zprostředkovat požadavky velitele výsadku na jednotky divize apod.).

Podle rozhodnutí velitele armády může být divize pověřena zplánovat a zabezpečit výsadek sama. Půjde zpravidla o vrtulníkový výsadek. V tom případě dostane k tomu rozkaz formou bojového nařízení nebo tento úkol bude součástí celkového

úkolů divize. Úkol však nebude přesně prostorově ani časově ohraničen.

Ke splnění úkolu dostane velitel divize vždy letecké dopravní prostředky a hodnotu leteckého zabezpečení úkolu, výjimečně i jaderné prostředky, bude-li jich třeba a budou-li prostředky divize vyčerpány.

Na základě stanoveného úkolu musí velitel a štáb divize řešit:

a) velitel divize

— stanovit prostor vysazení a úkol (2—3 varianty) s přihlédnutím k situaci nepříteli, zámyslu vedení boje divizí, teorii a úkolu nařízeného velitelem armády;

— stanovit druhy a hodnotu bojového zabezpečení;

— stanovit dobu pohotovosti výsadku a předpokládanou dobu vysazení;

— určit jednotku, která bude plnit úkol výsadku.

Toto rozhodnutí musí být součástí rozhodnutí o použití hlavních útvarů divize, aby štáb měl dostatek času připravit bojovou činnost výsadku;

b) štáb divize

1. **vydat předběžné nařízení** jednotce (výsadku) a určit jí výchozí prostor pro vysazení a rámcově úkol,

2. **organizovat součinnost uvnitř** vlastního štábu k zabezpečení vysazení, při kterém řeší:

— objekty a způsob použití atomových zbraní, které přímo nebo nepřímo působí ve prospěch výsadku a jak ovlivní splnění úkolu výsadkem (náč. oper. odd., vel. děl.),

— objekty, které bude nutné zničit nebo umlčet letectvem a podporu boje výsadku (náč. oper. odd.);

— způsob vyžadování raket, letectva, dělostřelectva (vel. děl., náč. oper. odd.);

— výchozí prostor pro vysazení, osu a výšku letu, plochy vysazení, průletové pásmo, signály pro otevření a uzavření pásma;

— součinnostní čáry a signály (náč. oper. odd.);

— způsob spojení výsadku se štábem divize, s pluky, PzO, volací znaky, frekvence, tabulky signálů, hovorové tabulky, využití vrtulníků pro spojení (náč. spojení, náč. 6. odd.);

— určí směrového důstojníka k výsadku a jeho vybavení pojičky (náč. oper. odd., náč. spojení, náč. 6. odd.);

— materiální a zdravotnické zabezpečení, doplnění zásob do zahájení boje, zdravotnické a týlové zabezpečení po sloučení (důstojník týlu);

— prostor soustředění a činnost po sloučení (náč. oper. odd.);

— OPROL v přípravném období, za boje, po sloučení (chem. náč.);

— pohotovost k vysazení.

Součinnost řídí jeden z hlavních funkcionářů divize (velitel, NŠ, ZV) a usku-tečňuje se většinou odděleně od hlavní organizace součinnosti, aby se co nej-více ušetřil čas pro přípravu výsadku.

Tuto součinnost možno uskutečnit za přítomnosti velitele výsadku i letce-ve-litele skupiny dopravního letectva nebo bez nich.

Závěry z pokynů velitele divize i ze součinnosti slouží směrovému důstojní-kovi pro výsadek ke zpracování bojového nařízení, které obsahuje:

1. Zprávy o nepříteli ze zájmového pro-storu výsadku (prostor vysazení, ZHN, ra-diolokátory, letiště, počasí, vlastní PzS).

2. Prostory vysazení a úkoly po va-riantách, doba samostatného plnění úkolu, heslo, činnost po sloučení.

3. Dopravní letecký útvar, odletové le-tiště (plochy), záložní letiště (plochy), osa a výška přeletu, doba soustředění do-pravního letectva ve výchozím prostoru pro vysazení, VS dopravního letectva, doba součinnosti velitele výsadku s dopravním letectvem.

4. Zabezpečení úkolu: ZHN, letectvem, dělostřelctvem (konkrétně kdo zabezpe-čí, hodnota, čas, způsob vyžádání).

5. PVO: Průletové pásmo, výška letu pásmem, signál pro otevření a uzavření pásma, pravděpodobná doba průletu pás-mem.

6. Spojení a utajení velení:

a) s výchozím prostorem pro vysazení, součinnostní spojení (se štábem divize, PzO, pluky);

b) součinnostní čáry:

— rádiových signálů,

— optických signálů,

— zastavení palby,

— setkání průzkumů,

— místo setkání velitelů;

c) utajení velení: kódování map, hovo-rové a signální tabulky.

7. Materiální a zdravotnické zabezpe-čení:

Jaké zásoby vzít do boje a čas a způ-sob doplnění, zdravotnické zabezpečení po sloučení.

8. Pohotovost k vysazení a signál k vy-sazení výsadku podle varianty.

Bojové nařízení vydává velitel divize (ZV) veliteli výsadku na VS divize a sou-časné schválí hrubě rozhodnutí velitele výsadku.

Při nedostatku času, což bude běžné, doručí bojové nařízení veliteli výsadku důstojník štábu divize na VS výsadku ve výchozím prostoru pro vysazení a schválí v duchu zámyslu velitele divize.

Velitelé a náčelníci druhů vojsk zabez-pečí proniknutí závěrů součinnosti do druhů vojsk. Velitel výsadku po návratu ke své jednotce (nebo po doručení bojo-vého nařízení na VS výsadku) ujasní si úkol, zhodnotí situaci, vydá své rozhod-nutí podřízeným velitelům formou ústního bojového rozkazu a organizuje současně krátkou součinnost.

Podle pokynů velitele divize a součin-nosti zpracovává orgán letecké armády nebo LOS armády potřebné bojové naří-zení pro leteckou dopravní skupinu.

Po zahájení boje divizí a po dosažení pohotovosti výsadku a dopravního letec-tva ve výchozím prostoru pro vysazení upřesňuje velitel divize (přes směrového důstojníka) výsadku a letectvu smluve-ným signálem čas vysazení (Čv) a varian-tu. Tento signál musí být předán i do štá-bu divize náčelníkům druhů vojsk a týlu. Do této doby je nutné předávat veliteli výsadku ze zájmového prostoru všechny zprávy o nepříteli, o jaderných úderech nepříteli i vlastních, zvláště pozemních.

Po vysazení musí směrový důstojník navázat ihned spojení s výsadkem. Podle zkušeností ze cvičení je výhodné použít k tomuto úkolu vrtulník Mi-1 s rádiovou stanicí R-105. Na cvičení RUBIN bylo ne-přetržitě spojení s výsadkem ve dne na vzdálenost 60 km a v noci na vzdálenost 100 km (Mi-1 ve výšce 600–1000 m).

Údaje stanovené bojovým nařízením je nutné zpracovat do rozhodnutí velitele divize a vést v pracovních mapách náčel-níků.

Na zplánování a zabezpečení boje vý-sadku se musí podílet velitel a téměř celý štáb v určitém časovém období, má-li výsadek úspěšně splnit úkol.

V závěru uvedu několik norem potřebných pro štáby divízi při plánování vrtulníkového výsadku.

Pro přípravu vrtulníkového výsadku pro boj počítáme asi 4–6 hodin času od okamžiku, kdy se velitel divize rozhodl použít některý motostřelecký prapor jako vrtulníkový výsadek.

Možná časová kalkulace:

Zplánování výsadku na štábu divize	60'
Zpracování bojového nařízení směrovým důstojníkem (u vyškoleno- ho důstojníka)	30'
Na velitelskou činnost výsadku (pra- poru)	60'
Pro přípravu jednotky k plnění úkolu (doplnění zásob, odlehčení vý- stroje, dílčí návěky úkolu apod.)	60'
Přesun k odletovým plochám (z vý- chozího položení pro nasednutí a naložení) a naložení a nasednutí jednotky	60'

Do těchto časů není započtena doba potřebná pro doručení rozkazu veliteli výsadku nebo doba potřebná pro přelet velitele výsadku na své VS po obdržení úkolu na VS divize.

Vzhledem k dosavadní organizaci je nutné zesílit motostřelecký prapor pro samostatné plnění úkolu, podle charakteru úkolu, situace a délky samostatné bojové činnosti.

Možné zesílení: 1 baterie BzK 82 mm (6 ks), 1 ženijní četa, 1 družstvo chemického průzkumu.

Vrtulníkový výsadek v síle zesíleného praporu může samostatně bojovat 2–3 hodiny. Při tempu útoku vlastních vojsk 8–10 km může být prostor vysazení vzdá-

len 20–30 km od čel předsunutého odřadu. Hloubku vysazení nelze stanovit vzdáleností v kilometrech, ale je závislá od situace vlastních jednotek, nepřítelů, úkolu, tempa vlastních vojsk, použití jaderných prostředků, podpoře výsadku, jeho síle a složení apod. Vrtulníkový výsadek bere do boje nutné zásoby.

Nejtěžší dopravní prostředek, který může Mi-4 přepravovat, je GAZ-69. Vzhledem k pohotovostní váze 1580 kg je třeba jej maximálně odlehčit sejmutím plachty, trubkových konstrukcí, záložního kola, sedadla pro osádku, sedadla pro velitele vozu, snížit dávky PHM na minimum apod. a snížit jeho váhu na 1200 kg. I při tomto snížení musí osádka Mi-4 snížit zásoby LPHM a tím zkrátit dolet. Proto musíme vždy pečlivě uvážit potřebu GAZ u výsadku.

Výchozí prostor pro vysazení vrtulníkového výsadku je výhodné volit na vzdálenost asi 30–50 km od čel vlastních jednotek. Tento prostor zahrnuje odletové plochy vrtulníků i prostory soustředění výsadků. Rozměry pro odletové a přistávací plochy pro letku Mi-4 (12 letounů) je třeba volit asi 300×500 m, pro pluk Mi-4 o 3 letkách (36–40 letounů) 600×1000 m se sklonem do 5°.

Nakonec uvádím možný příklad výpočtu potřeby Mi-4 pro zesílený motostřelecký prapor za těchto podmínek:

Zesílení: 1 baterie BzK 82 mm (6 ks), 1 ženijní četa, 1 družstvo chemického průzkumu, 3 GAZ, celkem 60 osob.

Zásoby: podle návrhu v článku.

Prapor: 280 osob, 3 GAZ, 7 motocyklů, 2 kanóny BzK 82 mm, 3 minomety 82 mm.

Možné složení zásob:		
Munice:	pro ruční zbraně	1 pp (u muže)
	pro pancéřovky a tarasnice	1 pp (u muže)
	pro kanóny BzK 82 mm	1/4 pp
	pro minomety 82 mm	1/2 pp
	2 RG a 400 g trhavín	(u muže)
PHM:	GAZ	1/5 ná
	motocykl	1 ná
Potraviny:		1 kdp (na muže)

Potřeba Mi-4:

Jednotka		Poče osob, materiálu	Počet Mi-4	Poznámka
prapor	Osoby motocykly	240 7	25	
	protitanková četa	2 BzK 10 osob 1 GAZ-69	4	2 letouny - kanóny a obsluhy 1 letoun — ¼ pp pro 2 BzK = 800 kg 1 letoun - 1 GAZ-69
	minometná četa	3 minometry 15 osob	3	1 letoun - ½ pp, mi- nomet a obsluha
	obvaziště	1 GAZ-69	1	
	bojová výdejna	1 GAZ-69		určen hlavně pro pře- sun munice pro mino- metnou četu
	velitelství praporu	10	1	přepravovat rozděleně v celém praporu
	Celkem prapor		35	
zesílení	baterie BzK 82 mm	6 BzK 30 osob 3 GAZ-69	12	6 letounů - 6 kanónů s obsluhou 3 letouny - 3 GAZ-69 3 letouny - 6×¼ pp= = 2400 kg
	ženijní četa a družstvo chem. průzkumu	30 osob 120 PT Mi 100 kg TNT	4	3 letouny - 30 osob 1 letoun - miny a trha- viny
	Celkem zesílení		16	
Zesílený prapor celkem			51	záloha 2—3 Mi-4

Poznámka:

Normy pro výpočet:

voják s výstrojí a výzbrojí
motocykl s 1 ná
minomet 82 mm
kanón BzK 82 mm
tarasnice

100 kg
100 kg
67 kg
390 kg
20 kg

Munice:

truhlík min. 82 mm (3 ks) 13 kg
truhlík granátů pro BzK 82 mm
(2 ks) 40 kg
truhlík střel do tarasnice (4 ks) 20 kg

Automatizovaný zpravodajský systém v pozemních silách USA

Podplukovník Jaroslav Kalla

Ohromné množství informací, které v soudobém boji a operaci přichází do štábů, nelze již nadále zpracovávat „ručním“ způsobem. Je třeba tento proces automatizovat.

Američané při řešení tohoto úkolu rozdělili proces informování do základních otázek získávání informací, jejich přenosu a zpracovávání při širokém využití elektronických počítačích strojů.

SKLADBA AUTOMATIZOVANÉHO ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU

Rozborem činnosti oddělení průzkumu ve druhé světové válce a za války v Koreji dospěli Američané k závěru, že tato oddělení nemohou, vzhledem k reálnému času, plně využívat všech informací, které soustředily, a že „ruční“ způsob jejich zpracovávání má za následek, že informace zastarávají dříve, než mohou být využity. Důsledkem tohoto rozboru bylo řešení rozporu mezi úkolem a časem cestou automatizace zpracovávání informací. Byl vyvinut automatizovaný zpravodajský systém „BFS“ (BATTLE FIELD SYSTEMS).

Tento zpravodajský systém je prakticky souhrn prostředků a opatření, která mají zabezpečit

- nepřetržitě získávání průzkumných informací komplexním použitím všech prostředků průzkumu,

- jejich rychlý a bezpečný přenos do vyhodnocovacích center a

- jejich zpracovávání, tj. vyhodnocení a využití, včetně jejich distribuce všem zájmovým orgánům při maximálním využití strojů na zpracování informací.

ZÍSKÁVÁNÍ PRŮZKUMOVÝCH INFORMACÍ

Předpokládá komplexní využití všech průzkumných sil a prostředků, tedy nejen prostředků technických, ale i pozorovatelů, naslouchacích stanovišť, průzkumných skupin, odřadů apod. Američtí vojenští specialisté jsou si vědomi, že k dosažení co nejpřesnější a co nejúplnější informace je třeba do automatizovaného

zpravodajského systému zapojit nejen moderní technické prostředky, ale i prostředky „klasické“. Uznávají i vžitě způsoby získávání informací, od pozorování přes naslouchání, výpad, léčku, průzkum bojem až k bojové činnosti vojsk. Všechny tyto síly a prostředky se svými způsoby činnosti jim dávají cenné informace. Jejich dosah, rychlost, přesnost, úplnost, nepřetržitost i věrohodnost nejsou ovšem vždy takového stupně, jaký vyžaduje současný boj. Americké velení se proto rozhodlo pro jejich „modernizaci“, zejména zaváděním nové techniky, a zpracovalo dlouhodobý plán pro uskutečnění tohoto zámyslu.

Podle programu „Projekt Kornell“ předpokládají do konce roku 1963 vybavit armádu novými prostředky pozorování bojiště, jako optickými, radiolokačními, televizními, infračervenými přístroji a pilotovanými i bezpilotními letouny.

Podle druhého programu „Projekt Mid-rigan“ plánují vyvinout novou průzkumnou techniku a touto vybavit vojska v období 1965 až 1970. Vybavování vojsk novou technikou má probíhat postupně. (Na základě tohoto plánu jsou např. již dnes americké divize vybaveny novými typy radiolokátorů.) Tento program je uváděn v život již od roku 1953. V jeho první etapě (1953—1956) byly stanoveny vědecké výzkumné úkoly a rozpracovány operačně taktické požadavky na prostředky průzkumu pro jejich zapojení do automatizovaného systému velení.

V druhé etapě tohoto plánu (1956—1962) byly vybrány zkušební jednotky, zkonstruovány zkušební vzory nové techniky a provedeny vojenské zkoušky.

Ve třetí etapě (1962—1970) je plánováno zdokonalit zkušební vzory, zavést jejich sériovou výrobu a vybavit jimi vojska. Současně v této etapě má na základě této nové techniky dojít k reorganizaci průzkumových orgánů, jejich výcviku s novou technikou a úpravě příslušných řádů a předpisů.

Všechny technické prostředky, které mají být zapojeny do procesu získávání průzkumových informací, rozdělují Američané do tří skupin:

— **Vizuální průzkumné prostředky**, které umožňují průzkumníkovi nebo veliteli přímo vidět zkoumané objekty. Patří sem zejména různé optické přístroje, fotoelektronická zařízení, televize, prostředky infračervené techniky i fotografické přístroje pro černobílou, barevnou i infračervenou fotografii.

— **Aktivní technické prostředky průzkumu**, které umožňují odhalovat protivníka vysláním elektronických vln a vyhodnocováním odražených paprsků. Patří sem zejména radiolokátory a některé infraprostředky.

— **Prostředky, zjišťující cíle pasivní metodou**, tj. přístroje pracující na principu příjmu elektromagnetických (rádiových, světelných, tepelných, infračervených) vln vysílaných sledovaným objektem. Patří sem např. infračervené přijímače (průkazníky), tepelná pelengáčnická aparatura, prostředky rádiového průzkumu apod.

Získávání informací je tedy v americké armádě věnována náležitá péče. Ve snaze podchytit alespoň ty nejdůležitější informace o základních složkách moderního boje s jeho neustále se měnící situací, s vysokým tempem útoku a okamžitými zásahy vysoce účinných zbraní, zapojují do procesu získávání informací stále větší počet prostředků průzkumu, které jim mají ono vznikající množství informací zjistit. Zvýšená pozornost je věnována zejména rádiovým a radiotechnickým prostředkům, i když neopomíjejí ani ty nejstarší způsoby získávání zpráv, jako je pozorování a naslouchání, kde se snaží oprostít tyto způsoby průzkumu od závislosti na denní době, povětrnostních a jiných podmínkách nové techniky, která má současně prodloužit jejich dosah.

To podstatně v tomto procesu je jejich snaha co nejvíce mechanizovat a automatizovat. Tato snaha je vyjádřena zkracováním času v procesu získávání (a i přenosu) informací, které má svou měrou přispět k řešení situací (o nichž právě

přinášejí informace) v reálném čase. V automatizaci některých procesů dosahují úrovně, která ještě před několika málo měsíci se zdála utopii.

Tak například letecká fotografie je v letounu, z něhož byla pořízena, přímo vyvolána, její reliéf je automaticky převáděn do systému elektrických impulsů, tyto automaticky předány na pozemní stanoviště, kde jsou opět samočinně převáděny zpět do obrazové podoby. Dokončení tohoto automatického procesu čeká ještě na dořešení přístroje pro automatické vyhodnocování leteckých snímků, který je ve stadiu vývoje.

Jiným příkladem snahy po co nejširší automatizaci získávání informací je systém PVOS USA. Jednotlivé elementy tohoto systému jsou schopny nejen vzdušný cíl objevit, ale i automaticky identifikovat, zda jde o vlastní nebo nepřátelský objekt a automaticky ho i předávat ke sledování a určení jeho polohy (směr, výška, délka) těm dalším zařízením, která mají k plnění tohoto úkolu optimální podmínky (nehledě k dalšímu automatickému řetězu výpočtu prvků střelby, volby nejvhodnějšího palebného prostředku i doby jeho odpálení; to již ale nespadá přímo do oblasti získávání zpravodajských informací).

Proces automatizace získávání informací, do něhož se Američané snaží zapojit všechny prostředky a způsoby získávání informací, se již nyní, kdy jsou do vojsk zaváděny jen jeho jednotlivé vyřešené prvky, stává činitelem, který podstatnou měrou zkracuje čas potřebný pro přípravu rozhodnutí velitele.

Řada nových objektů průzkumu vyžaduje sice nové prostředky průzkumu, ale tyto nové prostředky jsou vzhledem k speciálním úkolům ve většině případů složité, převážně elektronkové, z čehož vyplývá i jejich choulostivost a častá poruchovost. Modernizace „klasických“ prostředků a způsobů průzkumu představuje další techniku, a pro její zapojení do počítačích stroje, který je součástí velitelského stanoviště, je třeba dalších složitých vstupních a výstupních zařízení. Vezmeme-li v úvahu i choulostivost samotného počítačích stroje, zejména v důsledku velkého množství elektronek, jeho přecitlivělou závislost na pracovních podmínkách, zejména teplotě a vlhkosti, vidíme, že v současné době takto řešená automatizace s sebou nese i celou řadu obtíží a problémů. Na velitelském stanovišti vznikla velmi citlivá buňka, bez níž

štáb jen velmi těžko (po zavedení nových metod práce) bude schopen plnit své úkoly, a kterou proto bude nutno zvlášť zabezpečovat před nepříznivými provozními vlivy řadou mechaniků, údržbářů a obsluhy, popřípadě i před diverzním zásahem protivníka.

PŘENOS INFORMACÍ

Američtí odborníci jsou si vědomi, že nová průzkumná technika a rozšířený počet průzkumných prostředků a sil průzkumu jsou sice schopny získat velké množství informací, ale že tyto informace u jednotlivých prostředků průzkumu samy o sobě nejsou schopny zabezpečit požadavek vysoké a rychlé informovanosti velitele a jeho štábu na určitém konkrétním místě. Jsou si vědomi, že je nezbytně třeba získané údaje a informace především co nejrychleji a co nejspolehlivěji dopravit od průzkumného prostředku do centra jejich komplexního vyhodnocení a odtud potom po zpracování k veliteli, pro jehož potřebu jsou určeny.

Pro přenos informace zdokonalili a zautomatizovali systém mřížkového spojení. Tento systém se skládá z horizontálních (osových) a vertikálních (rokádních) spojovacích kanálů. V jejich průsečících se zřizují spojovací uzly s elektronickými a normálními ústřednami. Tyto spojovací uzly hromadí a vysílají informace, usměrňují je automaticky do příslušného volného spojovacího kanálu a odstraňují chyby. Do spojovacích uzlů jsou prakticky zapojeny všechny druhy spojovacích prostředků, od linkových pojitek přes rádio, směrové spoje, dálkopis, rychlotelegraf, fototelegraf až k televizním přenosovým kanálům. Jeden spojovací uzel je schopen obsloužit 100 až 150 spojovacích kanálů o propouštěcí kapacitě 100 až 3000 slov za minutu. Podle údajů z USA lze kapacitu těchto kanálů zvýšit na propouštěcí schopnost 62 500 slov za minutu a vyslat tak denně několik miliónů zpráv.

Tento systém spojení byl používán již ve druhé světové válce. V současné době je však dotován výkonnější technikou a celý systém sám se stal již v míru součástí přípravy válčistě, takže např. základní síť na středoevropském válčisti je již delší dobu v provozu. Spojovací uzly jsou vcelku rovnoměrně rozloženy po celém území a zabezpečují tak štábům a vojskům možnost připojení v nejkratší době. Tento systém jim dává volnost pohybu a možnost podle potřeby se připojit na nej-

blížejší spojovací uzel. Vojska včetně všech prostředků a sil průzkumu, zřizují pouze nevelkou připojovací linku (jakýmkoli spojovacím prostředkem), což vyžaduje minimum sil, prostředků i času.

Další výhodou tohoto systému je, že představuje tolik možností oklikových spojů, že při vyřazení i několika úseků je provozní výluka nejdůležitějších kanálů prakticky vyloučena.

Systém má pochopitelně i své zápory. Především je to velké množství spojovací techniky, která v závislosti na manévru vojsk není vždy vytižena, takže řada spojovacích uzlů tvoří prakticky pouze zálohu pro případ vyřazení některého úseku.

Jinou takovou nevýhodou je i obtížnost tohoto systému. Jeho vybudování je zcela reálné na vlastním území, kde byl také skutečně během několika let vybudován. Je ale obtížné, zejména z hlediska času, budovat tento systém v průběhu bojové činnosti na protivnickově území při vysoké pohyblivosti vojsk a rychlém tempu postupu. Tento systém řeší tedy důsledně zejména koncepci strategické obrany, zvláště na středoevropském válčisti, kde její součástí je i síť Eurovize. Při případném proniknutí na území socialistických států se budou snažit rozšířit tento svůj systém připojením telekomunikačních uzlů Intervize, které by jim tak umožnily rychlé dobudování mřížkového spojení i na území států Varšavské smlouvy.

Mimo to řada pokusů s umělými družicemi Země, v nichž jsou zabudovány prakticky spojovací uzly (typ družice TELSTAR) a vytváření pásů kovových jehel jako odrazové vrstvy rádiových vln (typ družice WEST FORS), rozšiřuje použitelnost těchto systémů i pro řízení operací všeho druhu, prakticky na všech válčistích světa.

I přes tento systém je nutno ale počítat, zejména u rádiového provozu jednotek prvosledových svazků, s organizováním „tradičních“ rádiových sítí, vzhledem k opožďování se budování spojovacích uzlů popsaneho systému.

Ovšem i na těchto spojích musí zejména rádiový průzkum počítat se zakódovaným provozem, neboť, jak se ještě zmíním, již ze stupně rotý má být informace předávána v „řeči“ (kódu) elektronického počítacího stroje.

Pro přenos získaných informací tedy Američané zdokonalili dosud osvědčený mřížkový systém spojení zejména zave-

dením dokonalejší techniky a nových druhů sdělovací techniky. Celý systém je součástí budování válčiště a je neustále zdokonalován. Jednotlivé spojovací uzly, vybavené mimo jiné i elektronickými ústřednami, zařízeními pro znásobování různých přenosových kanálů a přístroji pro automatickou volbu volaného kanálu, se tak rovněž stávají místy velmi choulostivé techniky a tedy dalším citlivým místem celého automatizovaného systému velení.

ZPRACOVÁVÁNÍ INFORMACÍ

Pro získání informace a jejím přenosu do vyhodnocovaného centra, které je na jednotlivých velitelských stupních vždy součástí velitelského stanoviště, dochází k jejímu zpracování hlavně pomocí elektronických počítačích strojů a jiné technické aparatury, již jsou jednotlivá velitelská stanoviště vybavena. Na různých velitelských stupních budou informace i různě zpracovávány. Jinak u rot, jinak u armády. Podle toho jsou také příslušná velitelská stanoviště vybavena rozdílnou technikou.

Než ale ukáží na jednotlivé typy elektronických počítačích strojů, zmíním se ještě o metodice práce s informacemi.

Metodika zpracovávání informací

Američané počítají s tím, že na sběru průzkumových informací se budou podílet nejen speciální průzkumné jednotky a útvary, ale i jednotky a útvary jednotlivých druhů vojsk, počínaje již těmi nejnižšími velitelskými stupni.

Od velitelů čet jsou jednotlivé údaje zjištěné technickými prostředky i vizuálním pozorováním odesílány technickými pojičky, zpravidla rádiem velitelství rot.

Na stupni rot velitel zevšeobecní průzkumové informace jak od velitelů čet a všech příslušníků rot, tak i od podpůrných prostředků a sousedů a odesílá je do praporečnického počítače. Velitelství roty je tedy prvním velitelským stupněm, jehož informace o vlastních vojskách i o nepříteli jsou zaváděny do počítačového stroje. Pro zavedení informací do spojovacích kanálů jednotného velitelského a řídicího systému jsou velitelé rot vybaveni zařízeními pro převod a vysílání zprávy formou kódu daného systému. O používané technice se ještě zmíním v další stati.

Prvním velitelským stupněm vybaveným elektronickým počítačím strojem je prapor. Funkce tohoto velitelského stupně je výlučně registrační, bez jakýchkoli logických operací. Zevšeobecněné průzkumové informace velitelů rot, rozšířené o údaje praporečnických prostředků jsou zde přijímány, tříděny a po registraci automaticky předávány na štáb brigády.

I stupeň brigády plní ještě převážně funkci pouhé registrace, třídění a předávání průzkumových informací, i když jeho zařízení umožňují již určité vyhodnocování přijatých informací, zejména po stránce kvantity. Jednotlivé průzkumné prostředky, podřízená velitelská stanoviště, sousedé, podpůrné prostředky, jakož i zprávy od prostředků vzdušného průzkumu, které jsou zapojeny do elektronického počítačového stroje brigády a vytvářejí tak součást automatického zpravodajského systému, mají zabezpečit velitelé brigády zprávy o nepříteli do hloubky 16 až 20 km.

Prvním velitelským stupněm, který je vybaven technikou schopnou uskutečňovat logické operace, je stupeň divize.

Ve štábu divize se zpracovávají a vyhodnocují veškeré informace přicházející do stroje od brigád, posilových útvarů, organických prostředků divize, od sousedů apod., přičemž závěry se zobrazují na obrazovce nebo je stroj vytiskne ve formě hlášení, schémat apod. Doba od přijetí informace, její zpracování a vyhodnocení až po její zobrazení na speciální obrazovce činí asi 3 vteřiny. Situace vojsk se zobrazuje na speciální obrazovce podložené mapou, takže informace jsou upřesněny prostorově nejen schematicky, ale přesně v určeném měřítku mapy.

Kromě shromažďování, analýzy a zevšeobecnování informací o vlastních jednotkách a o nepříteli je schopno elektronické zařízení divize plnit úkoly spojené s přípravou rozhodnutí velitele, sestavovat jednotlivá hlášení, vést přehledy početních stavů osob a materiálu apod.

Podle názoru amerických odborníků jsou prostředky průzkumu zapojené do tohoto zařízení schopny zabezpečit velitele divize zprávami o nepříteli do hloubky 60 až 80 km. Toto zařízení je schopno předávat výsledky své práce automaticky nadřízenému velitelskému stupni, tj. armádnímu sboru.

Armádní sbor shromažďuje informace obdobným způsobem od podřízených svazků, sborových prostředků průzkumu, sousedů, prostředků vzdušného

průzkumu, popřípadě i od štábů polní armády, zpracovává je a vyhodnocuje. Jeho elektronické zařízení je schopné plnit všechny úkoly jako na stupni divize a zpracovávat i radiační situaci, vyhodnocovat mapy a schémata radiačního zamoření, uskutečňovat určité analýzy situace na bojišti, koordinovat vševojskový boj s letectvem, zpracovávat samostatně různá hlášení a požadavky.

Působí-li armádní sbor na samostatném směru, může být k jeho štábu připojeno středisko PVO, středisko protiradiové činnosti a radiotechnického průzkumu a střediska pro zpracovávání údajů zásobovací služby. Tato střediska jsou vybavena samostatnými automatizačními prostředky.

Zapojené prostředky průzkumu jsou schopny zabezpečit velitele sboru zprávami o nepříteli do hloubky 160 km.

Prostředky průzkumu zapojené do elektronického počítačového stroje polní armády zabezpečují velitele armády a jeho štáb zprávami o nepříteli až do hloubky 500 km.

Automatizační prostředky armády mohou:

- shromažďovat a vyhodnocovat údaje průzkumu a zobrazovat je na obrazovce;
- zevšeobecňovat zprávy o stavu podřízených vojsk;
- soustřeďovat a zobrazovat zprávy o povětrnostní situaci;
- koordinovat vedení vševojskového boje s palebnou podporou;
- zpracovávat zprávy o počtech osob a materiálu a nutnosti jejich doplňování;
- zpracovávat a zobrazovat radiační situaci;
- zpracovávat požadavky na prostředky dopravy, regulace, evakuace apod.;
- uskutečňovat rozbor situace a stanovit optimální varianty boje.

Ve štábu skupiny armád liší se obdobné práce jen větším rozsahem:

Metodika zpracovávání průzkumových informací v celém automatizovaném zpravodajském systému v podstatě spočívá v těsné návaznosti elektronických prostředků jednotlivých velitelských stupňů, v automatickém řešení stále složitějších úkolů v přímé závislosti na kvantitě a kvalitě získaných průzkumových informací až k automatickému výběru optimální varianty boje či operace, při automatické zpětné informaci podřízených o závěrech ze zpracovávání informací.

Veškerá tato činnost se uskutečňuje složitou elektronickou technikou, na níž

je celý projekt automatického zpravodajského systému vybudován.

Zavádění nové průzkumové techniky, elektronických počítačových strojů s řadou složitých vstupních a výstupních zařízení, stejně jako doplňování jednotlivých spojovacích uzlů mřížkového systému spojení novou technikou vytváří celou řadu nových objektů vzhledem ke své důležitosti nejen pro průzkum, ale vzhledem pro svoji složitost a citlivost i pro ničení a diverzi. Zničením těchto zařízení, zejména elektronických počítačových strojů, je možno podstatně narušit činnost štábů na jednotlivých velitelských stupních.

TECHNIKA PRO ZPRACOVÁVÁNÍ INFORMACÍ

Úkolům, které řeší jednotlivé velitelské stupně, odpovídá i elektronická technika, která má splnění těchto úkolů zabezpečovat.

Například na stupni četa není žádný elektronický počítačový stroj, neboť úkolem čety je pouze zabezpečit rotu dostatečným množstvím průzkumových informací, získaných v převážné míře pozorováním a vlastní bojovou činností. Tento velitelský stupeň je vybaven především přenosovou technikou, jako jsou např. individuální rádiové stanice typu AN/PRC-43 nebo AN/PRC-36, které jsou instalovány přímo v přilbách nebo uzpůsobeny k přenášení v kapse stejnokrže.

Stejně tak ani rota není vybavena počítačovým strojem. Úkolem roty v oblasti automatizace je předat získané průzkumové informace do praporečnického počítačového stroje. Pro zavedení informace do počítačového stroje je nutné tuto informaci převést do „řeči“ stroje. Američané vyřešili tuto otázku tím, že informace je převáděna do kódu stroje již před jejím odesláním, to znamená přímo u roty. K tomu účelu jsou rotu vybaveny přidavnými zařízeními připojovanými k pojítkům. Jsou konstruována buď jako zařízení, do nichž je možno zavádět děrné stítky s vyděrovanou informací (k tomu je třeba přenosného klávesnicového děrovačního zařízení podobajícího se normálnímu psacímu stroji), nebo jako přenosné automatické zařízení ve formě číselníku, který umožňuje nastavit požadovaná čísla. Všechny informace odesílané rotami jsou mimo to šifrovány pomocí přenosného šifrovačního zařízení.

První počítačový stroj, do něhož přichází informace od nejnižších velitelských stup-

ňů, má být elektronický počítač MICRO-PAC na stupni praporu. Vzhledem k reorganizaci americké armády na brigádní strukturu (velitelský stupeň prapor se teprve zavádí) je to zařízení dosud ve vývoji. Je o něm zatím jen známo, že je to počítač malý, přenosný a že má registrovat a třídit průzkumové informace. Podle kusých zpráv západního tisku je možno počítat s tím, že roty budou předávat průzkumové informace do brigádního počítačového stroje právě přes tento praporeční počítač MICRO-PAC.

Obdobně nejsou podrobné informace o automatizačních prostředcích nového velitelského stupně — brigády. Můžeme předpokládat, že tento velitelský stupeň bude mít v podstatě prostředky bývalého bojového skupení, tj. přenosný elektronický počítač stroj MINIPAC nebo KOMPAX-AN/TYK-3, automatickou rádiovou telefonní ústřednu, přístroje pro video-spojení, televizní přístroje, respektive i přístroje pro zpracovávání leteckých snímků. Pochopitelně je vybaven i zařízením pro napojení všech ostatních prostředků průzkumu brigády a podřízených součástí, stejně jako zařízením pro příjem informací od vzdušného průzkumu.

Štáby divizí a armádních sborů jsou vybaveny obdobnými automatizačními přístroji.

Jsou to především přenosné elektronické počítačové stroje LOGICPAC, BASICPAC, AN/TYK-5, elektronické přepojovače, televizní přístroje, přístroje video-spojení a pro zpracování leteckých snímků.

Tyto počítačové stroje jsou vybaveny speciálními vstupními a výstupními zařízeními, jako je např. vysoké rychlostní tiskací zařízení schopné tisknout jedním tiskem celou stránku, zařízení pro příjem a vysílání grafických dokumentů, tabulek, map a jiných podobných způsobů informací, zařízení s projekční obrazovkou, zařízení pro příjem informací z televizních a radiolokačních prostředků, elektronický operační stůl s automatickým záznamem nepřátelských objektů (u náčelníka průzkumu) a jiných údajů, jež mají vztah k prostoru bojové činnosti divize nebo armádního sboru.

Středisko velení polní armády je vybaveno již dvěma typy elektronických počítačových strojů. Je to typ informační — INFORMER a typ pro zpracovávání dat MOBIDIC AN/TYK-1. Mimo to je toto středisko vybaveno elektronickými přepojovací, televizními přístroji, videopřístroji,

elektronickým počítačovým strojem pro zpracovávání zpráv rádiového a radiotelegrafického průzkumu, středisko PVO s převodným elektronickým počítačovým strojem, který koordinuje činnost všech prostředků PVO, středisko pro zpracování údajů zásobovací služby se svým speciálním počítačovým strojem a středisko letecké podpory rovněž s počítačovým strojem.

Vybavení střediska velení ve štábu skupiny armád je v podstatě stejné jako ve štábu polní armády.

Z vyjmenovaných elektronických počítačových strojů je nejvýznamnější typ MOBIDIC AN/TYK-1. Elektronické počítačové stroje typů LOGICPAC, BASICPAC, MINIPAC a pravděpodobně i MICRO-PAC jsou modifikacemi MOBIDICu.

MOBIDIC je univerzální synchronní paralelní stroj, který má rychle pracující paměťové zařízení, zkonstruované na feritových jádrech, způsobilé uchovávat až 155 648 znaků, tj. 4096 slov po 38 skupinách v každém slově. Kromě toho pomocí informačního stroje INFORMER AN/TYK-7 vybírá MOBIDIC údaje z pomalé paměti mající objem 200 milionů znaků s libovolným pořadím výběru.

Ve stroji se předvídá použití postupných paměťových střadačů informací magnetického typu, což umožní rozmanitou činnost vstupních a výstupních zařízení. Stroj má být vybaven speciálním registrem, který mu má umožnit pracovat v reálném čase. Stroj může provádět dvě navzájem na sobě nezávislé operace (vstupní — výstupní), aniž by přitom přerušoval výpočty.

Každý z převodníků, vstup — výstup, obsahuje až 63 vstupních a výstupních zařízení. Registry pracující v reálném čase umožňují spojit několik strojů v jediný systém pro zpracování dat. Perspektivně se počítá s možností zvýšit počet vstupních a výstupních operací třikrát až čtyřikrát i vícekrát.

Elektronický počítačový stroj MOBIDIC je ve vojenských otázkách schopen řešit:

- soustřeďování a zpracovávání informací nutných k vyhodnocení situace a pro rozhodování velitele;

- věcné rozpočty (evidence osob, materiálu, plánování apod.);

- vědecké a jiné matematické výpočty (konstrukce, navádění letectva, řízení raket, luštění šifrovaných zpráv apod.);

- výpočty v reálném čase (řízení PL prostředků, prvky pro stělu apod.).

Z kapitalistických armád

Informace se zavádějí do stroje automaticky ihned, jak přicházejí. Stroj zpracovává informaci a vydá výstupní údaje potřebné pro řízení určených objektů.

Elektronický počítač stroj BASICPAC AN/TYK-5 je proti MOBIDICu menší. Je rovněž tranzistorový s magnetickou jádrovou pamětí. Je naložen na voze 2,5 t. Kromě běžného zpracování dat se předpokládá jeho použití též jako integrální část jiných systémů, které vyžadují počítače (použití v průzkumném bezpilotním systému).

KOMPAX AN/TYK-3 je zmenšenou modifikací BASICPACu a je optimalizován jak pro zpracovávání dat, tak i pro různé kalkulace. Je přenosný jedním mužem.

IMPAC AN/TYK-7 je malý počítač univerzálního použití, v mnohém podobný BASICPACu, od něhož se liší tím, že je optimalizován pro libovolný výběr informací z paměti. Zmiňují se o něm proto, že přidavným zařízením včetně hledací jednotky, diskové paměti o 200 miliónech znaků a vícekanálového spojovacího konvertoru se tento počítač přeměňuje v přístroj INFORMER, který je zařazen na stupni polní armády.

INFORMER je naložen na 2,5 t vozidle. Může ve své paměti uchovávat a ve velmi krátké době vyhledat údaje, které jsou co do struktury velmi složité. Doba výběru informace podle určité adresy činí asi 1 vteřinu. Informace se vyhledává rychlostí 200 000 znaků po 10 skupinách za minutu.

V paměti stroje se předpokládá ukládat údaje o početním stavu vojsk, o výzbroji a materiálu. Zpracovává vložené údaje o protivníku a poskytuje informace o možnostech a pravděpodobné jeho činnosti. Tyto informace mohou postoupit do výstupního zařízení nebo mohou být předány do jiných elektronických počítačích strojů. Tuto možnost budou využívat zejména důstojníci průzkumu a příslušníci štábu v těch případech, kdy nebude získáno dostatečné množství zpráv vlastními prostředky a potřebné údaje budou vyžadovány od podřízených nebo nadřízených štábů či od sousedů.

Tyto typy přístrojů je možno považovat za jakési „základní“. Jednotlivé podsystemy automatizovaného velení jsou vybavovány modifikovanými typy těchto po-

čítačů, optimalizovanými pro řešení toho nebo onoho konkrétního úkolu (PVO, administrativa, letectvo atd.) a jejich výčet by byl značně obsáhlý. Vývoj těchto zařízení jde cestou rozšíření funkčních schopností stroje. Je to zejména vývoj strojů schopných poznávat a zobrazovat předměty podle viditelných kontur a poznávat různé zvuky (využití např. pro čtení leteckých snímků, zavádění instrukcí do stroje slovem nebo textem apod.), rozpoznávat jednotlivé barvy i jejich odstíny apod.

Velký význam při rozvoji prostředků automatizace a telemechaniky se přikládá vyřešení problému zmenšení rozměrů zařízení a zvýšení jejich spolehlivosti.

V současné době se počítá se zařízeními založenými na molekulární elektronice, která by umožnila mnohonásobně zmenšit obrysové rozměry a váhu zařízení při současném zvýšení jeho spolehlivosti. První stroje tohoto typu mají být uvedeny do provozu již v roce 1965.

Současné elektronické počítačové stroje, vybavené velkým počtem elektronek, jsou nejen velmi citlivé a choulostivé na pracovní podmínky, ale i objemově veliké a poměrně těžké. Američané se proto snaží tyto nevýhodné parametry odstranit nebo alespoň snížit jejich vliv a pracují proto na tranzistorizaci těchto zařízení. Za nejperspektivnější považují rozpracování mikromodulovaných konstrukcí a zařízení budovaných na molekulární elektronice. S prvními stroji tohoto typu se počítá v roce 1965. Do splnění plánu CCIS - 1970 lze tedy předpokládat již i širší zavedení těchto počítačů do vojsk.

Závěr

Z údajů odborného tisku lze usuzovat, že v amerických ozbrojených silách našla již elektronická počítačová technika značného rozšíření v automatických a poloautomatických systémech řízení. S dosažením vysoké úrovně elektronických počítačích strojů, zjednodušení jejich konstrukce, rozměrů a váhy, se zlepšením možností exploatace v polních podmínkách, je nutno počítat i s jejich dalším širokým zaváděním do běžné výzbroje vojsk pro potřebu automatizovaného systému velení štábů všech stupňů.

K některým otázkám obránné operace a boje

(VM čís. 3/1964)

Plukovník Rudolf Stuchel

Článek „Je soudobá obrana silná?“ považuji za velký přínos pro rozvíjení vojenského myšlení v oblasti organizace a vedení obranné operace a boje v soudobých podmínkách. Článek upozorňuje na mnohé nejasnosti v našich názorech na tento druh bojové činnosti a jistě vyvolá diskusi, která kladně přispěje k úspěšné teoretické i praktické přípravě velitelů, štábů a vojsk.

I já se chci vyjádřit k některým otázkám uveřejněným v článku. Přitom se odvolám někdy na ustanovení platných polních řádů, týkajících se dané problematiky. Jsem totiž přesvědčen, že právě řady nám nedovolují dovádět naše úvahy a myšlení do rozporu s existujícími zákony soudobé bojové činnosti, i když současně nám ponechávají široké pole pro tvůrčí prohlubování názorů na každou otázku přípravy a vedení operace a boje.

*

Především se chci vyjádřit k otázce **jaderných zbraní v rukách obránce**. Považuji tuto otázku za stěžejní při každé úvaze o charakteru jakéhokoliv druhu bojové činnosti v podmínkách použití jaderných zbraní, tedy i obrany. Vždyť právě proto byla věnována jak v minulosti, tak i v současné době značná pozornost a v diskusi byly vyslovovány zcela protichůdné názory.

Některé formulace uvedeného článku dávají možnost vytvořit si závěr, že to bude naprostý nedostatek jaderných zbraní nebo skutečnost, že obránce tyto zbraně nemá vůbec, které vyvolají nutnost přechodu do obrany. Toto se vysvětluje mimo jiné i tím, že jaderné zbraně jsou vysloveně útočným prostředkem a že když je máme v potřebném množství, nemáme ani důvodu, ani práva se bránit.

Podívejme se na tuto otázku z několika dalších hledisek.

Jaderné zbraně jsou strašným prostředkem ničení, ale stále zůstávají — i když hlavním — jen jedním z mnoha prostředků k vedení bojové činnosti. Myslím, že jejich naprostá a důsledná absolutizace není správná — kromě případu, kdybychom uvažovali o jejich použití jen jednou bojující stranou. A o to v této otázce právě jde.

Představa boje, při němž jedna strana používá jaderných zbraní a druhá strana je nemá, je málo reálná a v každém případě zcela netypická. Tato situace se může v průběhu gigantického střetnutí dvou světových soustav, vybavených dostatečným množstvím zbraní hromadného ničení, objevit jen zcela výjimečně a nemůže být chápána jako typický a nutný předpoklad k vyvolání přechodu do

obranu na kterémkoliv stupni velení. To bychom pak podle mého názoru opravdu chápali obranu jako poslední možnost „čestného odchodu“ bojovníků z boje bez naděje na dosažení zvratu v průběhu boje, k němuž má obrana vést.

Víme, že řády nevylučují i v podmínkách oboustranného používání jaderných zbraní možnost a nutnost se bránit buď s omezeným počtem jaderných zbraní nebo i bez nich, ale v žádném případě nemluví o nedostatku jaderných zbraní jako o nutném předpokladu k přechodu do obrany. Obrana je přece charakterizována jako druh bojové činnosti vojsk, který je vynucen buď akcemi nepřítele, vlastnostmi terénu, vlastním zámyslem dalšího průběhu operace nebo podmínkami materiálního a technického zásobování. Někdy, hlavně v počátečním období války, v průběhu střetných sražení a bojů může vyvolat dočasný přechod svazků nebo svazů do obrany i nevýhodná situace. V průběhu další bojové činnosti v útočných operacích budou vojska přecházet do obrany zejména tehdy, když nedosáhnou úspěchu při střetném sražení nebo když se jim nepodaří zmařit protiúder nebo protiútok nepřítele, ale i tehdy, kdy z různých příčin nemohou na daném směru pokračovat v útoku. Přechod do obrany na některém směru může být vyvolán i snahou o soustředění úsilí na jiném směru válčiště ve smyslu strategickém nebo na jiném místě fronty ve smyslu operačním.

Tedy ne nedostatek jaderných zbraní, ale mnoho jiných důvodů může vynutit nebo vyvolat přechod vojsk do obrany. Vždyť právě naopak řády zdůrazňují jak při organizaci, tak hlavně při vedení obranné operace a boje místo a důležitost jaderných zbraní. Tak například: ... jako první podmínky k dosažení aktivní a úporné obrany se uvádí potřeba předejít nepřítele v jaderných úderech a zničit jeho prostředky jaderného napadení, letectvo a tanková uskupení; ... protiúder musí být zahajován údery jaderných, chemických i klasických zbraní na hlavní útočící uskupení nepřítele; ... při organizaci obrany velitel v souhlase se zámyslem především určuje úkoly, objekty a způsob použití jaderných zbraní a prostředků hromadného ničení; ... v průběhu nepřátelského útoku je třeba zničit hlavní síly nepřítele nebo je zastavit jadernými údery a palbou všech klasických zbraní, protiúderů a protiztečemi druhých sledů a záloh; ... v případě, kdy hlavní síly nepřítele jsou soustřeďovány k útoku ve velké vzdálenosti od předního okraje obrany, vedou protipřípravu raketové svazky a útvary a letectvo. Protipříprava musí být zahájena s překvapením a musí nepřítele předejít v použití jaderných zbraní a v letecké a dělostřelecké přípravě na bránící se vojska.

Bylo by možno použít ještě mnohých a mnohých ustanovení řádů k tomu, aby se přesvědčivě dokázalo, že soudobá obrana zákonitě s použitím jaderných zbraní počítá a že toto použití tvoří podstatu úspěšné bojové činnosti v obraně. A myslím, že jinak tomu ani nemůže být. Celá historie válek dokazuje, že neměla-li některá z bojujících stran vhodné základní prostředky (o těm jaderné zbraně v nukleární válce jsou), nemohla zvítězit. Hodnota prostředků se postupem času značně měnila a chápeme je vždy v jejich historickém vývoji a prostředí. Někdy stačil nový způsob boje, pro protivníka zcela nečekaný, jindy zdokonalený nebo nový typ zbraně, který spolu s dalšími vážnými momenty vytvářel podmínky k vítězství. Dnes charakter jaderných zbraní pro jejich úžasnou ničivost vyžaduje bezpodmínečně stejně hodnotnou protizbraň. Vždyť i v míru drží existence těchto zbraní v rukách socialistického tábora imperialistické zbrsílce na uzdě.

Historie válek dává v tomto směru dostatečné svědectví. Vzpomeňme jen na mátkou: víra ve správnost boje ani tvůrčí myšlení vůdců nemohla pomoci hrdiným obráncům Etiopie, bojujícím šípem a oštěpem proti po zuby moderně vyzbrojeným fašistickým hordám Mussoliniho. Boj jako každá jiná akce potřebuje nezbytné materiální zabezpečení. A při tom nechci v žádném případě podceňovat velkou úlohu vůle obránce dokončit úspěšně boj i v nejtěžších podmínkách, bez potřebného vybavení — ale chtít jen podtrhávat chabrost, obětavost a úpornost bojovníka a při tom ho nevybavit základní technikou a materiálem by jistě nebylo správné. K takové situaci bude docházet s největší pravděpodobností jen mimořádně.

Proti možnému závěru, že přechod do obrany bude téměř vždy vynucován nedostatkem jaderných zbraní, mluví i historie první a druhé světové války. V jejich průběhu docházelo na obou stranách velmi často k přechodu do obrany a to ne proto, že by jedna strana měla útočné prostředky a druhá je neměla. Na vývoj sražení a boje mají vliv mnohé další faktory; mluvil jsem již o nich na začátku při osvětlování případů přechodu do obrany a k nim pak přistupují další jako umění velitelů všech stupňů vést bojovou činnost vojsk s neefektivnějším využitím všech sil a prostředků, přesvědčení bojovníků o správnosti války a tím vyvolaná morální jejich síla, výcvik vojsk atd.

Rozkaz ministra národní obrany nám ukládá zvládnout vedení operací a boje i pouze klasickými zbraněmi ničení. Podle mého názoru však tento úkol není vyvolán tím, že povedeme běžně bojovou činnost bez jaderných zbraní proti nepříteli, který je bude používat a to ve velkém rozsahu, nýbrž tím, že připouštíme možnost určité části války nebo bojů na některém válčišti bez oboustranného použití zbraní hromadného ničení. A připouštíme-li takovou eventualitu, musíme se na ni po všech stránkách dokonale připravit. A máme zkušenosti, že dlouholetá jednostranná příprava velitelů, štábů a vojsk k bojové činnosti v podmínkách oboustranného použití zbraní hromadného ničení negativně ovlivnila naše znalosti ve vedení operací a boje pouze klasickými prostředky ničení.

Závěrem k této otázce chci zdůraznit, že v podmínkách **oboustranného** použití zbraní hromadného ničení — a jiný způsob použití těchto zbraní v příští možné válce, kterou by s námi rozpoutali imperialisté, není myslitelný — bude přechod některé části bojujících vojsk do obrany vynucen nebo vyvolán ne naprostým nedostatkem jaderných zbraní, ale bude výsledkem vlivu více činitelů různého charakteru. V počátečním období války bude zpravidla vyvolán důsledky střetných sražení a bojů a v průběhu další bojové činnosti celkovou situací na bojišti, vzniklou působením mnoha faktorů. Úspěch obranné operace a boje bude pak ve valné většině případů závislý i na dovedném a efektivním využití vlastních jaderných úderů.

*

S otázkou, zda obránce bude či nebude mít pro svůj boj jaderné zbraně, souvisí i další problém: **jaký cíl má být postaven před obráncem a zda je správné ukládat obráně úkol „Zničit nepřítele a vytvořit podmínky pro další vlastní útok.“**

V praxi se opravdu někdy dochází k tomu, že takový úkol mechanicky stavíme před jednotku, útvar nebo svazek a neuvědomujeme si širší souvislosti a vazby. Často zapomináme na to, že bránící se jednotka, útvar či svazek nebojují samy, ale vždy svou činností uskutečňují a pomáhají realizovat zámysl nadřízeného ve-

litele. Vždyť je zde stejná závislost jako při útoku. Tankový svazek, který se vy-
rval ze sestavy armády daleko do hloubky nepřátelského území, nebojuje sám;
v takovém případě by jej nepřítel snadno a rychle zlikvidoval. Naopak — nejenom
že nadřízený velitel mu poskytuje veškerou možnou podporu, ale v dalším prů-
běhu operace zaměřuje všechno úsilí k tomu, aby tento úspěch jednoho svazku
vedl k rychlejšímu a bezpečnějšímu dosažení stanovených cílů operace.

Stejně tomu je i v obraně. Úpornou obranou jednotka, útvar či svazek nebo
svaz neplní svůj samoučelný úkol, ale důležitou část celkového zámyslu nadříze-
ného velitele. Nutnost přejít částí sil do obrany v žádném případě neznamena-
vá, že nadřízený velitel se vzdává vůle pokračovat v útoku, který jediný umožňuje splnit
stanovené úkoly. A v nesprávně chápaném pojmu „část sil“ je podle mého názoru
značná podstata určité deformace představ.

Přejde-li v průběhu útočné operace armády jedna divize do obrany, pak pro
velitele armády je to část sil, ale pro velitele svazku všechno. Velitel armády za-
měřuje své hlavní úsilí na zabezpečení dalšího úspěšného útoku armády — a
v tomto úsilí hraje důležitou úlohu i zdárná obrana na některém úseku. To nutí
velitele armády věnovat jí patřičnou pozornost a nejnnutnější podporu.

Pro velitele svazku však úkol stojí jinak — všechny síly dát pro zabezpečení
úspěchu obranného boje. Pro něho je zpočátku rozhodující první část cíle obrany
— „oslabit a vyčerpat síly útočícího nepřítele, který má převahu, způsobit mu
velké ztráty, zmařit jeho útok“. A aby tento úkol splnil, nesmí ho v žádném pří-
padě svádět teze o „dočasnosti obrany“ a myšlenka na druhou část cíle obrany,
tj. „získat čas pro soustředění nových sil a prostředků a přejít do rozhodného
útoku“ k improvizaci a nedůslednému řešení otázek, zabezpečujících úspěch kaž-
dého obranného boje.

V nedávné minulosti mnozí velitelé a štáby lehce přecházeli otázky nutnosti
přípravy dokonalého systému palby, ženijního budování, všestranného zabezpečení
protiztečí a protiúderů atd. jen proto, že považovali tuto činnost za dočasnou,
přechodnou a tedy ne rozhodující pro konečný výsledek boje. A v tom je zásadně
mylný názor na obranu. Přecházím-li do obrany, pak má na daném směru ne-
přítel iniciativu ve svých rukách a má možnosti k útoku, které já z různých dů-
vodů nemám. Proto veškeré moje úsilí musí směřovat k tomu, abych jej těchto
předností zbavil a naopak sám je získal. A toho mohu dosáhnout jen úpornou
obranou, pro níž musím plně využít všech existujících možností. A ty nejsou
malé a dovolují při dovedném jejich uplatnění splnit tento úkol. Jmenujme ale-
spoň některé z podmínek, které jsou nezbytné při zabezpečování aktivní a úporné
obranu: včasné zjištění a zničení hlavně zbraněmi hromadného ničení nepřátel-
ských prostředků jaderného napadení, letectva a hlavních uskupení; nešablono-
vitě budování obrany a rozčlenění vojsk do hloubky s dovedným využitím příro-
zených vlastností terénu a možností jeho ženijní úpravy; houževnatá obrana dů-
ležitých rajónů a klíčových postavení spolu s včasným manévrem vojsk a pro-
středků na rozhodující směry a rozhodnými protiztečemi a protiúderu na usku-
pení nepřítel, kterým se podařilo do obrany vklínit; dovedná organizace paleb
všech druhů zbraní a jejich skloubení se ženijními překážkami a zajištění mož-
nosti okamžitého soustředění paleb do libovolného prostoru; dovedná organizace
ochrany vojsk před účinky jaderných zbraní a včasná likvidace následků jejich
použití atd. atd.

Nikdo jistě nebude popírat, že obrana je jedním z nejtěžších druhů bojové činnosti — ale i v podmínkách oboustranného použití zbraní hromadného ničení má vždy reálné možnosti na úspěch, bude-li odpovědně a dovedně organizována a vedena.

Každý velitel, který je přinucen přejít do obrany, samozřejmě musí být přesvědčen, že dosažením první části cíle obranného boje si již vytváří podmínky i pro realizaci druhé části. Vždyť v tom je obsažen celý smysl obrany. Proto také řady několikrát zdůrazňováním jednoznačně určují cíl této bojové činnosti: ... v průběhu nepřátelského útoku je třeba zničit hlavní síly nepřítele nebo je zastavit jadernými údery a palbou všech klasických zbraní, protiúderů a protiztečemi druhých sledů a záloh a tím vytvořit podmínky pro postupný přechod do rozhodného útoku nebo pro pokračování útoku; ... aktivní činnosti vojsk v obranné operaci musí být vytvořeny podmínky pro přechod do protiútoku nebo pro obnovení útoku atd.

Kromě toho, že zámysl vlastní obranné operace nebo boje vždy v sobě zahrnuje opatření, která mají v konečné fázi zabezpečit tento přechod do útoku nebo obnovu útoku, působí ve prospěch přechodu vojsk obránce do útočné činnosti ještě další faktory.

Úspěšná činnost obránce umožňuje nadřízenému veliteli útočnou činnost, vytváří pro ni do jisté míry podmínky tím, že paralyzuje protičinnost protivníka a aktivně spolupůsobí na zmaření celkového zámyslu nepřítele. Souhrn všech těchto a dalších skutečností pak naopak vytváří v určitém stadiu obranného boje i vhodné podmínky, které usnadňují obránci zajistit si přechod do útoku vlastní činností.

Závěrem k této otázce: cíle obranné operace a boje se za oboustranného použití zbraní hromadného ničení v zásadě nezměnily. Obrana musí mít i nadále úkol zmařit útok nepřítele a vytvořit podmínky pro útok, který jedině může ukončit sražení nebo boj vítězně. Obrana bez úkolu zabezpečit přechod do útoku ztrácí smysl i význam.

*

Dále chci vyjádřit svůj názor na možnost a nutnost ničení nepřítele na dalekých přístupech a to především jadernými zbraněmi.

Nejprve k chápání pojmu „daleké přístupy“. Jistě, že jeho obsah se v současné době proti minulosti vlivem pronikavého zvětšení dosahu působnosti zbraní obránce zásadně změnil.

Jestliže dříve měl obránce možnost působit podstatnou částí svých prostředků (dělostřelectvem) do hloubky přibližně 20 km před přední okraj (předsunutím části dělostřelectva se tato hloubka o něco zvětšila) a jen letectvem do větší hloubky, dnes jaderné raketové zbraně tyto možnosti mnohokrát zvětšují. Je však otázka, zda máme vycházet při volbě cílů pro tyto zbraně jen a vždy z možnosti jejich maximálního dosahu.

Ničením nepřítele na dalekých přístupech se snažíme vytvářet nejvýhodnější podmínky pro obrannou operaci a boj. Chceme tím zabránit nepříteli, aby mohl bez překážek a ztrát v hloubce svého území přisunovat další sledy a zálohy a tak vytvářet silná uskupení, kterými by pak mohl udeřit na naše postavení.

Bude jistě záležet na situaci, do jaké hloubky bude obránce ničit nepřítele jadernými prostředky a letectvem. Nemůžeme vyloučit případ, kdy se tato

hloubka bude blížit k hranici maximálního dosahu prostředků. Rozhodně jej nelze považovat za typický a hlavně z důvodů, že ani předčasně zaujímaná obrana velkými uskupeními, vybavenými v dostatečném množství operačními a operačně taktickými raketovými zbraněmi, nebude typická. Jsou-li hlavní síly nepřítele ještě v hloubce a mezi nimi a vojsky, připravujícími se k obraně, nejsou jiné podstatné síly nepřítele, jistě obránce využije maximálně svých možností ničit vojska protivníka po celou dobu jejich soustřeďování se do útočné sestavy a tím soustavně snižovat jejich údernou sílu. Vždyť jen tak bude plnit svůj hlavní úkol — zmařit útok nepřítele. Řády tuto povinnost přímo zdůrazňují, ukládají-li v situaci, kdy nepřítel před zahájením útoku vysunuje a rozvíjí vojska, povinnost napadat je frontovými a armádními prostředky postupně již na dalekých přístupech k obraně.

Ovšem daleko častěji bude obrana zaujímana v situaci, kdy vojska nepřítele, připravující se k útoku, jsou rozložena prakticky od předního okraje obrany do hloubky svého území a to v různých silných uskupeních. Pak způsob působení na ně jistě nebude v první řadě závislý na maximálním dosahu vlastních raketových zbraní a letectva, ale na mnoha dalších činitelích určujících zámysl obranné operace. Bude to především ocenit nejnebezpečnější uskupení nepřítele z hlediska jejich možností působit na obranu, dále určit nejefektivnější způsob jejich ničení (způsobit maximální ztráty) a co nejvíce snížit jejich bojeschopnost. Tyto a ostatní skutečnosti (vyhodnocení celkového zámyslu nepřítele a jeho možností mimo naše pásmo, vyhodnocení terénních podmínek, časové možnosti nepřítele atd.) určují stupeň a dobu, tím i hloubku zásahu ze strany obránce. Nejsprávnější způsob úderů v této situaci a to jak po stránce výběru cílů z celé řady zjištěných nepřátelských objektů, prostředků a uskupení, tak po stránce času, metodě realizace a síly úderů bude právě hlavní náplní rozhodnutí obránce; tímto rozhodnutím vytváří dobré či špatné podmínky ke splnění celkového úkolu obrany.

Sama existence určitého objektu nepřítele na hloubku maximálního dosahu raketových zbraní tedy nevyvolává automatický úder zbraní obránce — čili jinak řečeno: ne vždy tento maximální dosah raketových prostředků a letectva znamená pro obránce vyjádření pojmu „daleké přístupy“, které vyžadují úder raketových zbraní.

Na druhé straně však samozřejmě existence nových prostředků v rukách obránce při jejich dovedném použití radikálně zvětšuje jeho možnosti dosáhnout maximálního snížení úderu útočících vojsk nepřítele ještě před jejich vyražením k útoku. Právě zde se projevují velké rozdíly v obranné operaci proti minulosti.

Řády se v tomto smyslu zásadně nezměnily, ale možnosti uplatnění jejich ustanovení se mnohokrát zvětšily. Jako dříve i dnes se v řádech zdůrazňuje, že úspěch v obranné operaci je třeba zabezpečovat ještě dříve, než nepřítel vyrazí k útoku. Toho lze dosáhnout zmařením jeho útoku a rozdrčením jeho vojsk a prostředků nenadálými jadernými údery a působením vlastního letectva a dělostřelectva. I cíle úderů se stanovují kromě nových prostředků hromadného napadení obdobně tak, že je tvoří hlavní uskupení vojsk, velitelská stanoviště, letouny na letištích, radiotechnické prostředky, železniční uzly, přepraviště a další objekty. Stejně jako dříve se zdůrazňuje účelnost palby všemi prostředky,

kteří má obránce, jak na soustředování nepřátelských sil a prostředků k útoku, tak současně i na jeho přisunované zálohy, i to, že se k těmto úderům přisunuje co největší množství palebných prostředků a letectva. A konečně i formy dosažení těchto cílů zůstávají dřívější — palebné působení na nepřítele na dalekých přístupech a protipříprava.

V této souvislosti je nutno ještě zdůraznit, že síly a prostředky nepřítele v hloubce svého území budou kromě vlastní palebné činnosti obránce ničeny i jadernými prostředky a letectvem nadřízených velitelů. Nadřízení velitelé budou tím uskutečňovat jak podporu podřízených vojsk, připravujících se nebo již vedoucích obranný boj, tak — a to hlavně — celkový svůj záměr operací. A poněvadž působení všech prostředků ve velké hloubce nepřátelského území musí být vždy centrálně řízeno, vytváří se situace, kdy tyto síly a prostředky nepřítele budou po celou dobu přesunů k frontě systematicky a soustavně ničeny.

Závěrem k této otázce: použití zbraní hromadného ničení nezměnilo vlastní podstatu uváděných opatření, jen zásadním způsobem ovlivňuje jejich kvalitu a účinnost. Boj s nepřítelem ještě do příchodu jeho vojsk k vlastnímu obrannému postavení a jeho výsledky bude mít vždy pro obránce vážné místo při zabezpečování úspěchu obranného boje. Lze si těžko představit, že by obránce měl naději na úspěch přímým bojem s útočícím nepřátelským uskupením, vytvořeným bez valných obtíží v hloubce jeho území, kdy útočník bude moci použít již všech svých palebných prostředků včetně taktických. Neměl-li by obránce možnost působit na nepřítele již před vlastním jeho útokem v situaci vcelku pro něho výhodné (je pod omezeným působením prostředků nepřítele), pak by byla jistě velmi pochybná i kvalita jeho odporu v podmínkách daleko těžších, které vzniknou při vlastní obranné činnosti.

*

A ještě k jedné otázce. Připojuji se k celé řadě soudruhů, kteří navrhuji ve velmi užívané formulaci „oboustranné použití zbraní hromadného ničení“ vypustit slovo „oboustranné“. Zbraně hromadného ničení budou používat v příští možné válce zákonitě obě strany. Proto není nutné tuto okolnost zdůrazňovat právě tak, jako ji nezdůrazňujeme při použití jiných bojových prostředků. Spíše považuji za správné uvádět zcela mimořádný případ použití zbraní hromadného ničení jen jednou bojující stranou, jako zcela netypický a ojedinělý způsob soudobého boje.

—☆—

Na konci chci vyjádřit přesvědčení, že je jistě správné, že se v současné době věnuje zvýšená pozornost ve vojenské vědě a myšlení otázkám obrany v soudobých operacích a bojích, poněvadž v této oblasti došlo k mnohým nejasnostem a nepřesným výkladům. Snažíme-li se nyní tyto nedostatky odstranit, vyžádá si to samozřejmě mnoho práce a úsilí. A myslím, že významnou úlohu při tom sehraje otevřená výměna názorů, která umožní dosáhnout jednoznačného chápání celé tak rozsáhlé problematiky.

Zkušenosti z použití vrtulníkového výsadku

Podplukovník Radomil R o p e k

Při taktickém cvičení s vojsky v letošním roce byl vysazen vrtulníkový výsadek. Cílem bylo ověřit jeho možnosti a stanovené normy za podmínek přibližujících se co nejvíce skutečné bojové činnosti. Cvičení kladlo vysoké nároky na jednotky, štáby a letecký útvar, který výsadek přepravoval.

V článku jsem zpracoval získané zkušenosti se zdůrazněním těch poznatků, které zasluhují pozornost pro svou obecnou platnost. V těch případech, kde nebylo dosaženo optimálních výsledků, uvádím jak činnost měla vypadat.

* * *

Zásady použití vrtulníkových výsadků byly uveřejněny ve Vojenské mysli 5/1962 v článku „Organizace a provedení taktického vzdušného výsadku“. Jímí se řídilo i naše cvičení.

Cvičení vycházelo z této situace:

K době zahájení cvičení prvosledové svazky armády ovládly prostor jejího bližšího úkolu. Útok divízi byl všeobecně zpomalen.

Cvičící divize při přesunu k zasazení do 1. sledu na rozhodujícím směru armády zaujala prostor, kde po několik hodin přestávky dokončovala materiální, technické a zdravotnické zabezpečení přesunu a boje.

Velitel armády realizoval svůj zámysl raketovými jadernými údery, údery letectva a bojovou činností svazků zničit prvosledové svazky nepřítel, nedovolit jim odchod a organizaci obrany na řece. V dalším zamýšlel zasazením cvičícího druhosledového svazku, údery raket, letectva a vzdušných výsadků rozbít ve střetném boji jeho přicházející bližší operační zálohy. Ovládnutím nařízených prostorů do konce D - 3 vytvořit podmínky ke splnění dalšího úkolu armády.

V této době byly jednotky budoucího vrtulníkového výsadku použity jako zachraňovací a uvolňovací odřad k odstranění následků výbuchu atomové pumy.

Štáb divize vydal pro jednotku na základě upřesnění svého bojového úkolu předběžné nařízení, které pomohlo veliteli výsadku v krátké době po splnění úkolu

ZUO konkrétně připravit sebe i jednotky k dalšímu úkolu. Času, který tým získal, využil k přípravě výzbroje, bojové techniky, spojovacích prostředků k vysazení a automobilní techniky k zabezpečení samostatného pochodu. Ihned po obdržení předběžných pokynů sestavil orientační počty k vysazení. Potřeboval je ke konkrétnímu jednání se štábem vrtulníkového útvaru.

Na velitelství divize se v určený čas dostavili zástupci vrtulníkového pluku a důstojník velitelství letecké armády. Velitel vrtulníkového pluku byl také předem vyzooměn o plánovaném úkolu. Současně obdržel pokyny k předběžnému manévru pluku ke splnění úkolu.

Na velitelství divize je očekával velitel vrtulníkového výsadku.

Součinnost řídil náčelník štábu divize. Kromě uvedených důstojníků se jí zúčastnili náčelník operačního oddělení, hlavní funkcionáři ze štábu dělostřelectva a ze spojovacího, průzkumného, ženijního, chemického oddělení, PVO a týlu. Byla rozdělena na čtyři údobí:

- zaujetí výchozích prostorů;
- přelet a vysazení;
- zabezpečení bojové činnosti vzdušného výsadku;
- zabezpečení sloučení.

Po deseti minutách jednání přišel rozkaz k okamžitému zahájení dalšího přesunu. Uvolněním funkcionářů z organizace součinnosti za těchto podmínek nastala situace, které bylo třeba později čelit se

značným vypětím úsilí. Proto několik poznámek k této otázce.

Podle dosavadních zkušeností bude v soudobých podmínkách příprava divizních vrtulníkových výsadků probíhat takřka vždy v omezeném čase. Jeho nedostatek pak ovlivní stupeň propracování řady úkolů. Za takových okolností je nejlepší organizaci součinnosti řídit předáváním krátkých příkazů velitele divize osobně nebo prostřednictvím štábu.

Všimněme si v této souvislosti ještě ostatních povinností štábu divize, kterých je celá řada. Štáb připravuje veliteli divize podklady pro rozhodnutí k použití vzdušného výsadku, zpracovává nutné výpočty, formuluje rozhodnutí a dovádí je do jednotek. V dalším zabezpečuje stálou součinnost s útvaru divize útočícími ke sloučení a s armádními prostředky a letectvem. Organizuje průzkum všeho druhu v zájmu výsadku a zabezpečuje letecké fotografie s armádními prostředky a letectvem. Organizuje velení výsadku a kontroluje přípravu jednotek a vrtulníků s dodržením všech opatření k zabezpečení vysazení a bojové činnosti.

Ani tím není úloha divize vyčerpána. Štáb divize řídí práci štábu útvaru vrtulníků a velitele vzdušného výsadku zejména při propočtu k vysazení a sestavování tabulek vysazení. (Kolik osob nebo materiálu je možno nakládat do jednoho vrtulníku se dozví velitel výsadku po propočtu letovoda vrtulníkového pluku. Čím delší let, tím více paliva potřebuje vrtulník a tím méně může mít výsadkového nákladu). Připravuje i dokumenty pro velení a spojení jako kódované mapy, volací znaky, signální tabulky a signály součinnosti. Celý systém kódového spojení se vzdušným výsadkem je odlišný od běžně používaného k velení ostatním jednotkám.

Co z těchto úkolů lze vypustit nebo zkrátit, či jinak ovlivnit při nedostatku času? Rozhodne o tom velitel divize nebo náčelník štábu podle konkrétní situace. Nikdy však, ani za zvlášť těžkých podmínek, nelze tyto funkcionáře zbavit odpovědnosti za dokonalejší přípravu a zabezpečení vzdušného výsadku k vysazení a boji.

Plánování použití vrtulníkového výsadku v souladu s rozhodnutím a pokyny velitele divize, všestranné zabezpečení jeho vysazení a bojové činnosti je tedy jednou ze základních povinností štábu divize.

Po stránce celkového rozvržení času není jistě bez zajímavosti, že akce byla

připravována několik hodin před zasazením divize do boje třetího dne. Tento předstih v plánování je nejen možný, ale v některých případech i nutný. Jeho možnost je dána plánováním vzdušných výsadků štábem armády na celou hloubku operace. Proto na základě rozhodnutí velitele armády může jeho štáb usměrňovat činnost podřízených s potřebnou perspektivou.

Časový předstih v plánování je nutný zvláště tehdy, kdy letecký útvar je vázán v průběhu bojů úkoly, které neplní v součinnosti s armádou, jejíž výsadek v dalším zabezpečuje. Proto k dohovoru součinnosti je výhodné stanovit dobu podle konkrétní situace všech zúčastněných.

Při organizaci součinnosti byl kalkulován čas vzhledem k době ČV (zahájení vysazení příslušníků výsadku po přiletu na přistávací plochu), která nebyla cvičícím známa. Vysazení podle předpokládaného tempa útoku bylo plánováno kolem poledne D-3. Časová kalkulace od výzvy vrtulníkového pluku ke startu až do vysazení byla tato:

ČV až ČV-30' přelet z odletové plochy na plochu vysazení;

ČV-30' až ČV-45' nakládání, upevňování materiálu a nasazení;

ČV-45' až ČV-65' přelet z výchozího letiště vrtulníků na odletovou plochu;

ČV-65' až ČV-85' prohrátí motorů před odletem.

Navíc k této době byl kalkulován čas potřebný k pohotovosti číslo 1 pro letecké osádky a čas potřebný k proniknutí výzvy ke startu (od divize armády, letecké armády a vrtulníkovému útvaru).

Podle uvedené kalkulace bylo nutno výzvu ke startu předat nejpozději dvě hodiny před časem ČV.

Velitel výsadku měl připravený rozpočet k vysazení pro svoji jednotku i pro jednotky zesílení, určené předběžným nařízením. Rozpočet obsahoval rozpis potřeby vrtulníků pro motostřelecký prapor zesílený baterií BzK, ženijní četou a družstvem radiačního a chemického průzkumu. Bylo to celkem 196 osob s výstrojí a výzbrojí. Z těžší výzbroje 7 beztržkových kanónů — každý s deseti truhlíky munice, 2 minomety — každý se čtyřiceti truhlíky munice, 140 protitankových min, 2 automobily GAZ 69 a 1 motocykl. Podle propočtu bylo třeba k přepravě 30 vrtulníků Mi-4.

Po vyslechnutí úkolu připravil velitel výsadku se zástupci vrtulníkového pluku plán naložení a nasazení a plánovanou

tabulkou vysazení. Plány zpracovali formou zákresů do pracovních map a načrtli s potřebnými výpočty.

Zmíním se podrobněji o dokumentaci štábu divize, jejíž zpracování činí obtíž, ačkoli je jednoduchá.

Základním dokumentem pro zplánování použití vrtulníkového výsadku je plánová tabulka, kterou schvaluje velitel divize. Štáb divize v ní upřesňuje ve spolupráci s velitelem výsadku a vrtulníkového pluku:

- výchozí prostor pro vysazení, včetně prostoru rozmístění a soustředění vysazovaných jednotek a jejich výchozí polohy před nasednutím a naložením materiálu a odletové plochy vrtulníků;
- prostor vysazení, přistávací plochy pro vrtulníky (hlavní a záložní) rozdělení vysazovaných jednotek do vrtulníků;
- trať a profil letu vrtulníků;
- opatření k bojovému a jiným druhům zabezpečení;
- opatření k organizaci velení, spojení a pořádkové služby;
- doby pohotovosti výsadku;
- doba vzletu, začátek a konec vysazení.

Celý plán je v průběhu další činnosti upřesňován podle situace. Na jeho základě zpracováváme ostatní plány a schémata k zabezpečení činnosti výsadku. Tak v plánu naložení a nasednutí bylo určeno stanoviště každému vrtulníku na odletové ploše, aby bylo možno včas připravit skryté rozmístění materiálu k naložení ve výchozím položení. Schématem přistání vrtulníku bylo určeno i rozmístění jednotlivých vrtulníkových skupin. Na návrh zástupců vrtulníkového pluku se upustilo od předání čísel vrtulníků v sestavě velitel výsadku. Místo toho byly vrtulníky v letkách očíslovány pořadovými čísly. 1 - vedoucí vrtulník 1. roje, 2 - pravý v prvním roji, 3 - levý v prvním roji, 4 - vedoucí druhého roje atd.

Plán naložení a nasednutí zpracováváme podle plánové tabulky vysazení. Jeho nutnost je dána tím, že vrtulníky přistávají na ploše vysazení v sestavě, která zabezpečuje okamžité zahájení boje. Kupříkladu protitankový kanón je nejlépe vysadit v palebném postavení, nebo alespoň v jeho blízkosti, protože obsluha v počtu 3 mužů (převážaných s kanónem) musí po vyložení co nejrychleji dovést do palebného postavení nejen kanón ale i potřebnou munici. Jednotky zajištění je nejlépe zase vysadit alespoň ve

směru jejich činnosti, není-li účelné přistát s nimi přímo v místě jejich úkolu.

Veškerá činnost má být proto plánovou tabulkou vysazení připravena tak, aby boj byl zahájen organizovaně bez zbytečných přesunů.

Závěrem k této stati ještě několik poznámek.

Štáb divize nesmí připustit, aby z jakýchkoli příčin zůstala činnost výsadku nezabezpečena. Praxe však opět potvrdila, že otázky zabezpečení jak vysazení tak bojové činnosti nebývají vždy doceněny podle své důležitosti.

Vrtulníky přelétávají nad vlastním i nepřátelským územím v minimální výšce, která je chrání před nepřátelskými stíhači a znesnadňuje rozpoznání pomocí radiolokátorů. Při přeletu fronty ohrožují sestavu vrtulníků prakticky všechny zbraně protivníka. Hlavním prostředkem jejich ničení a umlčení jsou jaderné údery a dělostřelectvo všeho druhu.

Osa letu, není-li souvislá fronta obrany nepřítele, bude stanovena nad místy neobsazenými nepřítelem. V jiném případě bude protivník umlčen a zničen atomovými údery.

Velitel dělostřelectva potřebuje včas znát dobu přeletu, aby mohl umlčovat protivzdušné prostředky nepřítele 5–10 minut před jeho zahájením. Pro možnost ohrožení vrtulníků v době průletu přenáší dělostřelectvo palbu na odpory, které jsou na okrajích pásma. Velitel dělostřelectva a minometných jednotek vlastním pozorováním zjišťují zda přilétává sestava vrtulníků. Jakmile jsou nad palebnými postaveními, dávají samostatně signál na přerušení palby v pásmu přeletu a pak ji soustřeďují na křídla tohoto pásma.

Čas přeletu vyhlašuje štáb divize. Musí jej znát zejména velitel dělostřelectva, náčelník PVO divize a funkcionáři, kteří zabezpečují činnost výsadku. Štáb divize současně žádá o podporu armádami útvary a prostředky a před letem vrtulníků nad vlastními vojsky uvědomuje všechny útvary a jednotky, nad jejichž bojovými sestavami bude přelet uskutečněn.

Zmíněné otázky si zasluhují více pozornosti při taktických cvičeních. Jde zvláště o kontrolu proniknutí signálu do útvarů a jak jednotky znají čas a směr přeletu vrtulníků. Přelet nemá být vyhlašován příliš brzy, aby nedošlo k předčasnému prozrazení. Nedbalost v tomto ohledu je nutné hodnotit jako hrubou závadu,

vzhledem k možným ztrátám způsobeným vlastními prostředky.

Z podobných důvodů si zaslouhuje pozornosti zabezpečení sloučení. Řada cvičení s vojsky nás přesvědčila o tom, jak naléhavě je třeba odstranit podceňování těchto otázek. Rozhodující je nejen správně volit prostředky, jimiž se sloučení zabezpečuje, ale především prosadit proniknutí údajů k vykonavatelům.

* * *

Činnost jednotek v D-2 probíhala podle plánu. Cvičící divize se střetla s nepřátelskou divizí přisunutou z hloubky. Jednotky nepřítel, které bránily rozvíjení operace, byly srazeny.

Odpoledne dostal velitel divize bojové nařízení velitele armády k nočnímu útoku. V poledních hodinách příštího dne měla divize přebrodit řeku O. s využitím vrtulníkového výsadku z chodu.

Již v organizaci součinnosti bylo určeno vést vysazovaný prapor z druhém sledu a připravit jeho odeslání v noci před útokem do prostoru, který byl předpokládán jako vyčkávací prostor vzdušného výsadku. Velitel divize pak vydal již jen nařízení k soustředění praporu s posilovými prostředky do tohoto prostoru. Na směr činnosti výsadku a ke sloučení s ním vyslal tankový pluk.

Prapor s posilovými prostředky byl soustředěn ve vyčkávacím prostoru ke 14.00 hodině. Doplnil potřebný materiál a velitel upřesnil činnost jednotek. Nejprve rozdělil osoby a materiál do jednotlivých vrtulníků, pak přezkoušel, jak jednotky zvládnou nastupování a vystupování, nakládání, upevňování a vykládání materiálu. Současně vyhlásil pořadová čísla vrtulníků jednotlivým skupinám a upřesnil činnost při možné změně převládajícího směru větru. V takovém případě by vrtulníky přistávaly a startovaly proti větru při vytvoření celých rojů.

Další činnost probíhala podle zásady, že ve výchozím prostoru pro vysazení probíhá průzkum, příprava a vyznačení přistávacích ploch pro skupiny vrtulníků. Je-li dost času, pak jednotlivá místa výchozího prostoru pro vysazení určují společně velitel divize, velitel vzdušného výsadku a velitel útvaru vrtulníků. V opačném případě může terén pro přistání v blízkosti prostoru rozmístění jednotek prozkoumat sám velitel vzdušného výsadku, jako tomu bylo v našem případě.

Velitel odejel na rekonoskaci výchozího položení pro nasednutí s veliteli

vrtulníkových skupin a řidiči automobilů. Odletová plocha byla vzdálena od vyčkávacího prostoru 7 km.

Na místě určil soustředění jednotlivých skupin ve výchozím položení, osu a způsob zaujetí, způsob vytyčení přistávací plochy pro vrtulníky, osy přesunu k místu naložení a sesednutí. Oznámil své stanoviště a místo, odkud bude dán signál k nasednutí a naložení.

Celá činnost probíhala při dodržování zásad utajení a maskování. Jakmile řidiči a velitelé skupin prošli osu z rozchodiště až do výchozího položení, velitel výsadku je soustředil a vrátil se na své velitelské stanoviště. Zde vydal rozkaz svým i přiděleným jednotkám.

* * *

V ranních hodinách D-3 se zrychlil postup vlastních vojsk. Bylo nutné vysadit dříve než byl původní plán.

Vrtulníkový pluk uskutečnil k této době manévr na plochu plnění palivem.

Výsadkové jednotky zaujaly výchozí položení k nasednutí a naložení do vrtulníků ještě před jejich přiletem. Využily přitom maskovacích vlastností terénu a podmínek zhoršené viditelnosti.

Vrtulníkový výsadek po obdržení rozkazu ke startu přelétl po letkách na odletovou plochu. Jednotky nasedly, uložily a upevnily materiál bez komplikací, třebaže vrtulníky přilétly na odletovou plochu v neplánovaném směru a přistály v pozmeněné sestavě. Vál totiž východní vítr, místo dosavadně převládajícího západního. Proto se sestava vrtulníků vytočila směrem na východ, při zachování ploch pro jednotlivé letky. Vrtulníkové skupiny prokázaly dobrý výcvik. Naložily a upevnily materiál a nasedly za řízení palubních techniků do 10 minut po vyhlášení signálem. Za včasnou a rychlou práci (naložení a nasednutí) odpovídal velitel výsadku a za přesné a včasné vysazení výsadku v plánovaném prostoru velitel útvaru vrtulníků. Jednotky výsadku proto od doby zaujetí výchozího položení až do skončení vysazení plnily rozkazy velitele vrtulníkového pluku.

K odletu má dát souhlas velitel divize. Jemu velitel výsadku a velitel útvaru vrtulníků hlásí naložení a nasednutí výsadkářů smluveným signálem. Ten stejným způsobem povoluje odlet výsadku. K tomu však nebyly zabezpečeny spojující prostředky.

Ještě několik poznámek k odletovým a přistávacím plochám. Je třeba vybrat

hlavní a záložní. Ne každá bude vhodná pro vrtulníky. Vrtulník nemůže kupříkladu přistát na rozbahněné půdě, nebo na svahu s větším sklonem (nad 80°). Vyložit jednotky z visu v takových případech je celkem snadné, ne však těžší materiál.

Nejnáročnější je vybírat plochy pro přetížené vrtulníky. Tak kupříkladu vrtulník s autem GAZ-69 (1525 kg) je silně přetížen, takže musí startovat a přistávat s rozběhem (výběhem). Plocha pro ně byla rovná, bez okolních překážek, proti větru dlouhá více než 100 m.

Za 15 minut po signálu naložení a nasazení vzletla první letka ke splnění úkolu. Proud vrtulníků využíval reliefu terénu a letěl v minimálních výškách nad mezerami v sestavě nepřítele.

Letecká část cvičení probíhala za ztížených povětrnostních podmínek, za silné snížené viditelnosti a nízké oblačnosti. Navíc cvičení se konalo v hornatém terénu.

Za těchto podmínek letci splnili svůj úkol úspěšně. Po celou dobu přeletu neletěly výše jak 50 m nad zemí. Přímá vzdálenost odletové plochy od místa vysazení byla 50 km. K době vysazení byly 2 pluky vzdáleny od výsadku něco před 20 km.

Výsadek byl vysazen ve vhodné době vzhledem k činnosti hlavních sil, které úspěšně pronásledovaly ustupujícího nepřítele. Předčasně vysazení i za těchto podmínek by mohlo vést k nesplnění bojového úkolu a opožděné vysazení by ztratilo vliv na bojovou činnost divize.

Za přeletu obdržel velitel výsadku zprávu, že v blízkosti přistávací plochy výsadku je zjištěna baterie Honest John. Byl upozorněn, že na ni v současné době provádí úder vlastní letectvo. Úkolem výsadku bylo využít leteckého úderu, po vysazení zničit tyto prostředky atomového napadení nepřítele a pak splnit původně stanovený úkol.

Velitel výsadku se dopustil chyby tím, že se dočasně odloučil od prostředků vedení. Nemohl proto, jak vyžadovala situace, co nejdříve uvědomit o změně úkolu podřízené. Velitelé rot a čet ihned po vystoupení z vrtulníků shromažďovali výsadkáře, výzbroj a bojovou techniku a samostatně vyváděli své jednotky do určených míst, aniž čekali na dokončení vysazení všech výsadkářů. Jejich činnost probíhala v souhlasu s původním plánem boje.

Přesto se podařilo ještě včas orientovat jednotky k boji proti umlčeným odporům

obranu Honest John, i když vrtulníky byly přinuceny přistát v jiném místě, než bylo původně stanoveno. Situace v prostoru vysazení byla totiž jiná, než jakou předpokládal velitel ve svém rozhodnutí. Na základě nového úkolu bylo všech jednotek třeba ke zteči nepřátelských odporů. Nejdůležitější z nich byly v jednom směru od místa vysazení. Výsadek po prudké zteči za podpory bezzákluzových kanónů zničil zbytky nepřítele a vyšel do předpokládané sestavy pro splnění následujícího úkolu.

Mezitím vlastní průzkum hlásil pohyb nepřátelských jednotek v proudu na autech směrem k předmostí obsazenému vzdušným výsadkem.

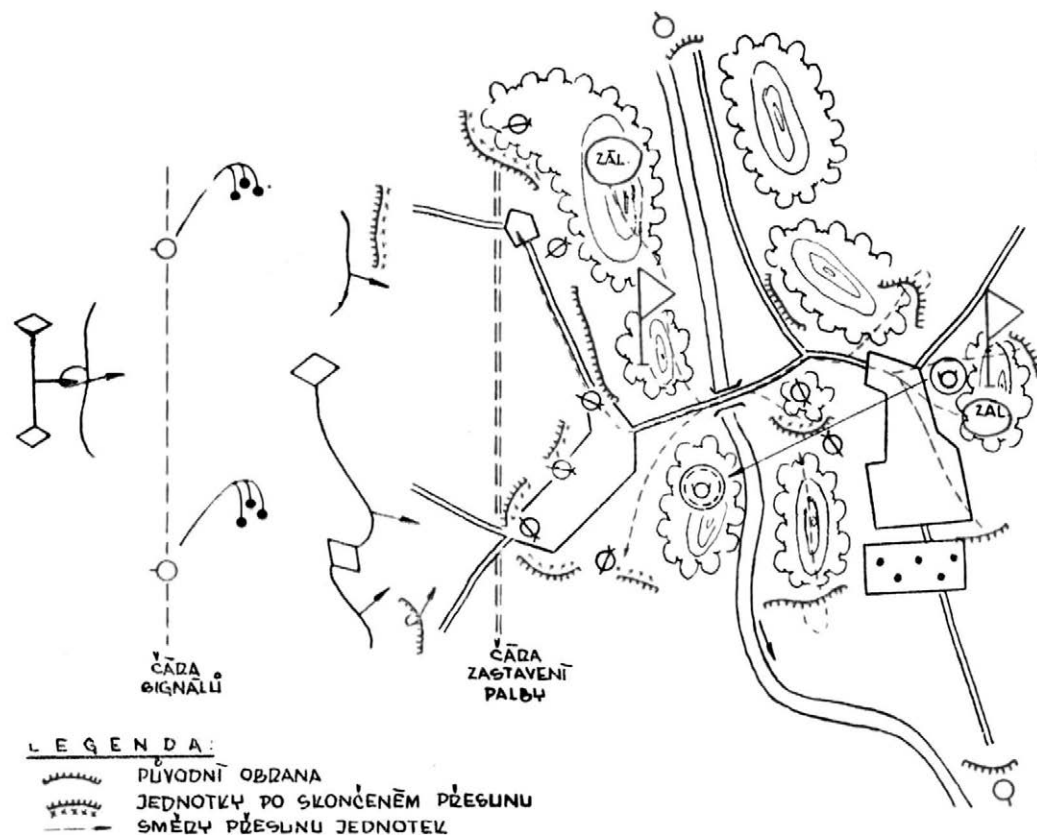
Vysazené automobily GAZ-69 byly použity k rychlému soustředění protitankových kanónů a protitankové munice. Palbou všech prostředků, přehrazením dalšího postupu nepřítele zálohou a ztečí jedné roty do jeho boku, zabezpečil velitel výsadku vysazení svého druhého sledu. Ten přistál na vrtulnících v přesně plánovanou dobu.

V té době odcházely od fronty k řece silné nepřátelské jednotky. Velitel výsadku přeskupil své síly a prostředky vzhledem k nové situaci a změnil své stanovisko, aby mohl osobně řídit boj o sloučení s vlastními jednotkami. Paleb dělostřelectva vlastní divize (spojení s dělostřelectvem bylo navázáno nejdříve) využíval zejména ke zpomalení postupu nepřátelských útvarů. V jednom případě použil jeho palby ke zničení sekce dělostřeleckých raket Honest John, jejíž stanoviště upřesnil ze své pozorovatelný.

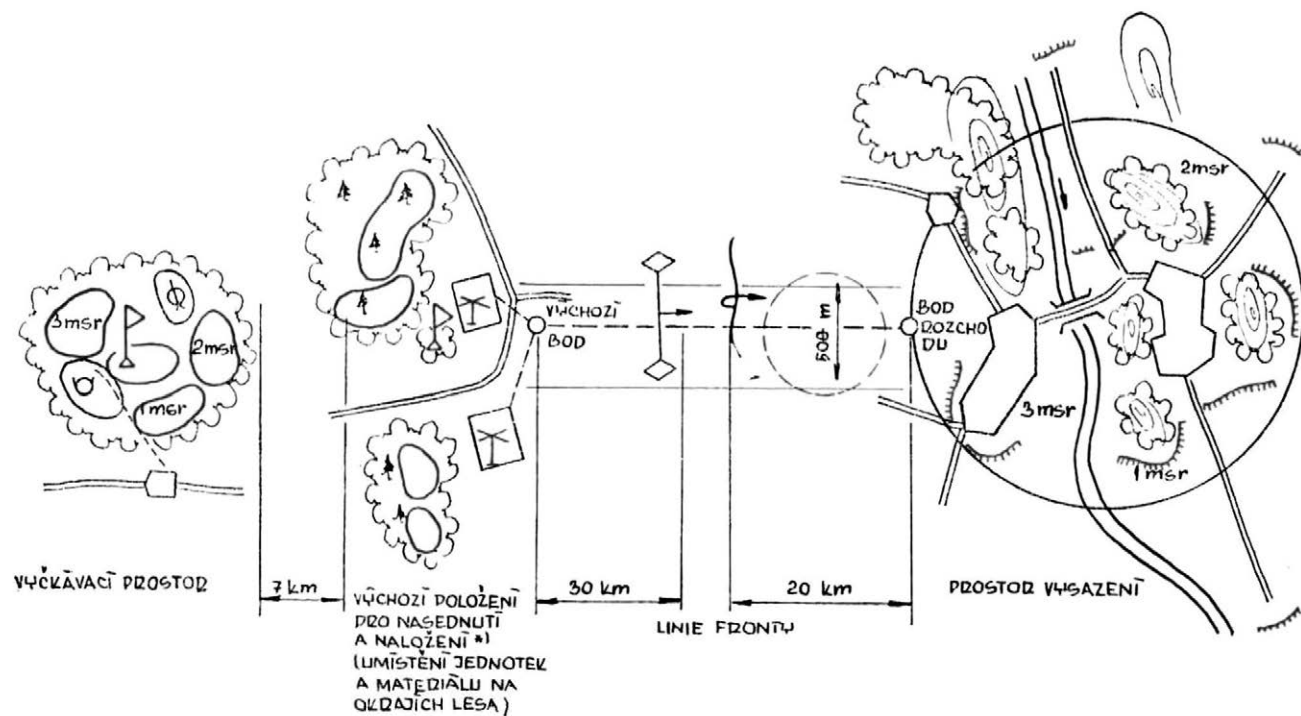
Při přesunu VS pomocí automobilů GAZ-69 ponechal zpět rádiovou stanici pro spojení s tankovým plukem, vycházejícím na sloučení. Toto opomenutí mělo své následky v dalším boji. V době, kdy se ustupující jednotky nepřítele rozvinuly proti výsadku, pozoroval na vzdálenost několika km příjíždějící vlastní tanky, jejichž činnost nemohl ovlivnit ve svůj prospěch. Nepřátelské rojnice se přisunovaly ve směru hlavní komunikace k řece. Vlastní tankové roty se soustřeďovaly k boční komunikaci a nevyšly nepřítele do zad ani do boku, protože od hlavního bojiště je odděloval nepřehledný terén.

Po sloučení s předsunutým odřadem, kdy nepřátelské jednotky po zjištění možné úhrzo ze strany přicházející divize se rychle stáhly z dosahu paleb, velitel výsadku informoval velitele předsu-

SCHEMA MANĚVRY VZDUŠNĚHO VÝSADKU V DOBĚ PŘÍCHODU HLAVNÍCH SIL NEPŘÍTELE OD FRONTY

SCHEMA PŘESUNU TAKTICKÉHO VÝSADKU K VÝSAZENÍ

- *) JEDNOTKY ZAJÍMALY VÝCHOZÍ POLOŽENÍ PODLE PLÁNU NALOŽENÍ A NASEDNUTÍ. ZA 15 MINUT PO SIGNÁLU K NALOŽENÍ A NASEDNUTÍ LETKY VRTULNÍKŮ ODSTARTOVALY. V PŘÍPADU PRŮLETU JE NUTNÉ ZNIČIT A UMĚČET RŮZNÉ ZBRANĚ V ŠÍŘI 2 km, PI KULOMETY 3 km, MALORÁŽOVĚ PI KANŮNY 5-6 km, STŘEDORÁŽOVĚ 8-10 km PODLE KONFIGURACE TERÉNU.

nutného odřadu o situaci. Vzhledem k potřebě udržet předmostí předsunutý odřad postoupil po ose regulované vojáky výsadku k přepravišti.

* * *

Jednotky výsadku se připravovaly na cvičení intenzivně celkem v deseti hodinách (ke zvládnutí techniky nastupování, nakládání a upevňování materiálu a jeho vykládání a ke komplexnímu takticko-pořadovému zaměstnání). Navíc bylo uskutečněno IMZ a ostatní příprava s veliteli.

Ze cvičení lze vyvodit tyto závěry:

Získané zkušenosti potvrdily správnost platných zásad použití vrtulníkových výsadků.

1. Vrtulníkový výsadek se osvědčil jako efektivní prostředek boje. Jeho efek-

tivnost je dána specifickými vlastnostmi vrtulníkových útvarů, jako je rychlost hromadné přepravy vzduchem, nezávislost na podmínkách terénu a zátarasů vytvořených nepřítelem.

2. Vrtulníky poskytují široké možnosti využít taktické výsadky divizí k úkolům, které nemohou tak rychle a úspěšně splnit jiné síly nebo prostředky divize. Vrtulník se může vznést a přistát téměř vertikálně, což zjednodušuje volbu přistávacích ploch. Navíc umožňuje vysadit jednotky kompaktně, bez rozptýlení v terénu a v bojové sestavě, pro kterou se rozhodl velitel.

3. Taktické vzdušné výsadky je třeba používat koordinovaně na základě rozhodnutí velitele armády. V soudobém boji, ve kterém vzrostl význam samostatnosti vševojskových svazků, je nutné aby štáby divizí plně zvládly problematiku použití vrtulníkových výsadků.

Vrtulníkový pluk prokázal výtečnou připravenost vysazením výsadku ve složité situaci. Jeho činnost probíhala za ztížených povětrnostních podmínek v členitém horském terénu. Mistrovství prokázal řízením silně přetížených vrtulníků s automobily GAZ-69 letícími v sestavě letek.

Ke snížení zranitelnosti za přeletu, k docílení co nejmenších ztrát, je důležité položit důraz na vysazování vrtulníkových výsadků v noci. Očekáváme, že letci tento úkol zvládnou stejně dobře.

Některé názory na bojové použití raketových a dělostřeleckých prostředků při přechodu vojsk do dočasné obrany

Podplukovník Josef Brož

Cílem tohoto diskusního příspěvku je poukázat na způsob použití prostředků raketových vojsk a dělostřelectva za přechodu do dočasné obrany v průběhu útočné operace a navázat tak na názory v časopise Vojenská mysl čís. 7-8 z r. 1963.

Situace za přechodu do obrany bude hlavně charakterizována vytvářející se palbou převahou nepřítele na možných směrech. Největší nebezpečí pro vojska představují prostředky jaderného napadení a současně i nepřátelská letiště

z nichž startují nosiče atomových zbraní. V současné době je letectvo předpokládáno nepřítelem nadále hlavním nosičem jaderných zbraní.

Při přechodu armády do obrany v průběhu útočné operace mohou plnit prostředky armády tyto hlavní úkoly:

— ničit nebo umlčovat prostředky jaderného napadení nepřítele a ostatní prostředky hromadného ničení ihned po jejich zjištění;

— bojovat s uskupením nepřítele,

hlavně tankovými jednotkami a zabránit tak narůstání úsilí nebo přenosu úderu na jiný směr;

— ničit vzdušné výsadky nepřítele, vysazené v týlu vlastních vojsk;

— umlčovat dělostřelectvo nepřítele všeho druhu;

— desorganizovat systém velení.

Štáb náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva armády bude v dané situaci řešit pod tlakem nepřítele několik důležitých úkolů současně. Přitom množství a neodkladnost palebných úkolů (při dostatku průzkumových zpráv) bude zpravidla převyšovat palebné možnosti raketových a dělostřeleckých prostředků armády. Proto v této době případně vševojskovému a dělostřeleckému štábu armády velmi odpovědný úkol, ohodnotit cíle podle důležitosti k postupnému jejich ničení (umlčení).

Kromě toho bude štáb dělostřelectva armády řešit nejen přípravu a organizaci paleb pod nimiž budou vojska přecházet do obrany, ale i uskupení a manévry raketových a dělostřeleckých prostředků a v neposlední řadě přípravu a organizaci paleb k obranné operaci. Úspěšné úderové raketových a dělostřeleckých prostředků k zabránění pronikání a narůstání tlaku nepřítele na daném směru mohou postupně navazovat nebo i přerušovat v opatření k zmaření nebo odražení úderu nepřítele, a budou záviset na:

— hodnotě nepřítele před svazky 1. sledu, včasné a úspěšné odhalení jeho palebných prostředků (s důrazem na prostředky jaderného napadení) a tankových jednotek;

— počtu vlastních prostředků raketových vojsk a dělostřelectva;

— výši zásob raketové a dělostřelecké munice;

— vhodnosti výběru cílů a doby uskutečnění úderu;

— organizačních schopnostech štábu armády;

— způsobu organizace velení raketovým a dělostřeleckým prostředkům.

Předpokladem zmaření narůstající palebné převahy nepřítele a úspěšného překrytí vojsk při přechodu do dočasné obrany je v první řadě ničení prostředků jaderného napadení. Tomu musí předcházet dobře organizovaný průzkum. Vzhledem k tomu, že přechod do obrany má být proveden v krátké době a úspěchu lze dosáhnout jen včasnou přípravou paleb, je nutné věnovat pozornost a vyhodnotit

především ty možné směry postupu, na nichž můžeme očekávat zvyšující se intenzitu úderů raket a paleb dělostřelectva nepřítele a kterých budou používat tankové jednotky. Prvořadou povinností štábu dělostřelectva armády bude vyhodnotit:

— nejpravděpodobnější prostory rozmístění taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení;

— nebezpečná místa na daných směrech a to přechody přes vodní překážky, soutěsky, průchody lesními masivy, komunikační uzly nebo prostory, v nichž dochází k příznivému deformování okruhu ničivých účinků jaderného úderu;

— vhodné prostory k rozvinutí dělostřelectva všeho druhu, VS a ostatní důležité cíle, jejichž vyřazení může podstatně oslabit údernou sílu nepřítele.

Výsledkem průzkumu, který organizuje štáb dělostřelectva na základě zhodnocení dosavadních znalostí o nepříteli má být dokonalé odhalení jeho ZHN, nejvážnějších a nejzranitelnějších objektů bojové sestavy. Při zjišťování přesunujících se vojsk je nutné zjistit rychlost a směr přesunu, délku proudů a techniku na nich. Úderům na tyto cíle musí ještě předcházet doplňkový průzkum, k němuž použijeme letouny děl. vzdušného průzkumu.

Pohotovosti průzkumových prostředků a postupným průzkumovým údajům musí odpovídat pohotovost vlastních palebných prostředků a volba vhodného okamžiku pro zahájení úderu.

Způsob boje s prostředky jaderného napadení nepřítele v jednotlivých časových obdobích bude se měnit. Se zahájením přechodu vojsk armády do dočasné obrany bude nutné ničit hlavně technická postavení a přesunující se ZHN a proto v tomto období bude vhodné svěřit tento úkol letectvu. Postupně s narůstajícím tlakem protivníka budou to vyčkávací postavení a v nejpříznivějším případě pak prostředky jaderného napadení v palebných postaveních. V pozdější fázi tohoto období budou umlčovat nebo ničit ZHN hlavně prostředky svazků. Úspěchu můžeme dosáhnout nejen správnou a vhodnou organizací doplňkového průzkumu (jde o cíle, které mění často svou polohu), ale též účelně organizovanou síti pohotovostních baterií raketových prostředků a sladěným systémem palby dělostřelectva.

Po získání potřebných podkladů pro úder (palbu) je třeba, aby štáb armády

nebo svazku určil potřebné parametry a úkol předal v nejkratší době vykonavatelům. Tyto úkoly musí být řešeny v krátkých časových lhůtách a s předstihem, neboť použití jaderných úderů a paleb dělostřelectva na prostředky jaderného napadení nepřítele s předstihem zabrání možným jeho úderům a uchrání vlastní vojska od značných ztrát. Současně tím zabráníme nepříteli uskutečnit podmínky pro narůstání palebné převahy na daném směru.

Nepodaří-li se vlastním průzkumem včas získat potřebné zprávy o nepříteli jako podklad k vlastním úderům (palbám), je nutné určitými opatřeními částečně kompenzovat tento nedostatek. Nelze již ztrácet čas pracnou centralizací palby, neboť jednotky nepřítele musí být pokryty palbou v nejkratší době. Je dohodnuto zpravidla předem, že úderům na prostředky jaderného napadení nepřítele použijeme prostředky svazků i armády. Za tím účelem bude rozdělen prostor před vlastními vojsky na zájmové prostory svazků armády.

Nepřítel k rychlému pronikání a ovládnutí důležitých čar nebo i odříznutí důležitých komunikačních uzlů protivníka použije vzdušné výsadky. Proto raketovým a dělostřeleckým prostředkům případně velmi odpovědný úkol, ničit i vzdušné výsadky nepřítele.

Boj se silným nepřítelem a jeho dělostřelectvem, minomety a protitankovými prostředky bude též vyžadovat značné organizační schopnosti dělostřeleckých štábů, již proto, že možnost použití jaderných zbraní u svazků předpokládaného nepřítele mají dnes i malé jednotky (praporey) a že se zvětšila jeho palebná síla začleněním většího počtu děl a minometů. Vždyť prapor předpokládaného protivníka má již prostředky k palbě až do dálky střely 6 km. Při současném použití praporeních minometných jednotek může nepřítel umlčet nekrytou živou sílu na ploše asi 10-15 ha. Celkové palebné možnosti dělostřelectva svazku západoněmecké nebo americké armády na umlčení nekryté rozmištěné živé síly klasickým střelivem činí asi 100-150 ha (nižší údaje se vztahují na západoněmecký svazek).

K protibaterijní a protiminometné činnosti může být u jednoho svazku protivníka asi 30 cílů, z nich asi 60 % je vzdáleno od linie fronty méně než 4 km, další asi do 8 km. Rovněž protitanková obrana představuje velký počet ručních

zbraní i samohybných děl (90 mm), PTRS a bezzákluzových děl (s možností použití malé jaderné náplně), které svou pohyblivostí a dosahem palby doplňují systém palby ručních protitankových zbraní. Reorganizace divízi (západoněmecké i americké armády) zdůraznila důležitost protitankové obrany v soudobých podmínkách zvýšením počtu protitankových prostředků. Proto musí štáby všech stupňů věnovat právě v tomto období náležitou pozornost těmto protitankovým nepřátelským prostředkům.

Podstatný vliv na úspěšný přechod vojsk do obrany bude mít i dezorganizace prostředků velení nepřítele. Toho dosáhneme vyřazením VS, spojovacích uzlů a dalších technických systémů, čímž současně narušíme součinnost a omezíme podporu raketovými a dělostřeleckými prostředky a letectvem. V této situaci nelze podceňovat ani umlčení (ničení) prostředků velení počínaje rotou. Velitel roty velí podřízeným rádiem a v americké armádě má 8 ks rádiových stanic různých typů. VS útvarů a svazků se prozrazují provozem na rádiových sítích, zvýšeným ruchem pohyblivých prostředků spojení, přistávacími plochami apod. Úspěšné ničení vrtulníků a letounů přispěje též plně k dezorganizaci velení. K ničení důležitých stupňů velení můžeme s výhodou použít jaderné nebo i speciální náplně.

Velmi závažným úkolem za přechodu vojsk armády do dočasné obrany bude způsob použití PTZ všech stupňů. Je nutné, aby štáb armády (svazku) určil vhodné prostory k rozvinutí protitankových prostředků a zátarasů k boji s tankovými jednotkami nepřítele. Podaří-li se nepříteli skrytě přivést síly a prostředky a proniknout mezerami ve frontě, popřípadě provést i údery na naše vojska, je nutné likvidovat následky jaderných úderů a současně uskutečnit manévry PTZ do ohrožených prostorů. Včasné a účelné vysunutí PTZ na jednotlivých směrech může zastavit postup tankových jednotek a zabránit nepříteli v dalším pronikání a narůstání úspěchu. Vzhledem k podmínkám soudobého boje a operace bude vhodné organizovat v tomto období u armády dvě PTZ a začleňovat do jejich sestav samohybná děla nebo lehké protitankové prostředky, které mohou sledovat bojovou činnost vlastních vojsk a může je obsluha sama vlastní silou přemísťovat v průběhu boje. V této souvislosti je třeba právě vyzvednout přednosti PTRS a jejich způ-

soby taktického použití při boji s tanky nepřítele. PTRS umístěné na obrněných transportérech nebo lehkých terénních vozidlech setrvávají totiž na předpokládaných čarách jen do té doby než tank nepřítele se přiblíží na minimální vzdálenost střelby a potom opouštějí postupně palebná stanoviště a zaujmají další čáru v hloubce. Během manévru na novou čáru rozvinutí zpravidla jednotlivá odpalovací zařízení zajíždějí do prostorů, kde doplní další dotaci střel (u odpalovacího zařízení, instalovaného na obrněném transportéru, je možno přepravovat pro každou odpalovací lištu dvě PTRS).

Činnost vševojskového a dělostřeleckého štábu armády bude velmi odpovědná a bude probíhat ve ztížených podmínkách. Bude záležet na dovednosti a organizačních schopnostech příslušníků štábu, aby v dané složité situaci vybrali ty nejdůležitější cíle a nejvhodnější prostředky k jejich zničení nebo umlčení.

Rozhodující úloha štábu dělostřelectva armády při zabezpečení organizovaného přechodu do obrany bude při dostatku zpráv spočívat na:

- rychlé organizaci paleb a jejich předání vykonavatelům, především k ničení prostředků jaderného napadení;
- ekonomickém využití palebných možností raketových a dělostřeleckých prostředků;
- včasné a účelné manévru všech prostředků dělostřelectva.

Při přechodu do obrany bude velmi výhodné budou-li v dotyku s nepřítelem pokud možno tankové jednotky, které přímou střelbou mohou ničit a udržovat postup nepřítele.

Hlavním palebným prostředkem v tomto období jsou rakety operačně taktického dosahu, které mohou působit na celou hloubku bojové sestavy nepřítele a jsou tak základem systému palby. Během přechodu vojsk armády do obrany můžeme použít vzdušné i pozemní jaderné úder. Za příznivých povětrnostních podmínek je možno použít kromě pozemních jaderných úderů i raket se speciální náplní k přehrazení směru postupu nepřátelských tankových jednotek nebo k izolaci jednotlivých prostorů. Pozemní jaderné úder musí odpovídat zámyslu vševojskového velitele. Vojskové rakety a dělostřelectvo v přímé podřízenosti svazku při této pohyblivé fázi boje (operace) bude mít za úkol doplňovat a navazovat na úder operace taktických raket, nedo-

pustit nepříteli proniknout na daném směru a získat tak čas a volnost jednání vlastním jednotkám. Proto bude nutné účelným řízením palby (dělostřelectva v přímé podřízenosti svazku i pluku) soustředit maximální počet dělostřeleckých oddílů (baterií) a dosáhnout tak „navrstvení“ palby tam, kde to situace vyžaduje. To je prvořadý úkol štábu dělostřelectva svazku. Při boji po směrech bude bojová sestava prostředků svazku charakterizována tím, že jednotlivé dělostřelecké oddíly (baterie) budou ve větších vzdálenostech od sebe a celá sestava bude široká a hluboko členěná. Poněvadž v boji bude nepřítel prosakovat (pronikat) mezerami, je nutné je uzavírat přehradnými palbami a prostředky přímé střelby v součinnosti se zátarasy. Vzhledem k již určitým ztrátám prostředků dělostřelectva a neúplnému materiálnímu zabezpečení není účelné rozdrobovat palbu dělostřelectva, zeslabovat její sílu. Štáb dělostřelectva svazku musí učinit opatření (včetně manévru) k hromadění palby na ty objekty, které jsou v dané situaci nejnebezpečnější. Řízení palby musí uskutěčňovat v těsném spojení s jednotkami 1. sledu, s ohledem na jejich možnosti a předvídané úkoly.

Závěrem je možno říci, že přechod do dočasné obrany bude se vyznačovat pro raketové a dělostřelecké prostředky, jejich organizaci a řízení palby těmito charakteristickými rysy:

- přechod do dočasné obrany nebude u všech svazků armády probíhat současně a nelze očekávat, že by se vytvořila nějaká souvislá, lineární fronta; v sestavě budou mezery, což vyžaduje mít na stupni armády takové palebné prostředky, které mohou do nich působit palbou i manévrem (PTZ);

- úspěch či neúspěch při ničení (umlčení) nepřítele palbou je plně závislý na výsledcích průzkumu a doplňkového průzkumu, který musí dodat dostatečně přesné a hodnověrné údaje o cílech, které jsou pro danou situaci rozhodující;

- k přechodu do dočasné obrany dojde zpravidla pod tlakem (výjimečně mimo dotyk), při nedostatku času a krajně omezených lhůtách;

- jen předstihující úder raketových a dělostřeleckých prostředků mohou v dané situaci zabezpečit úspěch.

Podmínky, za kterých budou svazky vševojskové armády přecházet do obrany, mohou narušit celistvost obrany a vážně narušit plnění úkolů na jiných směrech,

nebudou-li podniknuta včasná a účinná opatření ke snížení jeho úderné a palebné síly. Přitom současně palebné prostředky umožňují působit na uskupení nepřítele ještě v hloubce, dříve než se rozvine a vstoupí v přímý palebný styk s vlastními

jednotkami. Úspěch při přechodu do obrany dosáhneme, ztratí-li nepřítel na daném směru palebnou převahu v důsledku zničení jeho prostředků jaderného napadení a značného oslabení tankových jednotek.

K problémům služby dělostřeleckého vyzbrojování v obranném boji vševojskového svazku

Plukovník Augustin Horáček

Při rozboru otázek obrany ve VM č. 7 a 8/1963 zdůrazňují mnozí autoři i požadavek materiálního zabezpečení obranného boje a jeho dalšího přechodu do útoku. Poněvadž soudobá obrana a tím zákonitě i způsoby přechodu do útoku budou poněkud odlišné od dřívějších variant, bude vhodné si povšimnout, jak tyto změny ovlivní i činnost služby dělostřeleckého vyzbrojování svazku.

Z nových prvků soudobé obrany budou ovlivňovat odborné řízení služby dělostřeleckého vyzbrojování svazku při dělostřeleckotechnických otázkách zvláště tyto okolnosti:

— nové názory na způsob přechodu do obrany a na způsob obranného boje a z toho vyplývající změny a požadavky na vytvoření bojové sestavy svazku, zabezpečení přechodu do obrany a způsob vedení;

— velmi důrazné vyzvednutí významu systému palby, kde základem palebného systému budou úderu raketových jaderných prostředků, doplňované úderu letectva, palbou dělostřelectva a tanků;

— různé způsoby přechodu vševojskového svazku z dočasné obrany do útoku a z toho vyplývající požadavky na použití raket a dělostřelectva (včetně posilového) svazku k zabezpečení tohoto přechodu.

Povšimneme-li si blíže uvedených prvků z hlediska potřeb materiálu, shledáme, že u všech převládá značná náročnost na zabezpečení klasickou a raketovou municí.

Pro službu dělostřeleckého vyzbrojování svazku vyplývají z uvedeného poznatku tyto základní požadavky:

1. **Vytvářet a udržovat** u podřízených útvarů a v divizním dělostřeleckém skladu po celou dobu trvání obranného boje a zvláště při přechodu do útoku **stanovené zásoby klasické munice** (u oddílu vojskových raket určený počet raket), aby byly vytvořeny požadované nebo alespoň přiměřené materiální podmínky pro zabezpečení této bojové činnosti svazku;

2. **zabezpečit** vhodným rozmístěním a manévrem dílenských prostředků **odsuny** poškozené výzbroje do dělostřeleckých dílen a její **urychlenou opravu** a navrácení k útvarům. Tím se docílí stálá a poměrně vysoká bojeschopnost podřízených útvarů (jednotek) během boje;

3. **zajistit** všemi prostředky, aby náčelník dělostřeleckého vyzbrojování (NDV) svazku byl stále informován o materiální a taktické situaci podřízených útvarů a o jejich plánovaném použití. Jen tak může plnit úkoly včas a v celém rozsahu a při tom v naprostém souladu se skutečnými potřebami útvarů.

Současné úkoly dělostřeleckomateriálního zabezpečení obranného boje vševojskového svazku

Vytyčený požadavek na vytvoření stanovených zásob raket a klasické munice je dán především soudobým charakterem obranného boje a požadovanou aktivitou i na nižších stupních velení. Značný podíl na realizaci uvedeného požadavku mají i předvídané úkoly raketových jednotek a veškerého dělostřelectva (posilového a protiletadlového), předpokládaný úkol a použití představeného odřadu, vytvoření

systému palebné síly a všechny ostatní bojové činnosti útvarů, kterými se obranný boj a přechod do útoku bude vyznačovat a které budou, pokud jde o spotřebu munice, velmi náročné.

Doplňování podřízených útvarů (jednotek) municí nebude snadný úkol pro orgány služby dělostřeleckého vyzbrojování a orgány tylu svazku vzhledem k těmto předpokladům:

— přechod do obrany bude mít často různé varianty, které budou vyžadovat i odlišné způsoby doplňování raketovou a klasickou municí, nebo jinými materiálními doplňky (správkový materiál, záložní součástky apod.);

— výše zásob vojenských raket a klasické munice u útvarů (jednotek) a v divizním dělostřeleckém skladu (zde jen klasická munice) nebude obvykle v době přechodu do obrany na postačující výši. Bude proto třeba tyto zásoby co nejrychleji doplnit (nejlépe na úplnou pohyblivou zásobu), popřípadě u některých druhů a ráží dělostřelecké výzbroje, pokud budou plnit zvláštní úkoly, vytvořit i zvýšené zásoby munice (normální a speciální).

K plnění materiálových úkolů bude zpravidla velmi málo času. Tyto úkoly budou realizovány ve většině případů za bojové činnosti podřízených útvarů (jednotek), např. při změnách palebných postavení a tím spojeném manévru dělostřelectva, apod., což bude značně ovlivňovat plynulé doplňování podřízených útvarů (jednotek) municí.

Pokud jde o výši zásob raketové a klasické munice, kterou bude nutno vytvořit u vojsk v hlavních obdobích obranného boje, domnívám se, že bude účelné usilovat o vytvoření těchto zásob (údaje v palebných průměrech — viz tabulku):

Úspěšné zabezpečení municí bude závislé zpravidla na těchto činitelích:

1. na výši zásob raketové a klasické munice u útvarů (jednotek) a v divizním dělostřeleckém skladu; zde nebude určící jen celkové množství u svazku, ale i složení těchto zásob podle druhů munice. V době přechodu do obrany musí ve vytvořených zásobách munice převládat pokud možno protipancéřová a průpalná munice (u speciální munice chemická a dýmová), při zabezpečení přechodu do útoku pak zase naopak tříštivotrhavá,

2. na výši přidělu raketové a klasické munice od armády a na době a způsobu přidělení této munice svazku,

3. na vzdálenostech, ve kterých bude třeba veškeré doplňky munice přisunovat;

4. na technickém stavu a počtu dopravních prostředků, jimiž bude nutné munici v rámci svazku popřípadě i z vykládacích míst armády přisunovat.

Přisun raketové munice k oddílů vojskových raket nebude — podle mého názoru — v této době pro NDV svazku zvláštním problémem. Předpokládám, že oddíl vojskových raket nebude v době přechodu do obrany bez raket. Vznikne-li v této době zvýšený požadavek této munice (včetně chemických raket) a to můžeme předpokládat, budou přisun raket

		pěch	T 21	82 BzK	122 H			30 PLdvK	57 PLK	130 RM	100 TK	Vojskové ra kety		Poznámka
					tříšt.	chem.	dým.					kusů	chem. kusů	
při zahájení obranného boje	u útvarů	1,0	0,8	0,8	1,0	0,1	0,02	2,0	2,0	1,5	1,7			
	v DSD*)	0,2	0,2	0,2	0,2			0,5	0,5	0,5	0,5	3—4	1—2	
	Celkem	1,2	1,0	1,0	1,2	0,1	0,02	2,5	2,5	2,0	2,2			
při přechodu do útoku	u útvarů	0,7	0,7	0,7	0,9	0,1		1,5	1,5	1,25	1,3			
	v DSD	0,1	0,1	0,1	0,1			0,3	0,3	0,25	0,2	2—3	1	
	Celkem	0,8	0,8	0,8	1,0	0,1		1,8	1,8	1,5	1,5			

*) Divizní dělostřelecký sklad

zajišťovat více velitelé než NDV armády a svazku.

Poměrně složitější bude v daných podmínkách vlastní příprava a řízení přísunů klasické munice v rámci vševojskového svazku. Složitost této činnosti bude spočívat zejména v tom, že značná část munice bude muset být přísunována ještě za pohybu útvarů a jednotek, při čemž znalost skutečné materiální situace a konkrétních požadavků bude neúplná.

Bude proto nutné, aby činnost NDV svazku v tomto období usměrňoval přímo náčelník dělostřelectva svazku a v některých zvláště naléhavých případech i velitel svazku (náčelník štábu svazku). Tímto opatřením bude možno zabezpečit, aby nejnáslednější doplňky munice byly přísunuty k určeným útvarům včas a v potřebném množství. Podporu vševojskových orgánů spatřuji hlavně v tom, že vydají rozkazy podřízeným velitelům k odběru munice v určených místech, nebo k vyslání spojky pro zavedení dopravních prostředků svazků s municí až na místo určení.

Pokud se v příspěvcích některých autorů objevily návrhy na možný manévry municí mezi svazky prvního a druhého sledu armády, domnívám se, že bude třeba vždy dobře zvážit, zda by nebylo v dané situaci účelnější doplnit svazek vzdušnou cestou. Nebude totiž nijak výhodné oslabovat svazky druhého sledu, u nichž lze zejména v obranném boji předpokládat, že po vyřazení některého svazku prvního sledu budou okamžitě zasaženy do boje.

Rozhodující pro manévry municí bude zpravidla čas, množství a druhy munice, které bude nutno dodat urychleně svazkům prvního sledu.

Podstata složitosti přísunů municí v obranném boji spočívá v tom, že spotřeba munice u jednotlivých útvarů, jednotek a ráží je poměrně značná a nestejnoměrná.

Postavíme-li v otázce munice u svazku v obraně proti sobě předpokládanou značnou spotřebu municí a skutečně dosažitelnou zásobou municí u vojsk vidíme, že uvádět denně v soulad tyto materiální problémy nebude pro NDV a i orgány týlu svazku snadnou záležitostí. NDV a zástupce velitele pro týl (ZT) musí udržovat nepřetržitou součinnost, aby mohli splnit úkoly s ohledem na možnosti týlu vždy v celém rozsahu.

Plynulé doplňování municí přidělených posilových prostředků bude řídit zpra-

vidla NDV armády. Bude však třeba, aby NDV svazku, popřípadě náčelník dělostřelectva ve svých požadavcích upřesňovali nejen výši doplňků, ale i prostor, do kterého mají být doplňky munice přísunuty. Tato munice bude k dispozici zpravidla ve výdejních místech.

Dělostřeleckotechnické zabezpečení obranného boje

Předpokládáná úpornost obranného boje a následující přechod z obrany do útoku bude mít při použití raketových jaderných zbraní za důsledek i dosti značné ztráty výzbroje zvláště dělostřelecké (včetně protiletadlové) a radiolokátorů (do 20 % až 40 %). Jejich odsun, včasná oprava a vrácení bojujícím jednotkám bude proto dalším důležitým úkolem orgánů služby dělostřeleckého vyzbrojování svazku v obranném boji.

Úsilí oprav bude vhodné soustřeďovat do shromaždišť poškozené výzbroje svazku (zřídí se jedno, maximálně dvě) ve kterých by se opravovala v určeném pořadí výzbroj s rozsahem běžných oprav. V těchto shromaždištích se bude současně třídit a připravovat k odsunu do shromaždišť poškozené výzbroje armády, popřípadě připravovat k odevzdání odborným orgánům armády nebo frontu (oddělu odsunu dělostřelecké techniky) výzbroj s větším rozsahem poškození nebo zničená výzbroj.

Prostory shromaždišť výzbroje svazku, ve kterých se prakticky bude rozvíjet celá divizní dělostřelecká dílna, popřípadě i vyčleněné dílenské (dělostřelecké) prostředky posilových jednotek volíme tak, aby vyhovovaly podmínkám OPZHN a umožňovaly především co nejdelší nepřetržitý a plynulý provoz bez častého přemísťování. Dovolí-li to skutečná nebo předvídaná činnost nepřítele, bude vhodné volit prostory rozvinutí dělostřeleckých dílen co nejbližší za útvary (jednotkami), aby časové ztráty při odsunu poškozené výzbroje do dílen byly co nejmenší.

V některých případech bude účelné opravovat materiál přímo u útvarů, nebo v blízkosti palebných postavení a to vyčleněnými dílenskými letůčkami z divizní dělostřelecké dílny. Tento způsob oprav bude vhodný především tehdy, bude-li v těchto prostorech soustředěn větší počet poškozené výzbroje (pokud možno se stejným rozsahem poškození) a dále bude-li rozsah oprav odpovídat mož-

nostem (vybavení) této letůvky. Půjde převážně jen o běžné opravy. Tento způsob je výhodný, poněvadž ušetří odsun poškozené výzbroje do divizní dělostřelecké dílny a časově značně zkrátí dobu oprav (až na polovinu).

Přesto se domnívám, že jakákoli běžná delší decentralizace dělostřeleckých dílenských prostředků svazku nebude v obranném boji nikdy výhodná. Rozmanitost bojové situace, stálý zvýšený požadavek na opravu, častá potřeba okamžitých zásahů dílenských prostředků (včetně dílen na opravu radiolokátorů) naopak vyžadují mít jednotlivé části dělostřeleckých dílen stále „v ruce“ a řídit jejich činnost jen podle nejaktuálnějších potřeb podřízených útvarů nebo posilových prostředků. Podklady pro tuto činnost musí NDV svazku získávat od náčelníka dělostřelectva svazku (příslušníků jeho štábu), nebo i od náčelníka štábu. Tito budou v dané situaci schopni nejlépe posoudit potřebu oprav a vydat k tomu NDV svazku potřebné pokyny.

Úzká součinnost v otázkách oprav musí být v té době také mezi NDV a ZVT svazku. Bude třeba zejména společně řešit organizaci oprav poškozené tankové výzbroje a často projednávat i možnosti využití vyprošťovacích prostředků ZVT svazku k vyprošťování těžší zapadlé poškozené výzbroje a její odsun do příslušných shromaždišť poškozené výzbroje.

K otázce oprav připomínám, že NDV svazku bude při organizaci oprav v obranném boji z počátku často odkázán jen na vlastní prostředky. NDV armády nemá totiž vlastní organizace dílenských prostředků a NDV frontu bude svými dílenskými prostředky zasahovat ve prospěch svazku jen v nejnútnejších případech (např. při opravách raketové techniky nebo radiolokátorů). Povinnosti NDV armády však bude, doplnit svazky co nejrychleji materiálem k opravám (správkový materiál, doplňky záložních součástí, doplňky norem oprav, dílčí agregáty apod.), aby dělostřelecké dílny byly schopny provádět opravy po celou dobu obranného boje i následujícího přechodu do útoku.

K otázkám velení služby dělostřeleckého vyzbrojování v obranném boji svazku

Zvláštností velení svazku při přechodu do obrany (viz čl. mjr. Jana Turka) a význam materiálního a technického zabezpečení bojové činnosti útvarů ovlivní v některých částech i formy velení služby

dělostřeleckého vyzbrojování v tomto období bojové činnosti vševojskového svazku.

Opomenuli-li přímé důsledky těchto zvláštností na čistě odbornou činnost NDV svazku a jeho pomocníků, projeví se nové formy velení především v tom, že se bude vyžadovat větší účast nebo alespoň větší zájem odpovědných vševojskových orgánů o řešení těchto materiálních a technických otázek. Současně z toho vyplývá i užší spoluúčast NDV svazku při zpracování materiálních podkladů pro velitele svazku, který je bude potřebovat k přípravě rozhodnutí pro obranu a k vydání „Nařízení pro organizaci bojového a týlového zabezpečení obranného boje“. V týlovém zabezpečení bude nutné uvést normy spotřeby munice, normu zabezpečení k zahájení obranného boje a při přechodu do útoku, určit výši nesnižitelných zásob munice na konci obranného boje, popřípadě další upřesňující nařízení k realizaci materiálových úkolů u svazku.

Náčelník dělostřelectva svazku může využít podkladů NDV svazku k zpracování vlastní dokumentace a k vydání podrobnějších pokynů pro organizaci přísunů doplňků munice a oprav poškozené výzbroje v rámci svazku.

O materiální situaci musí být velitel svazku a náčelník dělostřelectva stále informováni i během obranného boje, kdy vzhledem k častým změnám stane se tento požadavek zvláště aktuálním.

Stanoviště NDV svazku nebo jím určeného zástupce bude výhodné mít i v obranném boji na VS (u náčelníka dělostřelectva). Tam může kdykoliv a ihned informovat náčelníka dělostřelectva svazku o současně materiální situaci svazku a naopak, NDV může být okamžitě informován o situaci a o všech změnách, které budou ovlivňovat činnost služby, popřípadě budou vyžadovat jeho zásah.

Pro NDV svazku to bude výhodné, protože bude moci vyhodnocené požadavky na dopravu (přísun, odběr) munice ihned projednat s orgánem týlu svazku, který bude během obranného boje rovněž na VS.

Pokud jde o styk s podřízenými NDV pluků a s NDV armády, může NDV i na VS využívat všech pořítek štábu k urychlenému předávání rozkazů nebo zpráv podřízeným.

Rozsah vševojskových podkladů má umožnit NDV svazku zpracovat všechny odborné návrhy, informace, jakož i veškerou vlastní dokumentaci. Proto mají být

tyto podklady pokud možno vyčerpávající a musí obsahovat údaje o bojové sestavě svazku, o speciálních úkolech útvarů zvláště dělostřeleckých, o plánovaném manévru, o opatřeních OPZHN (proti atomovému manévru), o plánovaném průběhu obranného boje a hlavně všechny materiální požadavky, které s tím sou-

visejí, pořadí přísunů, normy spotřeby apod. Tento požadavek vyplývá zejména z toho, že veškeré přísuny v obranném boji bude nutné plánovat s přihlédnutím k velmi omezeným časovým a dopravním možnostem týlu velmi přesně a detailně, což bude vyžadovat co nejnovější a nejkonkrétnější podklady.

* * *

V rozboru jsem naznačil jen některé základní problémy služby dělostřeleckého vyzbrojování svazku při zabezpečování obranného boje.

Domnívám se však — a to byl názor i některých autorů článků ve VM čís. 7 a 8 /63 — že bude nutné zabývat se touto problematikou více a hlavně na cvičeních, aby bylo možné prověřit, nakolik jsou tyto teoretické předpoklady a názory správné. Současně bude účelné získat určité návyky pro řízení služby dělostřeleckého vyzbrojování aspoň v těch fázích obranného boje, kdy plnění odborných úkolů se vymyká běžným zvyklostem.

Zkušenosti z uvádění vojsk do bojové pohotovosti

Major Josef Bergman, major Vincent Vasilko

Vycházíme-li z reálných závěrů o možnostech a záměrech pravděpodobného nepřítele je zjevné, že cílem jaderných úderů v prvním hromadném úderu budou vojska z mírových posádkách. Proto prvním a důležitým úkolem bude rychle vyvést vojska z mírových posádek k uchránění živé síly, bojové techniky a materiálu před úderem.

Včasné vyvedení je podmíněno rychlým proniknutím stanovených signálů bojové pohotovosti na všech stupních, připravenosti dozorcích orgánů k plnění úkolů bojového poplachů v době, kdy velitelství sbor je mimo ubytovací prostor a znalosti (nacvičenosti) úkolů všemi jednotlivci, zvláště řidiči.

Nejprve několik zkušeností z pronikání signálů v rámci našeho svazu.

Podle našeho názoru dosud platné časové normy nevystihují již současnou potřebu i možnosti a je k nim vlastně přidáván čas jenom pro jistotu (navíc), aby i slabě připravený dozorcí orgán nebo telefonní ústředna úkol splnili.

Jaké tím vznikají časové ztráty?

Na stupni svaz — svazek a útvar je stanovena norma 10 minut, na stupni svazek — útvary rovněž 10 minut a v útvaru do 5 minut.

Současně technické vybavení dozorcích orgánů (telefonních ústředn) umožňuje předat signál:

— na stupni svaz — hlavní svazky (útvary) do 10 min.,

— na stupni svazek — útvar do 5—7 min.,

— uvnitř útvarů do 1 min.

Zkušenosti v celé řadě případů ukazují, že signály byly (byl-li dozorcí orgán dobře připraven) předány i v kratších časech.

Zde je tedy první časová rezerva, podle které můžeme učinit tyto závěry:

— splníme-li stanovené časové normy, dojde na uvedených stupních k vyrozumění vykonavatele (vojáka) za 25 minut, byl-li signál vyhlášen ze stupně svazu;

— využijeme-li plně současných technických prostředků, dosáhneme za stejných předpokladů proniknutí signálů za 16–18 minut;

— v prvním případě od doby zahájení pronikání signálu do 30 min. nevyvedeme vševojskový útvar z posádky, v druhém případě samozřejmě za určitých předpokladů (potřebný počet výjezdů pro jednotlivé prapory) ano.

Z těchto norem, které prakticky dosáhla většina útvarů, musíme vycházet. Při dalších úpravách a zkvalitnění technického vybavení dozorcích orgánů, je možné tyto časy dále zkracovat.

Uvedeme možnosti dalšího zkrácení doby pronikání signálů:

— v útvaru bude výhodné zavést signální zařízení přímo k vykonavatelům, tj. na ložnice mužstva a současně k dozorcím roty. Dozorčí pluku prakticky okamžitě, během 10–20 vteřin vyhlásí signál bojové pohotovosti v útvaru. Tento způsob je výhodné zdvojit rozhlasovým zařízením, které je prakticky u všech útvarů zavedeno. Systém signálního zařízení až k vykonavatelům nejen urychluje vyhlášení signálů, ale zjednodušuje podstatně celou činnost dozorcího útvaru;

— další možností je signální zařízení k vykonavatelům v rámci celých posádek. Jsou posádky, kde je soustředěno kolem 20 i více útvarů s různou podřízeností. Zejména tam by mohlo být plně využito signálního zařízení v rámci posádky, ovládaného z jednoho centra od dozorcího posádky nebo telefonní ústředny. Tento systém podstatně zjednoduší a několikanásobně urychlí proniknutí signálů ke všem útvarům v posádkách.

Domníváme se, že tyto dva způsoby by plně vyhovovaly i jako doplněk nově zkoušeného způsobu pronikání signálů, který byl přezkušován signály PODZIM a ZIMA v rámci celé ČSLA. Tento způsob mohou si vybudovat útvary vlastní péčí s minimálními náklady.

Podrobně musí být zabezpečeno i vyzkoušení vojáků z povolání. Způsob vyzkoušení spojkami, který byl považován dosud za hlavní, nezabezpečuje jejich včasné vyzkoušení a svol. Mají-li mít velitelé možnost ovlivňovat plnění bojového úkolu přímo ze shromaždiště, musí být do P+40–50 minut u svých jednotek. Stejný požadavek je i na vyšší štáby. Zkušenosti nám ukazují, že vyzkoušení spojkami v posádkách střední velikosti trvá minimálně 30–40 minut, takže tento

způsob lze považovat za doplňkový a a nikoliv základní. V každém případě musí být zajištěno velení podřízeným svazkům, útvarům a jednotkám alespoň částí velitelského sboru již do 40 minut. Pro vyzkoušení se nejvíce osvědčují různá signální zařízení jako např. zvonky, telefony s tlačítkem zvonkového zařízení pro další účastníky apod. Největší perspektivu má však takové zařízení, které by zajistilo během několika vteřin vyzkoušení všech vojáků z povolání v rámci posádky. Avšak i nejkvalitnější technické zařízení musí být zdvojeno systémem vyzkoušení spojkami. V poslední době se osvědčilo v některých posádkách našeho svazu zařízení HDO. Počet účastníků, kteří mohou být vyzkoušeni stanovenými signály z ústředny je pro naše potřeby prakticky neomezen. Zařízení má být budováno péčí energetických závodů po zhodnocení důležitosti a ekonomičnosti v té nebo oné posádce. I když výdaje na údržbu zařízení by byly minimální a zařízení pro každého účastníka je přenosné, výdaje na vybudování ústředny pro vysílání signálů jsou příliš vysoké (několik set tisíc Kčs).

Perspektivně by bylo nejvýhodnější použít bezdrátového zařízení, které má proti linkovému řadu výhod, zejména menší poruchovost, možnost širokého a rozmanitého použití.

Hlavním nedostatkem, který brání dalšímu rozvoji prostředků vyzkoušení, je poměrně vysoká nákladnost a téměř nemožnost pořídit taková zařízení v širším měřítku svépomocí útvarů.

V závěru k této části považujeme za nutné zdůraznit, že rychlé vyzkoušení vojsk je podmínkou jejich včasného vyvedení z posádek. Snahou musí být zřízovat jednoduchá zařízení, která umožní proniknutí signálů během několika vteřin.

Po vyzkoušení jednotek v rámci útvaru při správné činnosti dozorcích orgánů záleží především na řidičích, zda dopravní a bojová technika včas opustí posádku (ubytovací prostor). Je výhodné rozdělit přesně čas k odchodu vojáků do parku, k přípravě výjezdu a k výjezdu z parku.

Každý musí být podrobně seznámen s úkolem, který má po vyhlášení bojového poplachu plnit.

Podle podmínek jednotlivých útvarů můžeme vycházet z kalkulace, že útvar, který má kolem 200 vozidel, bude projíždět jednou branou asi 16 minut (rychlost 15 km, vzdálenost mezi vozidly 10–15 m), takže na činnost jednotek v kasárnách

zbývá maximálně 14 minut, během kterých se musí většina vojáků dostavit do parku, řidiči musí připravit vozidla k výjezdu a některé nakládací skupiny musí naložit materiál. Z toho vyplývá, že řidiči se musí dostavit do parku nejdéle 8–10 minut po vyhlášení poplachu.

K usnadnění rychlého a organizovaného výjezdu je vhodné stanovit několik os (alespoň 2–3), čímž se 2–3krát snižuje doba potřebná k opuštění ubytovacího prostoru a vzroste i organizovanost výjezdu, který může být po jednotkách. V takovém případě je možné, aby útvar opustil ubytovací prostor do 20 minut a posádku do 30 minut po vyhlášení poplachu.

Časové rezervy jsou ještě u samostatných útvarů, které mají kolem 50 vozidel. Podle zkušeností je možné, aby tyto útvary opustily ubytovací prostor během 2–4 minut po nastartování vozidel, takže mohou opustit posádku do 20–25 minut.

Vzhledem k nutnosti rychlého opuštění posádky vystupuje v současné době do popředí problém, jak při dnešních počtech BT zabezpečit výjezd do 30 minut z těch posádek, kde je řada útvarů s různou podřízeností.

Proto velitel našeho svazu nařídil provést hned začátkem výcvikového roku v těch posádkách, kde jsou více než dva útvary, posádkové metodické nácviky za účasti všech útvarů v posádce a řízení velitele posádky. Tyto nácviky nám umožnily získat některé zkušenosti, podle nichž se posádkové plány upravují v plnění některých úkolů co do místa a času. Ukázalo se, že žádná kalkulace, žádný plán zpracovaný v rámci posádky nedává představu o tom, jak bude ve skutečnosti vypadat výjezd několika set (v největších posádkách i několika tisíc) vozidel, které opouštějí ubytovací prostor jednotlivě během 10–20 minut.

Ukázalo se, že největší pozornost musí být věnována:

- pořadí výjezdů útvarů podle důležitosti;
- sladění výjezdu z parků v ubytovacích prostorech a cest výjezdů z kasáren;
- sladění prostorů shromaždišť a os přesunu k jejich zaujetí,
- konkrétním úkolům pořádkové služby, která musí být na důležitých a nebezpečných místech zesílena i technickými prostředky pro uvolnění os od nepojízdné techniky;
- stanovení pořadí a času odběru munice a jiného materiálu z posádkových skladů.

Největším přínosem byly nácviky v těch posádkách, kde velitelé se osobně podíleli na přípravě a provedení zaměstnání a kde bylo vyvedeno maximální množství bojové a dopravní techniky, včetně uložené. V těch posádkách, kde byly počty vyvedených vozidel omezeny na 50 i méně procent, nedaly nácviky podrobný obraz o plněních úkolů.

Přitom nešlo o žádný úkol navíc, ale o úkol stanovený v plánu BPP. Správně uvažovali ti velitelé, kteří si uvědomili, že je z hlediska nákladů ekonomičtější jeden posádkový nácvik, než-li nácviky jednotlivých útvarů v posádce, na které jsou čas i prostředky vyhrazeny v příslušném měsíci výcvikového období.

Všechna tato zaměstnání potvrdila, že opuštění všech posádek do 30 minut je nejen splnitelné, ale že v jednotlivých případech bude možné zkrátit stanovené časové normy.

Potvrdila se zkušenost, že splnění úkolů, kde záleží na každé minutě nestačí pouze naplánovat. Mají-li jednotky a jednotlivci plnit úkoly samostatně, prakticky bez přítomnosti vojáků z povolání, musí být k tomu připraveny a nacvičeny.

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ВОЕННОЙ НАУКИ

Подполковник юридической службы Зденек Логницкий, подполковник юридической службы Вацлав Шедивы, подполковник юридической службы Ладислав Зазвурек: За повышение научности методов боя с преступностью в ЧНА	3
--	---

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Полковник Юрай Репчин, полковник Аугустин Прохазка: Переход мотострелковой дивизии к временной обороне	12
Полковник Ян Свобода: Маскировка в ходе оборонительной операции общевойсковой армии	20
Генерал-майор Йосиф Слабы: Тыловое обеспечение армейской оборонительной операции	24
Подполковник Йосиф Мразек: Активные боевые действия воздушных десантов	30
Подполковник Карел Пезл: Применение вертолетной авиации соединений	35
Подполковник Карел Кроупа: Работа штаба дивизии при планировании вертолетного десанта	50

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Подполковник Ярослав Калла: Автоматизированная система разведки в наземных вооруженных силах США	54
--	----

ДИСКУССИЯ

Полковник Рудольф Стухел: К некоторым вопросам оборонительной операции и боя	61
Подполковник Радомил Ропек: Опыт по применению вертолетного десанта	68
Подполковник Йосиф Брож: Некоторые точки зрения на боевое применение ракетных и артиллерийских средств при переходе войск к временной обороне	73
Полковник Аугустин Горачек: К проблемам службы артиллерийского вооружения в оборонительном бою общевойскового соединения	77
Майор Йосиф Бергман, майор Винцент Василко: Опыт по приведению войск в боевую готовность	81

OPRAVY
přehledu „Hlavních vojenských názvů a zkratek“
VM č. 2/1964

List čís.	Text	Řádek	Dosavadní znění	Oprav na správné znění
1	český	11. shora	raketový	raketová
2	ruský	6. shora	балистическая	баллистическая
		11. zdola	ЗУР-д	ЗУР-Д
3		1. shora	(рпб)	(рпв)
		10. shora	мостовый	мостовой
4		9. shora	бод	бад
		4. zdola	автор	автбр
		3. shora	дозбр	дорб
		7. zdola	обезпечения	обеспечения
5		6. zdola	нав	наб
	český	2. zdola	prob (PAZ-PLZ)	prob
	ruský	3. zdola	ТБ	тб
6		1. shora	роо	роб
		2. shora	бас Т	бст
		3. shora	рос Т	рст
		4. shora	трофро	трофр
		5. shora	афтомобильный цистерновый батальон	афтомобильный транспортный батальон (наливный) ... атб (в)
		9. shora	ФСД	ФОД
		10. zdola	отметк	отметка
7	německý	12. shora	PaRes. (PiRes.)	PARes. (PiRes., ChRes.)
8	ruský	7. shora	НАК	НАК (НАД, НАП)
	německý	2. zdola	Nächrichten	Nachrichten

OPRAVY ve VM čís. 5 1964

Prosíme čtenáře, aby si laskavě opravili zjištěné tiskové chyby

**str. 6. — pravý sloupec 24. řádek zdola má být místo ozbrojených
odzbrojovacích**

str. 68 — změnit jméno autora na podplukovník CSc. Čestmír Berka

**str. 78. — v nadpise má být místo „armádám ochrany týlu“ „brigádám
ochrany týlu“**
